

Henna Räisänen

”FIT FOR PURPOSE”
Kielellinen avustaminen Euroopan
tilintarkastustuomioistuimen tarkastuskäynneillä

TIIVISTELMÄ

Henna Räisänen: "Fit for purpose": Kielellinen avustaminen Euroopan tilintarkastustuomioistuimen tarkastuskäynnellä
Pro gradu -tutkielma
Tampereen yliopisto
Monikielisen viestinnän ja käännöstieteen maisteriopinnot
Saksan kääntämisen ja tulkkauksen opintosuunta
Toukokuu 2020

Tässä tutkielmassa käsitellään kielellistä avustamista Euroopan tilintarkastustuomioistuimessa. Tarkoituksena on selvittää, mitä kielellisen avustajan työ on. Tämä tehdään tarkastelemalla kielellisen avustajan tehtäviä, millaisissa tilanteissa heitä tarvitaan ja millaisen roolin he tarkastustiimissä ottavat. Kielellistä avustusta tarjoavat sekä tilintarkastustuomioistuimen tarkastajat että kääntäjät, mutta tätä tutkielmaa varten on haastateltu nimenomaan kääntäjiä, jotka ovat toimineet kielellisenä avustajana, sekä tarkastajia kielellisen avustuksen käyttäjinä. Kielellistä avustamista verrataan tutkielmassa tulkkausalaan ja muihin kielellisen avustamisen lähialoihin (esim. Baraldi & Gavioli, 2016; Hauser & Hauser, 2008; Koskela, Koskinen, & Pilke, 2017).

Koska kielellistä avustamista ei ole aiemmin juuri tutkittu, tämä tutkimus on aineistolähtöinen eli analysoin aineiston ensin haastateltavien esiin tuomien teemojen mukaan. Sen jälkeen tarkastelin aineistoa aiemman tutkimuksen ja tulkkauksen teorian valossa (mm. Wadensjön [1993] tulkkeiden tarkkuuden erittely, toimijuus). Aineistonkeruun menetelmänä on puolistrukturoitu teemahaastattelu, ja tutkimusaineistona Euroopan tilintarkastustuomioistuimessa Luxemburgissa tekemäni yhdeksän henkilön haastattelut.

Tutkimuksesta selvisi, että kielellisen avustajan tehtävät ovat moninaiset aina tulkkaus- ja tilintarkastustehtäviin ja käytännön neuvontaan. Tarkastustiimi pärjää usein tarkastusmatkoilla omalla kielitaidollaan, mutta silloin kun eivät, kielellinen avustaja otetaan apuun mieluummin kuin ammattitulkki. Kielellisiä avustajia käytetään tutkimuksen mukaan mieluummin niin taloudellisista syistä kuin heidän asiantuntijuutensa ja koko palvelun joustavuuden takia. Tutkimuksessa selvisi, että kielelliset avustajat ovat tarkastustiimin jäseniä ja työskentelevät tarkastustiimin tavoitteiden saavuttamiseksi, minkä takia he eivät ole puolueettomia. Joskus tämä johtaa siihen, että kielelliset avustajat aktiivisesti tavoittelevat vastauksia tarkastuskysymyksiin. Kielellisten avustajien toimijuus tulee esiin myös siinä, mitä he päättävät tulkata ja millä tarkkuudella.

Tutkimuksen mukaan kielellinen avustaminen on lähellä muita kielialan ammatteja. Ilman tulkin koulutusta tulkkaustyötä tekevistä toimenkuvasta otan esimerkiksi Italian terveydenhuollossa toimivat kulttuurin välittäjät (Baraldi & Gavioli, 2016). Useita työtehtäviä tekevistä ammattiryhmistä otan esiin Ranskassa maahanmuuttajia auttavat sosiaaliset välittäjät (Ticca & Traverso, 2017). Puolueellisista ja aktiivisista tulkkaustehtäviä tekevistä toimenkuvista on esimerkkinä työelämätulkit, jotka tulevat työssään tulevat osaksi sen henkilön työtiimiä, kenelle he tulkkaavat (Cook, 2004). Aktiivisuus liittyy tutkimuksen valossa tiiviisti puolueellisuuteen, sillä tulkkausta koskevia päätöksiä tehdään usein sen perusteella, minkä koetaan auttavan omaa tiimiä tai asiakasta saavuttamaan omat tavoitteensa. Esitellyt toimenkuvat voivat olla niitä tekevän henkilön ammatti, kun taas kielellinen avustaminen on vain pieni osa sitä tekevien kääntäjien työstä, vaihtelua arkeen tuova tehtävä, jonka kääntäjä voi ottaa vastaan, mutta josta voi myös kieltäytyä. Tutkimukseni tuo esiin aiemmin tutkimattoman toimenkuvan, jossa tulkkaus on tärkeä osa työtä ja laajentaa sitä kautta käsitystä tulkkausalan toimenkuvien kirjosta.

Avainsanat: kielellinen avustaminen, Euroopan tilintarkastustuomioistuin, työtehtävät, toimijuus, rooli, tulkkaus, paraprofessionaali kääntäminen

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck –ohjelmalla.

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Monikielisyys Euroopan unionissa	4
2.1	Monikielisyyden perusta.....	4
2.2	Kielipalvelut EU:n toimielimissä	5
2.3	Kieli- ja käännöspalvelut Euroopan tilintarkastustuomioistuimessa.....	6
2.3.1	Euroopan tilintarkastustuomioistuin	6
2.3.2	Kielelliset palvelut Euroopan tilintarkastustuomioistuimessa	8
2.3.3	Kielellinen avustaminen kielipalveluna	9
2.3.4	Tarkastuskäynneillä tapahtuva kielellinen avustaminen	10
3	Tutkimusasetelma.....	11
3.1	Haastattelu aineistonkeruumenetelmänä	11
3.1.1	Puolistrukturoitu haastattelu ja teemahaastattelu	11
3.1.2	Haastattelukysymysten valmistelu	12
3.1.3	Haastattelujen litterointi	13
3.1.4	Haastatteluaineiston käsittely	14
3.2	Haastateltavat.....	15
4	Kielellinen avustaminen tarkastuskäynneillä	17
4.1	Kielellisen avustajan työtehtävät	17
4.1.1	Tulkkaus ja tulkin tehtäviä vastaavat tehtävät.....	18
4.1.2	Kommunikoinnin helpottaminen ja mahdollistaminen	22
4.1.3	Tilintarkastukseen liittyvät tehtävät	23
4.1.4	Asiakirjojen kääntäminen ja läpikäynti ennen ja jälkeen tarkastuskäynnin.....	25
4.1.5	Kääntäjän paikallistuntemukseen liittyvät muut avustavat tehtävät	27
4.1.6	Jutustelu.....	29
4.2	Perusteet kielellisen avustajan käytölle	30
4.2.1	Raha.....	32

4.2.2	Tarkastusalan tuntemus	33
4.2.3	Joustavuus	33
4.2.4	Räätälöity palvelu.....	35
4.2.5	Molemminpuoliset hyödyt	37
4.3	Kielellisen avustajan rooli (tarkastustiimissä).....	38
4.3.1	Puolueellisuus.....	40
4.3.2	Toimijuus	44
5	Kielellinen avustaja ja muita toimenkuvia tulkkaukentän reunoilta.....	52
5.1	Ei päteviä tulkkeja, mutta ammattilaisia omassa työssään	53
5.2	Monipuolinen työnkuva.....	55
5.3	Puolueellisuus parhaan mahdollisen työsuorituksen vuoksi	56
5.3.1	Tiimihengen muodostuminen johtaa puolueellisuuteen.....	56
5.3.2	Aktiivisuus tiimin tavoitteiden saavuttamiseksi.....	58
6	Lopuksi.....	61
7	Lähteet.....	65

Liite 1: Haastattelukysymykset kääntäjille

Liite 2: Haastattelukysymykset tarkastajille

Liite 3: Haastatteluosuostumuslomake suomeksi

Liite 4: Haastatteluosuostumuslomake englanniksi

Deutsche Kurzfassung

1 Johdanto

Tutustuin kielellisen avustamiseen ollessani harjoittelussa Euroopan tilintarkastustuomioistuinten käännösosastolla Luxemburgissa, kun eräs harjoittelukaverini pääsi hyvin poikkeuksellisesti harjoittelijana avustamaan tarkastustiimiä tarkastusmatkalla. Tilintarkastustuomioistuinten ei ole tulkkausosastoa, mutta tarkastuskäynneillä tapahtuva kielellinen avustaminen tuntui olevan lähellä sitä. Kiinnostukseni tätä ennen tuntematonta työtehtävää kohtaan heräsi, ja kun harjoitteluni loppupuolella tuli aika päättää pro gradu -tutkielmani aihe, päätin tutustua kielelliseen avustamiseen tarkastuskäynneillä tarkemmin. Koin myös, että harjoitteluni oli ainutlaatuinen mahdollisuus kerätä aineistoa paikan päällä EU:n toimielimessä.

Aihe vaikutti entistä lupaavammalta tutkimuskohteelta, kun yrittäessäni etsiä tilintarkastustuomioistuinten tapahtuvaan kielelliseen avustamiseen liittyvää lähdekirjallisuutta, en löytänyt aiheesta tutkimuksia. Näin ollen oman tutkimukseni keskeisimmäksi tarkoitukseksi tuli selvittää, mitä kielellinen avustaminen on. Ballardini (2002) ja Bischoff & Hudelson (2010) ovat tosin käyttäneet artikkeleissaan kuvailemista toimenkuvista nimitystä kielellinen avustaminen (*linguistic assistance*). Ballardinin tutkimus sijoittuu rikosoikeudenkäynteihin ja Bischoffin & Hudelsonin terveydenhuoltoon. Oma tutkimukseni tuo esiin erilaisen kontekstin, jossa myös käytetään kielellistä avustamista, ja valottaa, mitä sillä juuri tilintarkastustuomioistuinten tarkoitetaan ja miten se sijoittuu tulkkausalan laajempaan kontekstiin. Tutkimuksen alkumetreillä selvisi, että kääntäjät tarjoavat laajan valikoiman kielipalveluita tilintarkastustuomioistuinten muulle henkilökunnalle. Pro gradu -tutkielmassa ei aiheen laajuuden vuoksi ollut mahdollisuutta tutustua koko palvelukokonaisuuteen. Kielellinen avustaminen tarkastuskäynneillä kaipasi osa-alueista eniten valotusta, sillä se on huonosti tunnettu ja vähän tutkittu aihe.

Tutkielmani esittelee siis aiemmin tutkimattoman toimenkuvan tulkkauskentän reunalta, mutta tutkimuksia erilaisista tulkkausmuodoista (Hauser, Finch, & Hauser, 2008), tulkkauksen jatkumon ääripäistä (Antonini, Cirillo, Rossato, & Torresi, 2017) sekä EU-tulkkauksesta (Alonso-Araguás, 2018; Dufrou, 2016) on kyllä tehty. Kielellinen avustaminen on poikkeuksellinen tehtäväkuva EU:ssa, jossa tulkin ammatti pitkälle institutionaalistunut ja säädelty. Se on myös poikkeuksellinen ammatti muihin tulkkauksen lähiammatteihin, kuten kulttuurin välittäjiin (Baraldi & Gavioli, 2016; Pittarello, 2009) nähden, sillä omalle tutkimukselleni taustaa selvittäessä löytänyt samanlaista työnkuvaa, vaikka joidenkin ammattinimikkeiden kanssa samankaltaisuuksia löytyikin.

Kun tuli aika pohtia aineistonkeruuta, oli selvää, että tietoa on kerättävä aihetta tuntevilta ihmisiltä, sillä kirjoitettua tietoa kielellisestä avustamisesta tilintarkastustuomioistuimessa ei ole saatavilla. Kuten sanottu, halusin hyödyntää myös tilintarkastustuomioistuimen harjoitteluni ja parhaiten sitä hyödynsin mielestäni haastattelemalla ihmisiä henkilökohtaisesti vielä Luxemburgissa ollessani. Henkilökohtaiset haastattelut olivat myös siksi hyvä keino kerätä tietoa, että niiden aikana on mahdollista tehdä lisäkysymyksiä ja ohjata keskustelua kiinnostavalta vaikuttavaan suuntaan. Haastattelin tutkimustani varten sekä kääntäjiä, jotka ovat toimineet kielellisinä avustajina, että tarkastajia, jotka ovat käyttäneet kielellistä avustusta. Näin sain sekä palveluntarjoajien että sen käyttäjien mielipiteitä.

Tutkimukseni on aineistolähtöinen ja sen rakenne noudattelee enimmäkseen samaa järjestystä, jonka mukaan se kirjoittaessa rakentui. Aloitan tutkimukseni luvussa 2 kuvaamalla viitekehysten, jossa kielellinen avustaminen tapahtuu, eli käsittelen siinä monikielisyyttä ja kielipalveluita Euroopan unionissa. Kielipolitiikan ja sitä koskevan lainsäädännön kautta etenen siihen, miten ja millaisia kielipalveluja Euroopan unionissa käytännön tasolla järjestetään. Kielipalvelujen katsaus keskittyy toimielimiin, sillä tilintarkastustuomioistuin on myös Euroopan unionin toimielin.

Luvussa 3 siirrytään käsittelemään tutkimusasetelmaa. Esittelen haastattelua ja soveltamiani haastattelumuotoja, puolistrukturoitua haastattelua ja teemahaastattelua, jotka valikoituivat haastattelumuodoksi joustavuutensa takia mutta joissa kuitenkin pysytään haastatteluiden välillä samoissa aiheissa. Tämä oli tärkeää, jotta samasta aiheesta saataisiin useita mielipiteitä, minkä perusteella olisi mahdollista tehdä yleistyksiä, joiden perusteella kielellisen avustajan toimenkuva hahmottuu. Tämän jälkeen kerron haastattelukysymysten valmistelusta ja aineiston litteroinnista ja siinä käyttämäni menetelmistä, minkä jälkeen selostan, miten käsittelin ja lajittelin aineistoa litteroinnin jälkeen ja miten valitsin melko laajasta aineistostani ne teemat, jotka parhaiten vastasivat tutkimuskysymykseeni ”Mitä kielellinen avustaminen Euroopan tilintarkastustuomioistuimen tarkastuskäynneillä on?”. Luvun lopuksi kuvaan vielä haastattelemani henkilöt. Tutkimus tehtiin anonyyminä, joten heistä on kerrottu vain joitakin tutkimuksen kannalta oleellisimpia tietoja.

Luvussa 4 esitän haastatteluaineiston analyysin. Kuvaan kielellistä avustamista keskeisten haastatteluissa esiin tulleiden teemojen kautta, jotka olivat työtehtävät, syyt kielellisten avustajien käyttöön ja kielellisten avustajien rooli. Analyysissa käsitellään myös teoreettisia käsitteitä, joiden kautta hahmotin analysoitua materiaalia. Tutkimuksen lopuksi luvussa 5 vertaan

kielellistä avustamista muihin ammatteihin, joihin kuuluu tulkkausta, mutta jotka eivät aivan vastaa perinteisen tulkkauksen normeja. Vertailun kautta hahmottelen kielellisen avustamisen piirteitä.

2 Monikielisyys Euroopan unionissa

Euroopan unionilla on tällä hetkellä 24 virallista kieltä, mikä tarkoittaa 552 mahdollista kieliyhdistelmää (Tulkkauksen pääosasto, Euroopan komissio, 2018). Näin ollen tarve kielipalveluille Euroopan unionissa on valtava. Paneudun tässä luvussa siihen, millaista politiikkaa ja lainsäädäntöä kielipalveluiden taustalla on, ja kerron lyhyesti, millaisia kielipalveluita Euroopan unionin toimielimissä on. Luvun lopuksi käsittelen erikseen Euroopan tilintarkastustuomioistuinta ja sen tarjoamia kielipalveluita.

2.1 Monikielisyysden perusta

EU:n monikielisyyspolitiikka

Kielellisen monimuotoisuuden kunnioittaminen on yksi Euroopan unionin keskeisistä arvoista. Häggmanin (2010, 191) mukaan jo Euroopan yhteisön perustajat pitivät sitä tärkeänä, kun suvaitsemattomuuden värittämiä maailmansotien jälkeen Euroopassa alettiin rakentaa rauhaa. Lisäksi unionin demokraattisen legitimiuden kannalta on olennaista, että jokainen voi asioida sen kanssa niin suullisesti kuin kirjallisesti omalla kielellään (Tulkkauksen pääosasto, Euroopan komissio, 2018). Perusta monikielisyydelle ei käännöstoimen pääosaston tutkimuksen (2012, 78-79) mukaan ole monikielisyys itsessään, vaan se, että EU-kansalaisille halutaan turvata mahdollisuus osallistua unionin demokraattiseen toimintaan.

Monikielisyydellä oli hetkellisesti oma komissaari Leonard Orban Barroson ensimmäisessä komissiossa vuosina 2004–2009 (Euroopan komissio, 2010), mutta vuonna 2008 alkaneen talouskriisin pyörteissä tehtävät palasivat takaisin komissaarille, joka vastaa koulutuksesta, kulttuurista ja nuorisoasioista (Romaine, 2013, 119). Äidinkielten kunnioittamisen lisäksi monikielisyyspolitiikalla tavoitellaan EU-kansalaisten monikielisyyttä, mikä Czyzewskan (2014, 89) mukaan edistää esimerkiksi sisämarkkinoiden toimintaa.

Monikielisyyspolitiikan liittyvä lainsäädäntö

Eri kielten ja kulttuurien kunnioittamisesta säädetään Euroopan unionin perusoikeuskirjassa (EU:n perusoikeuskirja, 22 artikla) ja niin ikään myös sopimuksessa Euroopan unionista (SEU 3 artiklan 3 kohdan neljäs alakohta). Lisäksi sopimuksessa Euroopan unionin toiminnasta (SEUT 20 artiklan d alakohta) säädetään peruskirjoihin viitaten, että EU-kansalaisella on ”oikeus vedota Euroopan parlamenttiin ja kääntyä Euroopan oikeusasiamiehen, unionin

toimielinten ja neuvoo-antavien elinten puoleen jollakin perussopimusten kielellä ja saada vastaus samalla kielellä”. Instituutioiden viralliset kielet on määritelty neuvoston asetuksessa 1/58, jota on muutettu aina uuden jäsenvaltion liittyessä unioniin. Viimeisimpänä on liittynyt Kroatia, jonka liittymisasiakirjoista¹ löytyy ajantasaisin lista instituutioiden virallisista kielistä.

Kansalaisten oikeus kommunikoida millä tahansa perussopimusten kielellä EU:n toimieliemien kanssa on tilintarkastustuomioistuimen tarkastusten kannalta relevantti lainkohta. Sen nojalla tarkastuskohteet saavat valita tarkastukseen liittyvässä kommunikoinnissa käytettävän kielen, minkä johdosta tarkastajien on toisinaan tuotava tarkastuskäynneille mukanaan tulkkeja tai kielellisiä avustajia.

2.2 Kielipalvelut EU:n toimielimissä

Euroopan unioni on valtava työnantaja erilaisille kieliammattilaisille. Euroopan komission ja tulkkauksen pääosaston tuottaman Kääntäminen ja tulkkaminen EU:ssa -julkaisun (2018) mukaan EU:n toimieliemien käännöspalvelut ovat maailman suurimmat: siellä työskentelee eniten ihmisiä, käännetään eniten eri kieliä ja tehdään eniten eri aihepiireihin liittyviä käännöksiä. EU:n toimielimet ovat myös maailman suurin konferenssitulkkien työnantaja. Kaikkien unionin toimieliemien vakituinen ja sopimussuhteinen henkilöstö valitaan keskitetysti Euroopan unionin henkilöstövalintatoimisto EPSOn järjestämien rekrytointikilpailujen kautta, mikä koskee siis myös kääntäjiä ja tulkkeja. Kaikilla Euroopan unionin toimielimillä on oma käännösosasto ja osalla myös tulkkausosasto. (Tulkkauksen pääosasto, Euroopan komissio, 2018.) Kerron näistä seuraavaksi tarkemmin.

Euroopan komissiossa käännöstoimen pääosasto tarjoaa komission tarvitsemat käännöspalvelut. Käännöstoimen pääosasto työllistää noin 1600 kääntäjän lisäksi 700 muuta työntekijää, ja kääntäjät yhdessä muun henkilökunnan tukemana tuottavat vuodessa noin 2 miljoona sivua käännöksiä. Noin neljäsosan käännytyistä sivuista kääntävät alihankkijat. Tulkkauksesta komissiossa vastaa tulkkauksen pääosasto, jossa työskentelee 530 virkamiestulkkia. Tulkkityöpäiviä komissiossa kertyy vuosittain yhteensä noin 100 000, joista freelance-tulkit tekevät noin puolet. Tulkkauksen pääosaston tulkkipalveluja käyttävät myös Euroopan unionin neuvosto, alueiden komitea, Euroopan talous- ja sosiaalikomitea, Euroopan investointipankki sekä monet

¹ Neuvoston asetetus (EU) N:o 517/2013, annettu 13 päivänä toukokuuta 2013

EU:n virastot ja toimistot, jotka toimivat eri jäsenvaltioissa. (Tulkkauksen pääosasto, Euroopan komissio, 2018.)

Euroopan parlamentti työllistää noin 660 kääntäjää. Parlamentille tulkkauspalvelut tarjoavalla tulkkaus- ja konferenssitoiminnan pääosastolla on vakituisesti töissä 294 tulkkiä. Tulkkityöpäiviä on vuosittain noin 110 000, joista noin puolet tekevät freelance-tulkit. Tulkkaus- ja konferenssitoiminnan pääosasto tarjoaa tulkkauspalveluita myös Euroopan tilintarkastustuomioistuimelle, alueiden komitealle, Euroopan oikeusasiamiehelle, Euroopan tietosuojavaltuutetulle, Euroopan komissiolle Luxemburgissa ja Euroopan unionin elinten käännöskeskuskeskelle. (Tulkkauksen pääosasto, Euroopan komissio, 2018.)

Euroopan unionin tuomioistuimessa oikeudellinen käännöspalvelu ja sen 600 juristi-lingvistiä huolehtivat tuomioistuimen käännöspalvelusta. Tuomioistuimen tulkkauspuolella on töissä 70 tulkkiä. Tuomioistuimessa tulkkauspäiviä on vuodessa 12 000, joista noin 23 % tekevät freelance-tulkit. Sekä käännös- että tulkkauspalvelut kuuluvat monikielisyuden pääosastoon. Eurooppa-neuvostolla ja Euroopan unionin neuvostolla on yhteinen käännöspalvelu, joka tuottaa molempien tarvitsemat käännökset. Siellä työskentelee noin 620 kääntäjää ja lisäksi 180 henkilöä käännöksiin liittyvissä tukitehtävissä. Euroopan keskuspankissa työskentelee Euroopan unionin tuomioistuimen tapaan juristi-lingvistejä, joita useimmiten tarjouskilpailun kautta valitut freelance-kääntäjät tukevat. (Tulkkauksen pääosasto, Euroopan komissio, 2018.)

Instituutioiden lisäksi Euroopan investointipankilla on oma noin 30 hengen käännöstiiminsä, ja alueiden komitealla sekä Euroopan talous- ja sosiaalikomitealla on yhteinen käännöspalvelu. Luxemburgissa sijaitsee myös Euroopan unionin elinten käännöskeskus, joka tuottaa käännöspalveluita EU:n hajautetuille virastoille sekä tarpeen mukaan tukee niitäkin toimielimiä, joilla on oma käännöspalvelu. Siellä työskentelee 200 henkilöä. (Tulkkauksen pääosasto, Euroopan komissio, 2018.)

2.3 Kieli- ja käännöspalvelut Euroopan tilintarkastustuomioistuimessa

2.3.1 Euroopan tilintarkastustuomioistuin

Euroopan tilintarkastustuomioistuin on yksi Euroopan Unionin toimielimistä. Se perustettiin vuonna 1977 unionin ulkoiseksi tarkastajaksi (AAR18, 2019, 4) ja on omien sanojensa mukaan ”EU:n varainhoidon valvoja” (Euroopan tilintarkastustuomioistuin, 2019a). Tilintarkastustuomioistuimessa oli vuonna 2018 lopussa 853 työpaikkaa (AAR18, 2019, 58).

Tilintarkastustuomioistuin valvoo, että EU noudattaa omia varainhoitosääntöjensä ja että EU:n toimintapolitiikalla ja ohjelmilla saavutetaan niille asetetut tavoitteet. Tilintarkastustuomioistuin antaa saamiensa tarkastustulosten perusteella huomautuksia ja suosituksia tarkastuksen kohteena olleelle taholle. (mt., 4.) Tarkastuksia tehdään tahoille, jotka käsittelevät EU:n varoja eli joko saavat tai keräävät niitä. Tilintarkastustuomioistuimen tarkastajien työstä suurin osa tapahtuu sen omissa tiloissa Luxemburgissa, missä esimerkiksi tarkastetaan asiakirjoja. Tarkastajat tekevät myös paljon kenttätöitä eli käyvät tarkastuskohteiden luona. Merkittävin tarkastuskohde on Euroopan komissio, mutta tarkastuksia tehdään merkittävässä määrin myös muiden unionin viranomaisten sekä sen jäsenvaltioiden viranomaisten luo. Lisäksi tarkastetaan yksityisiä tukien saajia niin EU:n alueella kuin sen ulkopuolellakin. Tarkastustiimissä on yleensä 2–3 tarkastajaa. Tarkastusmatka voi kestää muutamasta päivästä muutamaa viikkoon. (mt., 13–14.) Sopimuksessa Euroopan unionin toiminnasta kuvataan tarkastuksia seuraavasti:

Tarkastus toimitetaan asiakirjojen perusteella ja tarvittaessa paikalla unionin toimielimissä, unionin puolesta sen tuloja tai menoja hoitavissa elimissä tai laitoksissa ja jäsenvaltioissa, mukaan lukien talousarviosta tuloja saavien luonnollisten henkilöiden tai oikeushenkilöiden toimitilat. (SEUT, 287 artiklan 3 kohta)

Käytännössä tarkastusprosessissa ensin valitaan ensisijaiset tarkastusaiheet tilintarkastustuomioistuimen strategian ja riskien ja toimintapolitiikan analyysin perusteella. Esiselvityksessä arvioidaan, onko tarkastustehtävä toteutettavissa ja mitkä sen mahdolliset vaikutukset olisivat. Tämän jälkeen tarkastus suunnitellaan yksityiskohtaisesti. Tarkan suunnittelun jälkeen päästään varsinaiseen tarkastustyöhön, jolloin tarkastusevidenssiä hankitaan paikan päällä EU:n toimielimissä, virastoissa, hajautetuissa elimissä, kansallisissa hallintoelimissä ja varojen vastaanottajien luona. Tehdyt havainnot käydään läpi tarkastuskohteen kanssa. Tietojen perusteella kirjoitetaan julkaistava tarkastusraportti, josta käyvät ilmi tarkastushavainnot, johtopäätökset, suositukset ja tarkastuskohteiden vastaukset. Suositusten toteutusta seurataan muutaman vuoden kuluttua tarkastuksesta. (Euroopan tilintarkastustuomioistuin, 2019b.) Prosessia on havainnollistettu kuvassa 1.

Kuva 1. Tarkastusprosessin vaiheet (kuvakaappaus lähteestä AAR18, 2019, 11)

Tilintarkastustuomioistuin tekee kolmenlaisia tarkastuksia: tuloksellisuuden tarkastuksia, tilintarkastuksia ja säännönmukaisuuden tarkastuksia. Tuloksellisuuden tarkastuksissa keskitytään siihen, saadaanko käytetyille varoille vastinetta eli missä määrin asetetut tavoitteet on saavutettu. Tilintarkastuksissa arvioidaan tilinpäätösten luotettavuutta, ja säännönmukaisuuden tarkastuksissa keskitytään rahoitustoimien laillisuuteen ja säännönmukaisuuteen. (AAR18, 2019, 10.) Tilintarkastustuomioistuin antaa tarkastustensa perusteella suosituksia, jotka tarkastusten kohteet suurimmaksi osaksi huomioivat ja panevat joko kokonaan tai osittain täytäntöön (mt., 57).

2.3.2 Kielelliset palvelut Euroopan tilintarkastustuomioistuimessa

Vuonna 2018 tilintarkastustuomioistuimen 853 virasta 135 oli kääntämisen, kielipalvelujen ja julkaisujen osastolla, joka puolestaan kuuluu tilintarkastustuomioistuimen pääsihteeristöön. Kääntämisen, kielipalvelujen ja julkaisujen osaston luku sisältää muitakin kuin kääntäjiä, sillä

siellä työskentelee nimensäkin mukaisesti myös muuta kielipalvelujen henkilökuntaa sekä julkaisusta vastaava henkilöstö. (AAR18, 2019, 63.)

2.3.3 Kielellinen avustaminen kielipalveluna

Tilintarkastustuomioistuimen kääntäjien päätehtävä on tietenkin kääntäminen. Tilintarkastustuomioistuin julkaisee kertomuksensa ja lausuntonsa Euroopan unionin virallisessa lehdessä, jossa julkaistavan sisällön on oltava käännetty kaikille Euroopan unionin virallisille kielille. Uutisia ja lehdistötiedotteita tilintarkastustuomioistuin julkaisee kuitenkin pääasiassa vain englanniksi. (Euroopan tilintarkastustuomioistuin, 2019c.)

Käännöstehtävien lisäksi kääntäjät tukevat tarkastajia kertomusten laadinnassa (AAR18, 2019, 63). Alla on ote haastatteluaineistostani (lainaus 1), josta selviää tarkemmin, millä tavoin kääntäjät tukevat tarkastajia. He sekä opastavat näitä kirjoittamaan parempia raportteja että oikolukevat tekeillä olevia raportteja.

Lainaus 1

H4: The linguistic support is not just during the mission [...] It's also especially during the drafting of the special report. [...] Furthermore, the linguistic support is very supportive not just with translations not just with the proof checking of our... improvements of our text but they also provide training. They provide also some publications.

Haastattelija: What kind of training?

H4: Report drafting training. On report drafting to make an effective use of the English language how they provide guidelines.²

Toimintakertomuksessa mainitaan kääntäjien myös osallistuvan yhä enemmän tarkastustoimintaan avustamalla kielellisissä kysymyksissä tarkastuskäynneillä (AAR18, 2019, 63). Kääntäjille jaetussa kielelliseen avustamiseen liittyvässä koulutusmateriaalissa kielellisen avustamisen sanotaan olevan useimmiten tulkkauksen muodossa tarjottava palvelu tarkastajille tarkastusmatkoilla, mutta siihen voi sisältyä myös asiakirjojen prima vista -kääntämistä niin ennen kuin jälkeen tarkastuskäynnin. Lisäksi on mahdollista, että kääntäjä ei ollenkaan lähde tarkastusmatkalle, vaan kielellinen avustaminen on yksinomaan asiakirjojen prima vista -käännöksiä tai omien työkielten kielisten asiakirjojen tiivistämistä englanniksi. (Pruszko & Varga, 2017, 3.)

² Lainauksissa kolme pistettä hakasulkeissa [...] merkitsee sitä, että litteroija on jättänyt jotakin pois. Kolme pistettä ilman hakasulkeita ... taas merkitsee sitä, että puhuja on pitänyt puheessaan lyhyen tauon.

Kaikkia käännösosaston tarjoamia palveluita – käännöstyö pois luettuna – kutsutaan siis kielelliseksi avustamiseksi.

2.3.4 Tarkastuskäynneillä tapahtuva kielellinen avustaminen

Kielellistä avustamista koskevan koulutusmateriaalin mukaan tarkastuskäynneillä tarjottava kielellinen avustaminen on useimmiten konsekutiivi-, asioimis- tai kuiskaustulkkauksista tilintarkastustuomioistuimen tarkastajien ja tarkastuskohteen välillä. Työtehtäviin voi kuulua myös prima vista -kääntämistä. (Pruszko & Varga, 2017, 3.) Lisäksi kääntäjältä voidaan pyytää kielellistä apua vähemmän virallisiin tilanteisiin. Kääntäjä voi esimerkiksi kertoa tarkastajille paikallisista tavoista, pitää keskustelua yllä tarkastuskohteen kanssa lounaspöydässä tai lähteä tarvittaessa sairaan tarkastajan mukaan lääkäriin. (mt., 11.) Simultaanitulkkaus on koulutusmateriaalin mukaan jätetty pois tehtävistä, sillä se vaatii kahden hengen tulkkitiimin, jotka ovat erikoistuneet nimenomaan simultaanitulkkaukseen. Tarkastusmatkan jälkeen kääntäjä voidaan pyytää apuun kääntämään tarkastukseen liittyviä asiakirjoja. (mt., 6, 11.)

Koulutusmateriaalissa muistutetaan, että kääntäjä edustaa kielellisenä avustajana aina tilintarkastustuomioistuinta (Pruszko & Varga, 2017, 9). Kielellisiä avustajia myös kehoitetaan kertomaan tarkastuskäynnin aikana osallistujille, että hän on tilintarkastustuomioistuimen kääntäjä eikä tulkki ja kertomaan, että hänen tehtävänsä on tarpeen vaatiessa auttaa kieleen liittyvissä asioissa. Toisaalta koulutusmateriaalissa kääntäjiä ohjeistetaan myös olemaan lähtemättä mukaan, jos tarkastustilanteessa tunteet kuumenevat, vaan välittämään viesti neutraalisti. (mt., 10.)

Tutkimusaiheena on edellä olevan EU:n kielipalvelujen esittelyn perusteella EU:n kontekstissa poikkeuksellinen kielipalvelun muoto, sillä vastaavaa ei mainita muissa toimielimissä olevan (Tulkkauksen pääosasto, Euroopan komissio, 2018). Kielellisen avustajan toimenkuva alkaa tämän luvun perusteella hahmottua. Työtehtävistä mainitaan tulkkaus eri muodoissa ja prima vista -käännökset. Lisäksi koulutusmateriaali antaa viitteen kielellisen avustajan asemasta tarkastuskäynneillä, kun siinä muistutetaan kielellisen avustajan edustavan Euroopan tilintarkastustuomioistuinta. Seuraavassa luvussa esittelen, millaisin menetelmin aloin tutkia kielellisten avustajien toimenkuvaa tarkemmin ja miten tutkimusprosessi eteni.

3 Tutkimusasetelma

Tässä luvussa kerron, miksi valitsin aineistonkeruumenetelmäksi haastattelun ja avaan soveltamiani haastattelumuotoja: puolistrukturoitua haastattelua ja teemahaastattelua. Kerron myös, miten tutkimusprosessi eteni haastattelujen suunnittelusta litterointiin ja edelleen litteroidun aineiston käsittelystä tutkittavien teemojen rajaamiseen. Luvun lopuksi esittelen haastattelemani henkilöt anonyymiteetin suojaamisen antamissa rajoissa.

3.1 Haastattelu aineistonkeruumenetelmänä

Tutkimukselle luontevaksi aineistonkeruumenetelmäksi osoittautui haastattelu, jolla kerättiin analysoitavan materiaalin lisäksi myös tietoa laajempaan viitekehykseen, joka on esitelty luvussa 2. Analyysimateriaalin keräämiseksi haastattelu tuntui luontevalta, sillä haastattelussa on mahdollista kysyä tarkentavia kysymyksiä ja haastattelu voi ohjautua uusille raiteille vastausten ja niihin liittyvien jatkokysymysten ansiosta toisin kuin vaikkapa netissä täytettävässä kyselylomakkeessa. Pidin tätä tärkeänä asiana tutkiessani vielä tutkimatonta ilmiötä, mistä en etukäteen voinut tehdä paljoakaan oletuksia. Lisäksi olin graduprosessin aloitusvaiheessa työharjoittelussa Euroopan tilintarkastustuomioistuimen käännösosastolla, joten tuntui, että haastattelujen teko kasvotusten paikan päällä siellä vielä ollessani oli järkevää.

Haastattelumateriaalin taltioiminen myöhempää tarkastelua varten oli tärkeää, jottei tutkimusta tarvitse tehdä pelkän muistin ja muistiinpanojen varassa. Äänitin haastattelut puhelimeni äänityssovelluksella omassa tai haastateltavan työhuoneessa tilintarkastustuomioistuimen tiloissa. Haastattelin viittä kääntäjää ja neljää tarkastajaa (ks. tarkemmin luku 3.2). Haastattelut olivat kestoaltaan 29–76 minuutin mittaisia ja materiaalia kertyi yhteensä 6 tuntia 57 minuuttia.

3.1.1 Puolistrukturoitu haastattelu ja teemahaastattelu

Haastattelutyypiksi valikoitui puolistrukturoitu haastattelu, missä Eskolan ja Suorannan (1998, 64) mukaan kaikilta haastateltavilta kysytään samat kysymykset, mutta vastausvaihtoehdot ei ole, eli haastateltavat vastaavat kysymyksiin omin sanoin. Todellisuudessa joissain haastatelussa jätin kysymyksiä välistä, mutta vain, jos siihen oli vastattu jo jonkin muun kysymyksen yhteydessä. Kysyin haastatelluilta myös tarkentavia kysymyksiä ja lisäkysymyksiä, joita en suunnitellut etukäteen. Lisäksi saatoin kysyä kysymyksiä eri järjestyksessä kuin olin suunnitellut esimerkiksi sellaisessa tapauksessa, jossa edellisen kysymyksen vastauksessa tuli jotenkin

ilmi asia, jota olin ajatellut kysyä vasta myöhemmässä vaiheessa haastattelua. Haastattelut saivat siis myös teemahaastattelun piirteitä, missä Eskolan ja Suorannan mukaan (1998, 64) käsiteltävien aiheiden järjestys ja laajuus vaihtelevat haastattelusta toiseen, mutta kaikissa haastatteluissa käsitellään samoja teemoja. Hyvärinen, Nikander, Ruusuvuori ja Aho (2017, 19–20) tuovatkin kirjassaan *Tutkimushaastattelun käsikirja* esiin, että haastattelututkimusta tehdessä tärkeintä ei ole osata nimetä ja käyttää yhtä tiettyä haastattelumenetelmää, vaan tutkimuksen kannalta voi olla hyödyllisempää soveltaa usean eri haastattelutyypin ominaisuuksia.

3.1.2 Haastattelukysymysten valmistelu

Hyvärinen ym. (2017, 20) listaavat kolmenlaisia kysymyksiä, jotka ovat haastattelututkimusta tekeväälle tärkeitä: tutkimuskysymykset (tai tutkimuskysymys), haastattelukysymykset ja aineistolle tehtävät kysymykset. Tutkimuskysymyksiä Hyvärinen ym. (mp.) kuvaavat koko tutkimuksen suuntaa ohjaileviksi kysymyksiksi. Tämän tutkimuksen tutkimuskysymys on: Mitä on kielellinen avustaminen Euroopan tilintarkastustuomioistuimen tarkastuskäynneillä? Haastattelukysymykset eivät Hyvärisen ym. (2017, 20) ja Ruusuvuoren, Nikanderin ja Hyvärisen (2010, 8) mukaan ole samoja kuin tutkimuskysymykset. Hyvärinen ym. (2017, 20) kuvaavat esimerkkien avulla, miten tutkimuskysymykset voivat olla melko teoreettisia ja miten niistä muodostetaan helpommin lähestyttäviä kysymyksiä haastateltavalle. Itse kysyin haastateltaviltani monia kysymyksiä, jotka eivät olleet tutkimuskysymyksiä, mutta myös muutaman kysymyksen, jotka olivat melko samanlaisia, sillä kääntäjät alansa asiantuntijoina eivät häkellyt alaan liittyvästä termistöstä, eivätkä he siis tarvinneet merkittävää yksinkertaistusta. Erilaisilla kysymyksillä yritin saada aiheeseen erilaisia tulokulmia. Haastattelussa esitetyt kysymykset löytyvät liitteistä 1 ja 2. Kolmas kysymystyyppi on Hyvärisen ym. (2017, 21) mukaan aineistolle esitettävät kysymykset, joilla huomioidaan se, etteivät haastattelukysymykset ole tutkimuskysymyksiä. Näin ollen vastaukset eivät myöskään ole suoraan vastauksia tutkimuskysymyksiin, eivätkä ne Ruusuvuoren ym. (2010, 8) mukaan myöskään kerro tutkimuksen tuloksia. Sen sijaan Ruusuvuoren ym. (2010, 13) mukaan aineistoa tutkimalla voi selvittää, mitä siltä kannattaa kysyä, jotta saa tutkimuskysymyksiinsä vastauksia. Oma tutkimukseni on aineistolähtöinen, joten tutkimuskysymyksen tarkentui vasta aineiston keruun jälkeen.

Hyvärinen ym. (2017, 25) korostavat, että haastattelukysymysten valmistelu ennen haastattelua on ensiarvoisen tärkeää. Omat haastatteluni olivat valmisteltuja, mutta harjoitteluni loppumisen asettama määräaika aineiston keruulle aiheutti kuitenkin sen, etten valmistellut kysymyksiäni huolella. Suurin virhe oli kysyä liikaa kysymyksiä, mutta koska en tiennyt tarkasti tutkimukseni

suunnasta vielä, oli myös turvallista kysellä vähän kaikesta. Lisäksi olisin voinut muokata muutamia kysymyksiä, jotta olisin saanut enemmän tutkimustani hyödyttäviä vastauksia. En myöskään harjoitellut haastattelua kenenkään kanssa, joten ensimmäinen haastateltava oli tässä tapauksessa koekaniini ja ensimmäisen haastattelun jälkeen muutin kysymyksiä hieman. En haastatellut ensimmäistä haastateltavaa uudestaan, mutta hän vastasi sähköpostitse muutamaa lisäkysymykseen.

Hyvärinen ym. (2017, 21) valottavat kirjassaan, millaisia kysymyksiä haastattelussa voi ja kannattaa kysyä. Heidän neuvojensa vastaisesti aloitin haastattelun kysymyksillä, joihin vastaukseksi riittää yksi sana (ikä, sukupuoli), mutta siitä huolimatta sain lämmiteltyä haastateltavani vastaamaan myöhempisiin kysymyksiin omin sanoin ja ensimmäisiä vastauksia huomattavasti laajemmin. Myöhemminkin haastattelussa oli muutama *kyllä/ei* -kysymys, mutta paikkasin niitä liittämällä kysymykseen *miksi* ja *miten* -alkuisia jatkokysymyksiä. *Miksi*-kysymyksiä Hyvärinen ym. (2017, 22) eivät tosin myöskään suosittele, koska ne saattavat kuulostaa syyttäviltä. Tutkimuskysymyksessäni etsin kuvailevaa vastausta ja sitä hain haastattelukysymyksissä *miten* ja *millainen* -sanoilla alkavilla kysymyksillä. Lisäksi halusin kuvata kielellistä avustamista faktojen avulla, joita haetaan *mitä*-alkuisilla kysymyksillä.

3.1.3 Haastattelujen litterointi

Ruusuvuoren ym. (2010, 11) mukaan äänitettyä haastattelua on hyvä lähestyä litteroimalla eli kirjoittaa äänitetty puhe auki tekstiksi, jotta aineisto saadaan helpommin käsiteltävään muotoon. Litteroidessa aineistoon pääsee myös tutustumaan tarkemmin kuin sen keräysvaiheessa. Ruusuvuori ym. (mp.) mainitsevat, että litterointivaiheessa kerättyä aineistoa voi jo rajata ja litteroida siitä vain osan. Itse en litterointivaiheessa tehnyt vielä mitään rajauksia, vaan litteroin kaikki haastattelut kokonaisuudessaan. Tätä valintaa tukee se, että luokittelen aineiston poikki-aineistollisesti, mikä Ruusuvuoren ym. (2010, 18) mukaan tarkoittaa sitä, että aineisto käydään kokonaisuudessaan läpi ja sieltä nostetaan esiin toistuvia teemoja tai rakenteita. Koko aineiston huolellinen läpikäynti edellytti koko aineiston litterointia.

Käytin haastattelujen litterointiin verkossa saatavilla olevaa automaattista Sonix-litterointiohjelmaa, jonka tuottamat litteroinnit kuuntelin, luin läpi ja korjasin. Aineistossa tärkeintä oli sisältö, joten Ruusuvuoren (2010, 356) ohjeen mukaisesti litterointitarkkuus ei ollut kovin suuri. Esimerkiksi toistolla ja epäröinnillä ei ollut tutkimukseni kannalta merkitystä. Käyttämäni ohjelma litteroi epäröintejä, toistoja ja muita sisällön kannalta merkityksettömiä ääniä tarkemmin

kuin mikä olisi ollut tarpeellista. Toisinaan ohjelma myös tulkitsi ne sanoiksi, joita äänitteen kuuntelun perusteella ei sanottu. Omissa korjauksissani olin epätarkempi kuin käyttämäni litterointiohjelma ja selkeyden vuoksi muokkasin myös useiden toistojen, korjausten tai epäröintien epäselväksi tekemiä kohtia yksinkertaisemmiksi. Tärkeintä oli, että haastatteluissa ilmennyt tutkimusaiheita koskenut sisällöllinen tieto välittyi. Puheessa mahdolliset välimerkit eivät tietenkään tule esille, mutta olen luettavuuden vuoksi käyttänyt välimerkkejä niin, että se esimerkiksi puheen tauotuksen perusteella tuntui luontevalta. Olen käyttänyt kolmea pistettä hakasulkeissa [...] merkitsemään sitä, että lainauksesta on jätetty jotakin pois. Kolme pistettä ilman hakasulkuja ... tarkoittaa sitä, että puhuja on pitänyt puheessaan mietintätauon. Litteroitua haastatteluaineistoa kertyi Sonix-litterointiohjelman Wordille asettamalla oletusmuotoiluilla noin 200 sivua.

3.1.4 Haastatteluaineiston käsittely

Tämä tutkielma ei laajuudeltaan riitä kaiken litteroidun aineiston analysointiin, joten rajasin aineiston teemoihin edellä mainitun poikkiaineistollisen luokittelun perusteella. Ennen aineiston lajittelua ja rajaamista on Ruusuvooren ym. (2010) mukaan hyvä miettiä, millaisia merkityksiköitä analyysissä aikoo käsitellä. Heidän mukaansa sopivaa tasoa voi etsiä miettimällä, millaiset vastaukset vastaisivat tutkimuskysymyksestä johdettuihin alakysymyksiin. (mt., 20–21.) Tutkimuskysymykseni on ”Mitä on kielellinen avustaminen Euroopan tilintarkastustuomioistuimen tarkastuskäynneillä?”. Tästä voi edetä pohtimaan, mitä tehtäviä he työssään tekevät ja miten he itse ja miten tarkastajat näkevät heidän asemansa kielellisen avustajan tehtävissä. Jokainen haastateltava tietenkin kuvaa asioita omasta näkökulmastaan ja kokemusmaailmastaan käsin, mutta tarkoitus oli heidän kokemustensa perusteella selvittää ja saada aikaan yleistävää kuvaus siitä, millainen tehtävä kielellinen avustaminen EU:n tässä instituutiossa on.

Aloitin aineiston rajaamisen litteroinnin jälkeen käymällä koko aineiston läpi ja tein toistuvista teemoista Excel-taulukon, jossa pysyy koko ajan mukana tieto, kenen haastattelusta aineistonpätkeä on lainattu mutta jossa on samalla helppo tarkastella eri haastatteluissa esiin tulleita samaan teemaan liittyviä vastauksia. Teemat juontuivat pitkälti haastattelukysymyksistä, mutta aineisto on kuitenkin käyty läpi niin, että ”väärän” kysymyksen yhteydessä esiin tullut eri kysymyksen kannalta relevantti vastaus on lajiteltu relevanttiin eikä kysymyksen mukaiseen kategoriaan.

Toistuvia teemoja oli paljon ja tämän takia aineistoa piti rajata edelleen. Kääntäjien aineistoa rajatessa valitsin mielestäni olennaisimmat teemat eri välilehdelle. Kävin myös ulkopuolelle jääneiden teemojen vastauksia läpi silti varalta, että joku vastaus olisi merkittävä jäljelle jääneiden teemojen kannalta. Lisäksi lisäsin uuden teemasarakkeen, sillä aineistosta oli noussut esiin teema, joka ei sopinut alustavaan pitkälti haastattelukysymysten mukaan tehtyyn jaotteluun. Lisäksi yritin päästä raakaluokituksesta eteenpäin eli tässä tapauksessa kysymysten rajat ylittävään jaotteluun (ks. Ruusuvuori ym., 2010, 18). Teemoja ja aineistoa oli runsaasti vielä tämän toisenkin rajaus- ja lajittelukierroksen jälkeen, joten valitsin mielestäni teemoista tärkeimmän, joka oli kielellisen avustajan tehtävät ja aloin rakentaa analyysiä sen ympärille. Sen lisäksi tarkemman analyysin teemoiksi valikoituivat perusteet kielellisen avustajan käytölle ja kielellisen avustajan rooli.

Kuten olin tutkimusluvassa kertonut, haastatellut saivat ennen tutkielman palautusta ja julkaisua lukea tutkielman ja heillä oli mahdollisuus myös halutessaan kommentoida tekemääni analyysiä. Tarkoituksena oli varmistaa, etten ole käyttänyt haastateltujen sanomisia toisin kuin he tarkoittivat. He saivat myös täydentää ja korjata antamiaan tietoja. Sain yhteyden kaikkiin haastateltuihin ja kaikki kommentoivat työtäni. Suurin osa oli tyytyväisiä analyysiini ja siihen, miten olin käyttänyt heidän haastatteluitaan, mutta neljä haastatellusta pyysi, että jotakin heidän kommentiaan korjataan tai täydennetään. Kommenttien perusteella korjasin lainausten kieliasuja ja selitin suomea osaamattomille haastatelluille sellaisten lainausten analyysiä, joiden kohdalla he pelkäsivät väärinymmärryksen mahdollisuutta. Kahden haastatellun kommentit johtivat siihen, että tarkensin tai täydensin analyysiä heidän ehdottamallaan tavalla. Muutokset eivät kuitenkaan olleet niin suuria, että ne olisivat vaikuttaneet tutkimuksen tuloksiin.

3.2 Haastateltavat

Haastattelin pro gradu -tutkielmaani varten yhdeksää Euroopan tilintarkastustuomioistuimessa haastatteluhetkellä työskennellyttä ihmistä. Lähetin haastattelukysymykset suurimmalle osalle haastateltavista etukäteen heidän pyynnöstään. Ensimmäisen haastattelun jälkeen tosin tein kysymyksiin pieniä muutoksia ja lisäyksiä, joten monilla ei ollut ennen haastattelua kaikkia kysymyksiä ja tietenkin haastattelutilanteessa nousi esiin kysymyksiä, joita en ollut etukäteen suunnitellut. Viisi haastattelemistani henkilöistä toimi haastatteluhetkellä kääntäjinä ja neljä tarkastajina. Kaikki kääntäjät olivat toimineet kääntäjän työnsä ohessa kielellisinä avustajina tarkastuskäynneillä ja kaikki tarkastajat olivat käyttäneet kielellistä avustajaa tarkastuksia tehdessään. Yksi tarkastajista oli aiemmin toiminut kääntäjänä ja sen ohessa kielellisenä avustajana.

Kielellisenä avustajana toimiminen tai kielellisen avustajan käyttäminen oli yksi haastateltavien valintaperusteista. Yritin löytää mahdollisimman monipuolisen joukon haastateltavia, eli virkaiältään ja kieliosaamiseltaan erilaisia henkilöitä. Haastattelut toteutettiin lokakuun 2018 aikana Luxemburgissa tilintarkastustuomioistuimen tiloissa.

Haastattelujen aikaan olin itse Euroopan tilintarkastustuomioistuimessa työharjoittelussa, joten haastateltavat henkilöt olivat haastattelujen aikaan kollegoitani. Muutamien kanssa olin tavannut ja jutellut työkaverin ominaisuudessa jo ennen haastatteluja, mutta suuriman osan tapasin kasvatusten vasta haastattelutilanteessa. Olin ollut heidän kanssaan yhteydessä vain sähköpostin välityksellä haastattelun järjestämiseksi.

Taulukko 1: Perustietoa haastatelluista

Haastateltavat	Kääntäjä	Tarkastaja	Vuosia tilintarkastustuomioistuimessa	Tulkin koulutus	Työskennellyt tulkina	Kertoja kielellisenä avustajana
H1	x		1–5	x		4–6
H2	x		11–15			4–6
H3	x	x	16–20			4–6
H4		x	11–15			
H5		x	1–5			
H6	x		1–5			1–3
H7	x		6–10			yli 10
H8		x	6–10			
H9	x		6–10	x	x	yli 10

Taulukosta 1 käy ilmi ketkä haastateltavista toimivat kääntäjinä ja ketkä toimivat tarkastajina. Yksi haastateltavista on toiminut molemmissa tehtävissä. Sain haastateltavikseni monipuolisen joukon ihmisiä, joiden joukossa on tilintarkastustuomioistuimessa melko uusia virkamiehiä mutta myös siellä jo pitkään työskennelleitä henkilöitä. Kielellisten avustajien osalta taulukosta selviää myös, onko heillä tulkin koulutusta tai kokemusta tulkin ammatissa toimimisesta. Nämä olivat haastattelemistani kääntäjistä vähemmistössä. Lisäksi taulukosta käy ilmi, miten paljon kokemusta kääntäjillä on kielellisenä avustajana toimimisesta. Tämänkin suhteen otanta on monipuolinen, sillä joukossa on haastateltavia, jotka ovat olleet kielellisenä avustajana vain muutamia kertoja ja sellaisia, jotka ovat toimineet kielellisenä avustajana jo kymmeniä kertoja.

4 Kielellinen avustaminen tarkastuskäynneillä

Tässä luvussa selvitän haastatteluaineiston perusteella ja tutkimuskirjallisuuteen nojaten, mitä kielellinen avustaminen tilintarkastustuomioistuimen tarkastuskäynneillä on. Aloitan erittelemällä kielellisten avustajien tekemät työtehtävät, sillä koen, että konkreettiset tehtävät luovat hyvän pohjan toimenkuvan ymmärtämiseksi. Sen jälkeen kuvaan perusteluja sille, että kielellistä avustamista käytetään. On tärkeää, että tilanteet ja olosuhteet, joissa kielellistä avustusta käytetään, ovat selvillä. Tämän suhteen tarkastelen ensin sitä, miksi kielellistä avustusta on yleensä tarpeellista käyttää ja miten sen käyttöä mahdollisuuksien mukaan vältetään. Sitten etenen erilaisiin hyötyihin, joita kielellisen avustamisen käytöstä on niin tilintarkastustuomioistuimelle, tarkastustiimille kuin kääntäjillekin. Tämän luvun viimeisessä osiossa tutkin kielellisten avustajien roolia tarkastustiimissä ja tarkastuskohteissa sekä sitä, miten he aktiivisina toimijoina pyrkivät edistämään tarkastusten sujuvuutta. Roolin tutkimus tuo moniulotteisuutta käsitykseen kielellisistä avustajista, kun tutkimus ei jää vain kuvaukseksi siitä, mitä kielelliset avustajat tekevät.

Koska kyseessä on aineistolähtöinen tutkimus, eli kerätty aineisto on määrännyt tutkimuksen suunnan (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006), tässä tutkimuksessa ei ole laajaa teoriaosuutta ennen analyysia, vaan tutkielmassa asiat esitetään siinä järjestyksessä kuin ne on tutkimusprosessin vaiheissa tehty ja teoreettiset kysymykset nousevat aineiston tarkastelusta. Tästä syystä analyysissa tarpeen mukaan tukeudutaan teoriaan tärkeiden käsitteiden ja aineiston analysointiin vaikuttaneiden teorioiden osalta. Pysin tekemään yksittäisten haastateltujen kommentteista yleistyksiä kielellistä avustusta koskien siinä määrin, kun sille on aineiston pohjalta perusteita.

4.1 Kielellisen avustajan työtehtävät

Selvitin kielellisen avustajan työtehtäviä kysymällä kääntäjiltä, mitä tehtäviä siihen heidän mukaansa kuuluu ja mitä he kokevat tarkastajien odottavan heiltä. Tarkastajilta kysyin kääntäjien kysymyksiä peilaten, mitä he odottavat kielelliseltä avustajalta tarkastuskäynnillä. Haastattelun loppuvaiheessa kysyin myös, miten kielellinen avustaminen eroaa ammattitulkkauksesta, mikä ohjasi vastauksia vertaamaan tulkkausta ja kielellistä avustamista keskenään toisin kuin aiempi neutraalimpi kysymys tehtävistä. Vertailu ammattitulkkaukseen tuli muutamilta haastateltavilta joissakin vastauksissa myös spontaanisti.

Taulukko 2: Kääntäjien mainitsemat kielelliseen avustamiseen kuuluvat tehtävät.

Haastateltavat	Tulkkaus ja tulkin tehtäviä vastaavat tehtävät	Asiakirjojen kääntäminen ja läpikäynti ennen ja jälkeen tarkastuskäynnin	Kommunikonin helpottaminen ja mahdollistaminen	Tilintarkastukseen liittyvät tehtävät	Kääntäjän paikallistuntemukseen liittyvät tehtävät	Jutustelu
H1	x	x		x		
H2	x	x	x			x
H3	x	x			x	x
H6	x		x		x	
H7	x		x	x		x
H9	x	x		x	x	

Taulukossa 1 on esitetty, mitä tehtäviä kukin kääntäjä on haastattelussa maininnut kielellisen avustajan työtehtäviksi. Tehtävät on järjestetty vasemmalta oikealle sen mukaan, miten moni kääntäjä sen mainitsi. Yhtä paljon mainintoja saaneet tehtävät olen järjestänyt loogiselta tuntuvaan järjestykseen sen mukaan, mitkä tehtävät liittyvät toisiinsa. 'Tulkaustehtävät' oli ainoa kategoria, jonka jokainen kääntäjä mainitsi. 'Asiakirjojen kääntäminen ja läpikäynti ennen ja jälkeen tarkastuskäynnin' -kategorian mainitsi neljä kääntäjää. Muut kategoriat mainittiin kukin kolmesti.

4.1.1 Tulkkaus ja tulkin tehtäviä vastaavat tehtävät

Aluksi on syytä kiinnittää huomiota siihen, että kielelliset avustajat ovat ammatiltaan kääntäjiä, mikä on eri asia kuin tulkki. Isolahden (2015) mukaan kääntämisen ja tulkkauksen erona on aiemmin pidetty sitä, että kääntäminen keskittyy kirjoitetun kielen välittämiseen toiselle kielelle, kun taas tulkkaaminen tapahtuu suullisesti. Tulkkauksen määritelmän laajennuttua voidaan näiden kahden erona pitää sitä, että käännoystä voi muokata, tehdä osissa ja selvittää merkityksiä ennen lopullisen version tuottamista. Tulkkaus taas tapahtuu reaaliajassa ja tulke on se, mitä juuri siinä hetkessä saa sanottua, eikä samaan voi palata enää uudelleen. (mt., 198-199.) Haastattelemani kääntäjien tehtäviin tulkin tehtävät eivät ilman kielelliseksi avustajaksi lähtemistä kuulu. Ilmeisesti tulkaustehtävät käännoistyön ohessa eivät kuitenkaan ole aivan tavattomia, sillä Kumpulainen (2015, 25) listaa muiden muassa tulkaustehtävät sellaisiksi tehtäviksi, joita usein käännoistyön ohessa muitakin työtehtäviä tekevät työsuhteiset kääntäjät tekevät.

Kaikkien haastateltujen kääntäjien mielestä tulkkaus on kielellisen avustamisen työtehtävä. Alla lainauksissa 2, 3 ja 4 on esimerkkejä kääntäjien kommentteista, joissa he kertovat työtehtävistään ja siitä, millaisia työtehtäviä tarkastajat odottivat heidän tekevän. Haastateltava 3 kutsuu työtehtävää yksinkertaisesti tulkkaukseksi, mutta haastateltava 1 hieman kiertäen sanoo ”acting as an interpreter”. Kommentti on tulkinnanvarainen englannin *act*-verbin merkityksestä johtuen. Tarkoittaako hän toimivansa tulkkina vai olevansa ikään kuin tulkin saappaisissa? Kontekstista päätellen pidän jälkimmäistä vaihtoehtoa todennäköisempänä, sillä tutkimuksen edetessä käy ilmi, että kääntäjät pitävät tekemäänsä tulkkaustyötä erilaisena kuin mitä tulkin tekemä ammattitulkkaus on, eivätkä he siksi koe nimenomaisesti toimivansa tulkkeina vaan tekevänsä vain samanlaisia tehtäviä. Haastateltava 7 taas aloittaa sanomalla, että kielellisen avustajan toimintaa ei saisi kutsua tulkkaukseksi, mutta hän kertoo heti seuraavassa lauseessa, että työnkuvaan kuuluu konsekutiivitulkausta. Ero, mitä tässä yritetään tehdä, lienee se, ettei kielellisiä avustajia saa kutsua tulkeiksi, mutta yksi työtehtävä on kuitenkin tulkkaus.

Lainaus 2

H1: But then when you're on the spot and acting as an interpreter, let's say, you... every agent interprets it slightly differently.

Lainaus 3

H3: [Tarkastajat] Odotti nyt tulkaamista.

Lainaus 4

H7: We're not allowed to call it interpreting even though that's basically what it is. So they [tarkastajat] expect you to help as best you can. Sometimes that involves sort of consecutive interpreting.

Haastateltava 2:a lukuun ottamatta kääntäjät eksplisiittisesti mainitsivat tulkkauksen työtehtävänä, mutta hänkin kuvasi muissa yhteyksissä toimintaansa sanalla *interpret*, kuten lainauksessa 5. Ehkäpä tulkkaus on niin itsestään selvä osa kielellistä avustamista, ettei sen sanominen ääneen tuntunut edes tarpeelliselta.

Lainaus 5

H2: So you know if you have to interpret both ways it's complicated.

Kaikille kääntäjille oli niin ikään selvää, ettei tulkaaminen ole heidän ainoa tehtävänsä kielellisenä avustajana, mutta eroja oli sen suhteen, miten merkittävänä ja suurena osana kielellisen avustajan työtä tulkkausta pidettiin. Esimerkissä 6 haastateltava 6 korostaa tulkkauksen olevan

kielellisen avustajan päätehtävä, kun taas haastateltava 9 lainauksessa 7 sanoo varsinaisen tulkkauksen olevan vain pieni osa työtä.

Lainaus 6

H6: Your main role there is in meetings with the auditees to usually to translate their replies as accurately as possible and in some case they want you to ask the question... translate the questions into the [kohdemaan kieli] or whatever as well. And that really depends on the auditee and that's the main part of the job.

Lainaus 7

H9: Usually during these audit missions, only a small part of the work is related to this traditional interpreting stuff and the rest is really checking invoices, helping people out or they ask for clarification.

Syitä siihen, että tulkkauksen määrä vaihtelee, tuli esiin kaksi, jotka molemmat liittyvät tarkastuskohteeseen. Haastateltava 1 kertoo, että kielellisen avustajan tehtävät riippuvat pitkälti siitä, mitä kieliä hän tulkkaa ja missä maissa hän näin ollen tekee kielellistä avustamista. Hänen mukaansa englannintaito vaihtelee paljonkin maittain ja tämä tietenkin vaikuttaa merkittävästi siihen, miten riippuvainen tarkastustiimi on tulkkauksesta. Jos paikallinen tarkastuskohde ei osaa englantia, tulkkaukseen tarvitaan paljon, eikä kielellisellä avustajalla ole aikaa muulle tukitoiminnalle. Lainauksessa 8 haastateltava 9 taas kertoo, että jos koko tarkastuspäivä menee ministeriöissä ja viranomaisten luona, suurin osa päivästä voi olla pelkkää perinteistä tulkkausta. Tämä on pääteltävissä myös lainauksen 9 perusteella, jossa hän kertoo, että muodollisissa tilanteissa on oltava enemmän kuin tulkki. Samaisesta lainauksesta näkyy niin ikään selvästi haastateltavan asenne omaan työnkuvaansa. Hän kuvaa, että muodollisissa tilanteissa on oltava enemmän kuin tulkki, eli lähtökohtaisesti hän ei koe olevansa tulkki, vaan ainoastaan toimii tilanteesta riippuen enemmän tai vähemmän niin kuin tulkki.

Lainaus 8

H9: Of course, if you go to the ministries for these general landscape stuff, it's different because then it could happen that the whole day you had to spend all day in the formal setting.

Lainaus 9

H9: [...] formal settings you do consecutive and you try to be very interpreter like in a sense very professional [...]

Haastateltavat 4 ja 8 tuovat myös esiin asiakirjojen kääntämisen tarkastuskäyntien aikana. Olen ottanut asiakirjojen kääntämisen tähän osioon, sillä itsestään selvän tulkkaamisen lisäksi tulkin, ehkäpä erityisesti asioimistulkin, työtehtäviin katsotaan kuuluvan myös prima vista -

kääntäminen (Corsellis, 2008, 60). Kokonaisia asiakirjoja ei yleensä käännetä prima vistana, vaan lainauksissa 10, 11 ja 12 haastateltavien 4 ja 8 mukaan kielellisen avustajan tehtäviin kuuluu kääntää asiakirjoista olennaiset kohdat, jotka vastaavat tarkastuskysymyksiin. Haastateltava 4 kertoo, ettei aika riitä kokonaisten asiakirjojen käännöksille kesken tarkastusmatkan, mutta tarkastajien on hyvä saada joku aavistus siitä, mitä asiakirja käsittelee. Kielellinen avustaja voi esimerkiksi kääntää asiakirjan otsikot. Haastateltava 8 taas kertoo, että joskus asiakirjoista etsitään jotakin tiettyä tiedonmurusta ja tällöin koko asiakirjan kääntäminen ei ole tärkeää, vaan ainoastaan tarvittava tieto on käännettävä tarkastajille. Hyvin valikoiva käänнос, joista vastaukset tarkastuskysymyksiin ilmenevät, ovat tehokkain tapa tehdä käännöksiä kesken tarkastuskäynnin.

Lainaus 10

H4: There's no time for translating documents during the mission but at least to help. For instance, the rough idea of what this document is talking about so the title or the subtitle just to understand what kind of documents we received.

Lainaus 11

H8: And they also support me in understanding what's written in the documents, clarifying some thoughts of what is the meaning of some of the issues. [...] But normally for this, if I have a document and I need to know simple saying like does this document say that they carried out this kind of control [...] he doesn't need to translate to me the entire document. He just says, "Look, in this document I don't think that is said or that is said in this sentence" [...] I really need to have, I would say a part of the document translated, a specific point where they mentioned types of controls.

Lainaus 12

H8: it's better to have someone just take a look at the document, tell me, highlight what are the points that easily reply to the questions that we have.

Asiakirjojen läpikäymisestä puhutaan myös myöhemmin tässä luvussa *Tarkastukseen liittyvät tehtävät* -kohdassa (4.1.3) Asiakirjojen läpikäymiseen liittyy kääntämistä, mutta toisaalta tarkastuksen kannalta merkittävän tiedon etsintää voi myös pitää tarkastukseen liittyvänä tehtävänä. Rajanveto tässä yhteydessä ei ole ollenkaan itsestään selvää. Lainaus 11 tuntuu enemmän kääntämistä kuvaavalta kommentilta erityisesti alun *support me in understanding what's written in the documents, clarifying some thoughts* perusteella, sillä se keskittyy selvästi kieleen ja tarkastajan tarvitsemaan kielelliseen tukeen, jotta hän voi ymmärtää asiakirjoja. Lainauksessa 10 haastateltava 4 taas ei puhu lainkaan tiedon etsimisestä vaan hyvin pikaisesta ja silmäilevästä käännöksestä, jotta tarkastustiimille selviää, millaisen asiakirjan he tarkastuskohteelta saivat.

4.1.2 Kommunikoinnin helpottaminen ja mahdollistaminen

Vaikka kaikkien kääntäjien vastauksista kävi ilmi tulkkauksen olevan yksi kielellisen avustajan työtehtävistä, niin moni korosti myös kommunikaatiota ja sen mahdollistamista tai helpottamista työtehtävänä. Kommunikointia helpottaminen ja mahdollistaminen on mahdollinen tapa kuvata myös varsinaisesti tulkkauksena pidettävää työtä. Esimerkiksi Demers (2005, 204) kuvaa ASL-tulkkiensa (*American Sign Language*) työtä nimenomaan sanomalla, että he helpottavat kanssakäymistä kuuron ja kuulevan välillä. Koin kuitenkin, että haastattelemi kääntäjät yrittivät nimenomaan ilmaista eroa ammattitulkkauksen ja oman tulkkauksensa välillä, kun he puhuivat kommunikoinnin mahdollistamisesta ja helpottamisesta, joten olen ottanut sen omaksi tulkkauksesta erilliseksi kategoriakseen.

Puhumisen kommunikaatiosta työtehtävänä tulkkauksen sijaan voi tulkita niin, että kääntäjät ottavan etäisyyttä ammattitulkkaukseen. Useassa vastauksessa ajatus kommunikoinnin korostamisen taustalla tuntui olevan nimenomaan se, että ammattitulkkauksen kaltainen tarkkuus ei ole kielellisessä avustamisessa välttämätöntä, mutta mahdollisuus kommunikoida osapuolten välillä on varmistettava. Tätä tehtävää kuvattiin hieman vähättelevään sävyyn, kuten lainauksista 13 ja 14 käy ilmi. Haastateltava 7 pitää minimivaatimuksena kielelliselle avustajalle sitä, että hän varmistaa, että tarkastajat voivat reagoida meneillään olevaan tilanteeseen ja pysyvät kärryillä tilanteen kulusta.

Lainaus 13

H6: The main idea is just to get the message across and to help facilitate the meeting.

Lainaus 14

H7: Basically it doesn't always involve interpreting every word, but making sure that everybody in the audit team at least can react to what is going on. So they have an idea of what's going on.

Tarkastajana toimiva haastateltava 8 yhtyy kääntäjien ajatuksiin siitä, että kielellisen avustajan tehtävä on nimenomaan kommunikoinnin helpottaminen tarkastajan ja tarkastuskohteen välillä (lainaus 15).

Lainaus 15

H8: To be helping me, to facilitate the communication between me and the auditee. Simple as that.

Haastateltava 2 tuo lainauksessa 16 myös esiin kommunikoinnin tarkastustiiminsä kanssa tulkauksilanteiden ulkopuolella. Hän kertoo, että kielelliseen avustamiseen kuuluu myös kommunikointia tarkastajien kanssa, jotta hän tietää, millaista tietoa tarkastajat tarkastuskäynnillä etsivät. Haastateltava 8 tuntuu lainauksen 17 perusteella olevan tästä samaa mieltä ja kuvaa tarkemmin, miten tietoa tärkeinä pidetyistä asioista välitetään kielellisille avustajille esimerkiksi tarkastusmatkaa valmistelemissä kokouksissa. Hän sanoo jopa, että toisinaan kielellinen avustaja voi parhaiten helpottaa kommunikointia tarkastajien ja tarkastuskohteen välillä, kun hän tietää jo etukäteen millaisia asioita tarkastajat aikovat nostaa esiin tarkastuskohteen kanssa. Kun tarkastajien kanssa on keskusteltu siitä, mitä tietoa tarvitaan, osaa kääntäjä kiinnittää tärkeimpiin asioihin huomiota ja hän voi myös kysyä tarvittavaa tietoa tarkastuskohteelta itse.

Lainaus 16

H2: It's also communicating with the auditor and seeing what type of information he needs to know.

Lainaus 17

H8: But sometimes the best way to facilitate the communication is knowing what the team wants and knowing in advance what are our issues. I – when we have that preparatory meeting usually, I tell them [kielellisille avustajille] what are the questions that we have, problems in previous visits that he knows already that probably we will raise these.

Haastateltavat kuvasivat kielellisen avustajan työtä kommunikoinnin kautta tuoden esiin vähimmäisvaatimuksen omalle työlleen: heidän tehtävänsä on helpottaa kommunikointia ja välittää viesti ennemmin kuin tulkata tarkasti jokainen sana. Haastateltava 7:n sanoin heidän tehtävänsä on varmistaa, että tilanteen osapuolet voivat reagoida siihen, mitä on meneillään. Kommunikoinnin osalta nousi myös esiin oman tarkastustiimin kanssa kommunikointi. Jos kielellistä avustajaa on informoitu kattavasti etukäteen asioista, joista tarkastuskäynnillä todennäköisesti keskustellaan, hänen on helpompi tehdä työnsä, sillä hän tietää jo etukäteen osittain, mitä tuleman pitää.

4.1.3 Tilintarkastukseen liittyvät tehtävät

Puolet kääntäjistä kertoi tekevänsä tai kollegoidensa tekevän kielellisen avustajan tehtävien puitteissa myös tarkastukseen liittyviä tehtäviä. Haastateltava 9 sanoo lainauksessa 18, että kielellisen avustajan tehtäväkuvauksessa on mainittu, että tarkastajien kanssa on mahdollista sopia muiden tarkastukseen liittyvien tehtävien tekemisestä, jotka eivät ole nimenomaan

kielellistä avustamista. Ei siis ole ollenkaan tavatonta, että kääntäjä kielellisenä avustajana toimiessaan tekee myös joitakin tarkastustehtäviä.

Lainaus 18

H9: Because in the description of the linguistic assistance it is disclosed that you can also agree that the auditors and the person providing the linguistic assistance can also agree on doing additional stuff related to the audit.

Haastateltava 1 sanoo lainauksessa 19 tarkastustehtävien tekemisen liittyvän joidenkin kollegoidensa osalta siihen, että kieleen liittyviä avustustehtäviä on ollut vähän. Hän tarkentaa jälkikäteen, että näin voi tapahtua erityisesti maissa, joissa englannintaito on yleensä ottaen hyvä, sillä silloin tulkkausta tarvitaan vähemmän ja kielellisellä avustajalla on enemmän aikaa tehdä muitakin tehtäviä. Tarkastuksen etenemistä miettien tällaista voinee tapahtua myös tilanteessa, jossa tarkastustiimi on tarkastuskohteessa, ja paikan päällä hyvin konkreettisesti esimerkiksi mitataan jotakin. Silloin ei paljon puhuta, eikä sanottu välttämättä ole kovin merkittävääkään, jos nimenomaan mittauksen tulos vastaa tarkastuskysymykseen. Tulkkauksen sijaan kielellinen avustaja voi auttaa konkreettisesti tarkastustyössä.

Lainaus 19

H1: I've had colleagues to where they haven't had so much linguistic work to do they've actually been involved with audit work.

Tarkastukseen liittyvät tehtävät voivat kääntäjien mukaan olla asiakirjatarkastuksia tai hyvin konkreettista asiantilan tarkastelua tarkastuskohteen luona, kuten haastatellut 7 ja 9 kertovat lainauksissa 20 ja 21. Tarkastukseen liittyvät tehtävät ovat siis luonteeltaan melko vaihtelevia siististä sisätyöstä sotkuisiin ulkohommiin.

Lainaus 20

H7: Sometimes that involves other things as well as a little bit of audit work, sometimes you know, helping out counting sheep or whatever.

Lainaus 21

H9: You look at the paperwork and then sometimes you have to wear rubber boots and measure area sizes or sometimes we need to go to farms.

Haastatellut tarkastajat kertovat myös kielellisten avustajien osallistuneen tarkastustehtäviin, kuten haastateltavat 3 ja 5 lainauksissa 22 ja 23 alla. He kutsuvat kääntäjien kielellisinä avustajina tekemää tarkastustyötä nimenomaan tarkastamiseksi, eivätkä vaikuta mieltävän sitä

apulaistehtäväksi. Erityisesti haastateltava 5:n vastauksesta huomaa selvästi, miten kielellisen avustajan työssä kääntäminen ja tarkastaminen sekoittuvat sujuvasti, kun hän aloittaa vastauksensa puhumalla asiakirjojen silmäilevästä kääntämisestä mutta päätyy kutsumaan tietojen etsintää asiakirjoista lainauksen lopussa tarkastamiseksi. Sama ajatus on läsnä hieman vähemmän eksplisiittisin sanankääntein myös haastateltava 3:n vastauksessa lainauksessa 22.

Lainaus 22

H3: Hänen [kielellisen avustajan] pitää myöskin katsoa niistä papereista jotain tietoja ja joskus ollaan jotain lehtiä lukumääriä sieltä lomakkeesta laskettu et siinä on silleen tarkastamassakin sitten.

Lainaus 23

H5: they [kielellinen avustaja] can focus not on translating each word or everything, but just help us actually in auditing, finding the relevant information that is evidence for us.

Kielelliset avustajat voivat siis olla avuksi tarkastajille useammallakin tavalla, sillä selkeästi kieleen liittyvien tehtävien lisäksi he voivat myös tarjota tarkastustiimille yhden silmäparin lisää tekemään varsinaista tarkastustyötä – etsittiin tarkastusevidenssiä sitten asiakirjoista tai pelon reunalta.

4.1.4 Asiakirjojen kääntäminen ja läpikäynti ennen ja jälkeen tarkastuskäynnin

Lainauksista 24 ja 25 käy ilmi, että kääntäjät ovat ennen tarkastusta käsitelleet tarkastajien ja tarkastuskohteen välistä kirjeenvaihtoa ja muita tarkastukseen liittyviä asiakirjoja kuten tarkastuslistoja. Haastateltava 2 sanoo, että näin hän auttaa tarkastajaa valmistautumaan tarkastuskäyntiä varten, sillä tarvittava tieto on kohdemaan kielellä, joten tarkastajan on vaikeaa tietää, mistä hän edes voisit etsiä tärkeää tietoa. Haastateltava 3 kertoo erityisesti ennen tarkastuskäyntiä tapahtuvasta tarkastukseen liittyvästä käännoistyöstä, että se auttaa myös häntä itseään valmistautumaan varsinaiseen tarkastukseen. Sen lisäksi, että tarkastaja saa tarvitsemaansa apua, on siis hyödyllistä myös tarkastuskäynnille lähtevälle kääntäjälle, että hänet otetaan mukaan tarkastukseen liittyviin tehtäviin jo ennen kentälle menemistä.

Lainaus 24

H2: Before the mission you can help the auditor get ready for the mission. So maybe read some documents or go through some websites or things like that because everything is in [kohdemaan kieli] they don't even know where to look.

Lainaus 25

H3: Ne tarkastajat jo lähettää etukäteen käännettäväksi joitakin asioita vaikka tarkistuslistoja tai jotain kirjeenvaihtoa, et tavallaan sitten siinäkin valmistautuu jo vähän siihen aiheeseen.

Lainauksissa 26 ja 27 haastatellut 1 ja 7 kertovat kielellisen avustamisen jatkuvan vielä kotiin paluun jälkeenkin. Tarkastuskäynniltä tuodaan mukana paljon asiakirjoja, joita haastateltu 1 kertoo tarkastajien käyvän läpi konekäännösten avulla, mutta tärkeimmät asiakirjat tai kohdat kulkevat aina ihmisen kautta. Haastateltava 7 kertoo, että tilintarkastustuomioistuimen kääntäjän pakeille on myös helppo tulla, jos tarkastajat tarvitsevat apua tarkastuskohteen kielisten asiakirjojen kanssa.

Lainaus 26

H1: After the mission there's a lot of documentation to translate and they can come back with piles and piles of documentation. Some of it is put through machine translation to get the gist of it. If they feel a particular document or sections like it's most sensitive and crucial information for them then they will ask for a human translation of that part.

Lainaus 27

H7: When they [tarkastajat] get back to Luxembourg, if they need to consult somebody about a document which is in the language of the mission, then they can just call us or come and visit us in the office or whatever, and sort it out.

Lainauksissa 28, 29 ja 30 haastateltava 8 kertoo tämän palvelun olevan erittäin hyödyllinen tarkastajille, sillä käsiteltävää materiaalia tarkastuskohteen kielellä on paljon sekä ennen että jälkeen tarkastuskäynnin. Jotkut tarkastuskohteet haluavat jo ennen tarkastusta kommunikoida sähköpostitse omalla kielellään, jolloin tarkastajat voivat tarvita apua sähköpostien lukemisessa ja niihin vastaamisessa.

Lainaus 28

H8: I found it quite advantageous to have someone from the house inside that can help in the preparation and in the follow up.

Lainaus 29

H8: We get sometimes a lot of documents and it's difficult to follow them up if you don't have someone to help us in the analyses of the documents afterwards.

Lainaus 30

H8: If it is someone that wants us to communicate immediately during the preparatory stage in their native language, I ask the colleagues help to draft emails, write emails and to analyse what comes back from them.

Kielellisiksi avustajiksi lupautuneet kääntäjät pääsevät siis hommiin myös tarkastusmatkan ulkopuolella. Tarkastajille on merkittävä etu saada tarvittaessa helposti talon sisältä apua ja kielellisen avun antaminen tarkastuskäynnillä on kääntäjälle helpompaa, kun hänet on jo ennen tarkastusta otettu mukaan ja hän on päässyt tutustumaan tarkastuksen aiheeseen esimerkiksi sähköpostien tai asiakirjojen kautta.

4.1.5 Kääntäjän paikallistuntemukseen liittyvät muut avustavat tehtävät

Puolet kääntäjistä kertoo tekevänsä kielellisen avustajan roolissa myös useita tehtäviä, joissa mahdollisesti tarkastuksen kohdemaasta kotoisin olevan tai esimerkiksi kieliopintojensa kautta alueen hyvin tuntevan kääntäjän paikallistuntemus on tärkeää.

Lainauksessa 31 haastateltava 3 perustelee auttamishalun tällaisissa tehtävissä liittyvän tiimihenkeen. Paikallistuntemusta omaava kääntäjä voi lujittaa kuulumistaan tarkastustiimiin esimerkiksi suosittelemalla sen jäsenille hyviä illallisaikkoja. Toisaalta haastateltava 9 kertoo lainauksessa 32 itse olevansa todella motivoitunut etsimään hyviä illallis- ja illanviettopaikkoja myös itseään varten.

Lainaus 31

H3: Mutta jos sä nyt yhtään ajattelet järjelläs ja haluat siihen tiimiin... sillä lailla olla tiimissä olla mukana, niin sitten myöskin voi sanoa että ”Hei, et mä voin sit kattoo vaikka jotain ravintoloita”.

Lainaus 32

H9: I love good food. So whenever we go somewhere, I make my research, I ask around friends and they always have some nice restaurants to recommend and local wines and spirits.

Lainauksissa 33 ja 34 haastatellut kertovat osallistuneensa myös tarkastusmatkan suunnittelu- vaiheeseen. Haastateltava 6:n mukaan erilaiset varaukset sujuvat kielitaidon ansiosta kääntäjältä hyvin ja siksi kääntäjän saatetaan odottaa hoitavan varaukset kulkuneuvoihin ja hotelleihin. Edellä mainittujen ravintolasuosittelujen lisäksi haastateltava 6 kertoo, että kielelliseltä avustajalta voidaan kysyä vinkkejä kiinnostavista vierailukohteista tarkastuspaikassa. Haastateltava 3 kertoo myös kääntäjän paikallistuntemuksen käyttämisen hyödyistä, sillä kääntäjä voi tietää vaikkapa sen, millä kulkuvälineellä alueella on kätevintä liikkua paikasta toiseen, jolloin hänen tietojensa avulla voidaan ennen tarkastuskäyntiä suunnitella paras reitti ja parhaat tavat matkustaa eri tarkastuskohteiden välillä. Tehokkaimman kulkumuodon valinta on tietenkin koko tarkastustiimin etu.

Lainaus 33

H6: Others might expect you to kind of handle transport and hotel arrangements as well. Well, the communication aspects of them and if it's a city you know they might want restaurant recommendations or know where it's good to visit.

Lainaus 34

H3: Just tämmösessä paikallistuntemuksessa taikka tämmösessä, että tietää, että ei kannata ottaa junaa vaan kannattaa ottaa bussi tai jotakin muuta niin semmosessa jo siinä suunnitteluvaiheessa joskus voi joltakin kysyä.

Tarkastajana toimiva haastateltava 8 vahvistaa lainauksessa 35 alla, että tarkastajista on kätevää hyödyntää mahdollisesti paikallisen kääntäjän paikallistuntemusta jo tarkastusmatkan suunnitteluvaiheessa.

Lainaus 35

H8: When we decide which cities we are going to visit, they [kielelliset avustajat] can even help in looking then stay in this hotel because they know the place.

Haastateltava 8 tuo lainauksissa 36 ja 37 esiin paikallisen kulttuurin tuntemuksen sen kannalta, että kääntäjä tietää, miten tarkastuskohteenä olevan maan järjestelmät yleensä ja erityisesti oikeusjärjestelmä toimivat, mikä on tietenkin tärkeää erityisesti säännönmukaisuuden tarkastuksissa, joissa tarkastetaan, että EU:lta saadut varat on käytetty lakien ja säännösten mukaisesti, sillä EU-säännösten lisäksi varat on käytettävä myös maan lakeja noudattaen.

Lainaus 36

H8: Also, because – and this goes a little bit beyond probably the sole interpretation – sometimes we also need to understand a little bit [...] How judicial system of the country works.

Lainaus 37

H8: [...] and also, if possible – and this is a little bit extra understanding – a little bit how it works the country itself.

Kääntäjän työt kielellisenä avustajana saattavat siis ennen tarkastusmatkaa alkaa asiakirjojen läpikäymisen lisäksi hotellivarauksilla tai paikasta toiseen kulkemisen suunnittelulla. Kääntäjän paikallistuntemusta hyödynnetään mielellään myös vapaa-ajan vietossa. Tässä tarkastustieteen mukana usein vapaa-aikaansa viettävä kääntäjä tarjoaa apua mielellään. Mielestäni tämän nimittäminen työtehtäväksi on tosin hieman kyseenalaista, sillä työajan ulkopuolella tapahtuva

tilanne voi vastata ennemmin ravintolasuosituksen antamista kavereille tai ulkomaalaisten ystävien viemistä syömään kuin työtehtävää.

4.1.6 Jutustelu

Tarkastuskohteiden kanssa jutustelusta kääntäjillä oli kahdenlaista sanottavaa. Toisaalta se kuuluu kielellisen avustajan tehtäviin, mutta jos tarkastuskohdetta edustavat henkilöt puhuvat selvästi hyvää englantia tai jos tarkastajien joukossa kohdemaan kieltä puhutaan tarpeeksi hyvin, kääntäjä voi käyttää lounastauon omaan lepoon sen sijaan, että olisi tulkkauksessa lounaan ääressä rentoa jutustelua, kuten kääntäjät kertovat lainauksissa 38 ja 39. Toisaalta haastateltava 2 kertoo, että jos yhteistä kieltä ei ole, on tärkeää, että kääntäjä pysyy seurueen mukana ja työtehtäviensä parissa myös kokoustuoilla. Jos taas vaikuttaa siltä, että tarkastajat ja tarkastuskohteet voivat jutustella keskenään ilman apua, haastateltava 3:n kommentti antaa hieman viitteitä siihen, että lepotauko ei välttämättä ole ihan itsestään selvää, vaan hän kertoo sen pyytämisestä itse.

Lainaus 38

H2: You need to stay there for lunch so you're working during lunch. You have to be there all the time but that depends if there is one [kohdemaan kansalaisuus] auditor with you if they're also doing a bit of interpreting because sometimes they do.

Lainaus 39

H3: Kun tulee se kahvitauko taikka ruokatauko niin sit sanot kun kaikki puhuu hyvin englantia [...] sit sanoa silleen ”Hei että mä en että puhukaa te”.

Tässä osiossa selvitin kielellisen avustajan tehtäviä ja selvisi, että he tekevät monipuolisesti erilaisia tehtäviä tarkastusmatkan puitteissa. Kielellisen avustajan työ voi alkaa jo ennen tarkastusmatkaa sen kannalta tärkeiden asiakirjojen läpikäymisellä ja tarkastajien auttamisella kommunikoidaan tarkastuskohteen kanssa. Heidän paikallistuntemustaan voidaan käyttää myös sopivimpien hotellien ja matkustusvaihtojen valitsemisessa tarkastusmatkan suunnitteluvaiheessa. Tarkastusmatkan aikana kielelliset avustajat tulkkauksen mukana tarkastuskohteiden kanssa käytäviä keskusteluja. Tulkkauksen voi olla suurpiirteistä, mitä mielestäni kuvasi kommunikoinnin helpottamisesta puhuminen. Monet kielelliset avustajat osallistuvat myös niin asiakirjoihin liittyviin kuin hyvin konkreettisiin tarkastustehtäviin. Lisäksi kielellisen avustajan paikallistuntemusta hyödynnetään tarkastusmatkan aikana sopivia vapaa-ajanviettomahdollisuuksia miettiessä. Kielellisen avustajan tehtävät voivat myös jatkua vielä tarkastusmatkan

jälkeen, sillä tarkastustiimi tuo tarkastusmatkalta usein runsaasti asiakirjoja, jotka ovat tarkastuskohteen kielellä ja joita käydään läpi vielä tarkastusmatkan jälkeen. Seuraavassa osiossa tutustutaan siihen, milloin kielellisiä avustajia käytetään ja miksi juuri tilintarkastustuomioistimen kääntäjiä käytetään tehtävässä, vaikka tulkkien palkkaaminen tarkastustiimin avuksi olisi myös mahdollista.

4.2 Perusteet kielellisen avustajan käytölle

Kielellisen avustajan käytölle löytyi monia perusteita aina kustannustehokkuudesta tarkastusalan asiantuntijuuteen ja palvelun joustavuuteen ja monipuolisuuteen. Teemat on järjestelty siihen järjestykseen, missä ne yleensä tulivat haastateltujen vastauksissa esille. Sitä, onko tämä perusteluiden tärkeysjärjestys, ei voi tämän tutkimuksen perusteella sanoa, vaan tämä järjestys kertoo eniten siitä, missä järjestyksessä asiat suurimmalle osalle haastatelluista tulivat mieleen. Kysyin kielellisten avustajien käytöstä haastateltavilta siitä näkökulmasta, että miksi heitä käytetään mieluummin kuin ammattitulkkeja, joten haastateltujen ajatukset ohjautuivat kysymyksen takia ajattelemaan perusteita juuri sen kautta, miten kielelliset avustajat ovat tarkastuskäynnin kannalta parempi vaihtoehto kuin ammattitulkit.

Haastatteluissa selvisi, että kielellinen avustaja voi kääntäjän sijasta olla myös tarkastaja, joka osaa tarvittua kieltä, mutta joka ei ole muuten mukana juuri sen tarkastuksen tekemisessä, johon kielellistä avustamista tarvitaan. Tarkastaja on haastateltavien mukaan ensimmäinen ja eniten käytetty vaihtoehto kielimuurin ylittämiseksi, kuten haastateltavat 4 ja 5 kertovat lainauksissa 40 ja 41, haastateltava 5 perustelujen kanssa. Hän kuitenkin tunnistaa tulkkauksen vaativan tehtävänä omanlaistaan asiantuntemusta ja osaamista ja myöntää, että juuri tarkastajien puutteellisten käännöstaitojen takia tarkastajienkin käytössä on myös huonoja puolia. Haastateltava 8 taas kertoo lainauksessa 42, että tarkastajan ja kääntäjän käytössä kielellisenä avustajana tarkastusmatkalla ovat hyvin samanlaiset edut, vaikka hän pitääkin tarkastajaa silti parempana vaihtoehtona.

Lainaus 40

H4: In most of the cases it will be the auditor with the linguistic skills.

Lainaus 41

H5: We really prefer first to arrange somebody who is actually an auditor by profession – though it has some drawbacks in translating actually because it's as well a profession with specific techniques and rules – because auditors know what we are searching for.

Lainaus 42

H8: That's my preferred situation: have an auditor that speaks very well both languages and he doesn't mind to be an interpreter. So that is very helpful for the audit team. Translator from here in house they know more or less the audit terminology because they are used to translate it. So it's basically very similar and it's very helpful in the same way.

Kielellisen avustajan sijasta tarkastuskäynneillä olisi myös mahdollista käyttää ammattitulkkeja, jotka työskentelevät Euroopan parlamentille, kuten haastateltava 8 kertoo lainauksessa 43. Sen perään haastateltava 8 kuitenkin kertoo, että ennen kuin käännösosasto on parlamenttiin yhteydessä, käännösosastolla tarkistetaan, löytyykö talon sisältä sopiva henkilö tarkastuskäynnille mukaan.

Lainaus 43

H8: We channel the request to the parliament via our I think it's our translation unit. [...] They tried to find you someone available in the court. If no, they channel the request to the parliament.

Kielellinen avustaminen yleensä ja sen myötä tilintarkastustuomioistuimen kääntäjät ovat siis prioriteettilistalla ennen parlamentin tulkkeja, mutta miksi? Haastateltava 1 on sitä mieltä, että tarkastajat lähtevät tarkastuskäynneille mieluummin tilintarkastustuomioistuimen kääntäjien kuin ulkopuolisten parlamentin tulkkien kanssa (lainaus 44). Tässä mielestäni tärkeää on juuri se, että parlamentin tulkkeja kuvataan ulkopuolisiksi. Sisäisten resurssien käyttö näyttää olevan enemmän tarkastajien mieleen. Tilintarkastustuomioistuimessa työskentelevien kääntäjien etuja tarkastellaan jäljempänä tässä osiossa. Haastateltava 7 myöntää lainauksessa 45, että laadun ja asiantuntemuksen lisäksi raha vaikuttaa päätökseen käyttää kääntäjiä kielellisinä avustajina, mutta kääntäjien tuoma lisäarvo tunnustetaan myös ja se on merkittävä tekijä.

Lainaus 44

H1: what I understand is that the auditors actually prefer to take the translators from here than professional interpreters from outside.

Lainaus 45

H7: I think that the reason for using the translators is not just the cynical of which is cheaper argument, although I guess that does play a role. Of course it does in these money tighten times, but I think that they recognise the additional value that we can add.

Seuraavaksi tutkin tarkemmin eri syitä, miksi tilintarkastustuomioistuimessa on päädytty käyttämään kääntäjiä kielellisinä avustajina tarkastuskäynneillä.

4.2.1 Raha

Useassa haastattelussa raha oli ensimmäinen asia, joka tuli esiin, kun kysyin syitä ja etuja kielisten avustajien käytöstä, vaikka mahdollisuus ammattitulkkien käyttöön olisi myös olemassa. Lainauksissa 46 ja 47 haastateltavat 1 ja 4 mainitsevat rahan ensimmäisenä ja tärkeimpänä syynä.

Lainaus 46

H4: [...] because first of all budgetary reasons.

Lainaus 47

H1: I think the reasons are mainly budgetary.

Haastateltava 7 aloittaa myös vastauksensa rahasta, mutta sanoo kuitenkin vastaustauksensa olevan kyyninen, mistä päättelin, että muitakin vaihtoehtoisia syitä rahan lisäksi on. Haastatellut eivät tosiaan lopettaneet rahaan ja jatkoivatkin listaa muilla syillä.

Lainaus 48

H7: The cynical answer would be that it is cheaper to send one translator who's working on their own all day than two interpreters who work together.

Haastateltava 6 tuo hieman eri näkökulman taloudellisuuteen lainauksessa 49. Suoran rahan käytön sijasta näkökulma onkin se, että olemassa olevia resursseja kannattaa hyödyntää ennen kuin apua hankitaan ulkopuolelta.

Lainaus 49

H6: I mean I guess as well they've got some kind of linguistic expertise in house and they might as well use it.

Kustannustehokas toiminta on etenkin tarkastusalan instanssille tärkeä asia ja mielestäni oli odotettavaa, että se tulisi esille, etenkin kun oman talon kääntäjien ja ulkopuolisten tulkkien käytön kustannukset eroavat merkittävästi. Esiin tuli myös taloudellisuusajattelu resurssien näkökulmasta.

4.2.2 Tarkastusalan tuntemus

Moni haastateltu nosti esiin tilintarkastustuomioistuimen omien kääntäjien tarkastusalan ja tilintarkastustuomioistuimen ja sen toimintatapojen tuntemuksen, kuten haastateltavat 7 ja 9 lainauksissa 50 ja 51. Haastateltava 7 tuo vielä esiin erityisesti tilintarkastustuomioistuimen käyttämän terminologian tuntemuksen. Kääntäjät ymmärtävät ja osaavat päivätyönsä puolesta käyttää oikeita termejä tulkatessaan tarkastuskäynneillä, minkä uskon vaikuttavan positiivisesti tulkkeiden tarkkuuteen ja näin ollen sisältö välittyä tarkasti. Haastateltava 4 erityisesti mainitsee vastauksessaan lainauksessa 52 sen, että kääntäjät tarkastusalan ja tilintarkastustuomioistuimen tuntemuksen myötä pystyvät nopeasti mukautumaan tarkastustilanteeseen ja siinä käytettävään sanastoon ja pääsevät myös hyvin kiinni tarkastajien ajatustenjuoksuun, mikä myös vaikuttaa tulkkeiden laatuun positiivisesti.

Lainaus 50

H7: I guess the idea that I understand how the court works, what procedures mean at the court or certain terminology we use at the court means.

Lainaus 51

H9: The biggest advantage that we have here is that we know, we know the subject matter. We know the procedures.

Lainaus 52

H4: our in-house translators are very used to our audit terminology to our audit jargon and so they can very easily adapt to our way of thinking and of speaking.

On sanomattakin selvää, että asiantuntijuudesta on hyötyä työssä kuin työssä, mutta tässä osiossa tuli myös selkein sanankääntein ilmi, että tilintarkastustuomioistuimessa hankittu asiantuntemus on kielelliselle avustajalle hyödyksi tarkastusmatkoilla.

4.2.3 Joustavuus

Kysyttäessä kielellisen avustamisen eroista ammattitulkkauteen verrattuna moni kääntäjästä kertoi pitävänsä kielellistä avustusta ammattitulkkausta joustavampana, sillä tulkkien työpäivä ja työolosuhteet ovat tarkkaan säänneltyjä. Haastateltava 6 esimerkiksi kertoo lainauksessa 53 tulkkien työpäivän olevan tarkasti säädelty.

Lainaus 53

H6: Secondly I think the interpreters at the Parliament work under very strict conditions and understandably so.

Haastateltava 1 jatkaa samasta aiheesta esimerkkien kera lainauksessa 54. Hän myös tuntuu vastauksessaan tuovan hieman kyynisesti esiin sen, että kutsuessaan kielellisiä avustajia nimenomaan kielellisiksi avustajiksi tulkkien sijaan tilintarkastustuomioistuin pääsee monista velvoitteista, joita EU:n tulkkien työehtosopimuksissa on. Esimerkiksi säännösten mukaiset, tietyn tulkkausajan jälkeen pidetyt tauot tekevät ammattitulkeista joustamattomampia yhteistyökumppaneita tarkastustiimille.

Lainaus 54

H1: They label it mission support or linguistic assistance rather than interpreting so that they can get around having to give us all the necessary breaks. And so that we don't have to travel in twos which are the standard rules of the profession.

Puhuttaessa ammattitulkkien erilaisista säännöksistä haastateltava 2 tuo lainauksessa 55 eksplisiittisesti ilmi, että kielellisillä avustajilla ei tosiaan ole mitään ohjesääntöjä. Se, ettei mitään tarkkoja sääntöjä ole kirjattu mihinkään, sallii palvelun käyttäjien ja tarjoajien luoda omat tapansa ja käytäntönsä toimia niin kuin kussakin tilanteessa parhaaksi kokevat, jolloin palvelun kuvittelisi muodostuvan joustavasti juuri sellaiseksi kuin tarvitaan. Sen ansiosta kielelliset avustajat voivat myös mukautua tarkastuksen tarpeisiin, eikä tarkastusta tarvitse suunnitella niin, että se on tulkeille sopiva.

Lainaus 55

H2: We don't have any guidelines.

Haastateltava 9 sanoo lainauksessa 56 tähän liittyen, että juuri tietty määrittelemättömyys on kielellisen avustamisen etu. Talon sisäisen kääntäjän palkkaaminen kielellisen avustajan tehtäviin ei vaadi yhtä paljon toimenpiteitä ja suunnittelua kuin tulkin palkkaaminen vaatisi.

Lainaus 56

H9: I also think that if you formalize it any further, it will be too formalized. Because the whole advantage of this thing that it's in the grey zone.

Tulkkien työtapojen on mahdollisesti koettu olevan jäykät tarkastuskäynneillä tapahtuvan tulkkauksen tarpeisiin. Oman talon sisältä saatava palvelu, joka ei ole juurikaan säännelty, ei sido tarkastajia ja tarkastuskohdetta muiden aikatauluihin, vaan kielelliset avustajat voivat mukautua tarkastuksen tarpeisiin.

4.2.4 Räätelöity palvelu

Kielellisen avustamisen suurimpia hyötyjä on, että se on juuri sellainen palvelu, jota tilintarkastustuomioistuin tarvitsee. Se ei ole ammattimaista tulkkausta, kuten haastateltava 7 sanoo lainauksessa 57, vaan eri työtä. Keskustelussa on aiemmin puhuttu siitä, että olosuhteet tulkkaustehtäviin eivät tarkastuskäynneillä aina ole tulkkausalan vaatimusten mukaiset, mutta niiden ei tarvitsekaan olla, sillä kielelliset avustajat eivät ole tulkkeja eivätkä tee täsmälleen samanlaista työtä. Koska kielellinen avustaminen ei ole ammattitulkkausta, sitä eivät koske EUTulkkausta koskevat säädökset. Kuten haastateltava 1 lainauksessa 58 sanoo, kielellinen avustaminen on tarkoitukseensa sopiva palvelu.

Lainaus 57

H7: I know that the working conditions are different for interpreters. But that's not something that annoys me, is it is a different job.

Lainaus 58

H1: It's said to be fit for purpose as a service.

Monissa haastatteluissa käy ilmi, että ammattitason tulkkaus ei ole sitä, mitä tarkastuskäynneillä tarvitaan. Haastateltava 6 tähdentää lainauksessa 59, että tärkeämpää kuin ammattitason tulkkaus on esimerkiksi se, että kokousta voidaan pitää muutaman tunnin keskeytyksettä. Tulkkaustehtävän hoito ehkä kärsisi pitkästä tulkkausajasta ilman taukoja, mutta koska tasoa ei ole pidettävä yhtä korkealla kuin ammattitulkkauksessa, se ei haittaa. Haastateltava 7 tarkentaa lainauksessa 60, että tärkeämpää kuin sanasta sanaan tulkkaus on se, että tarkastajat voivat reagoida tilanteessa.

Lainaus 59

H6: I think for their [tarkastajien] needs what they need is somebody who will keep going for two hours but not necessarily to the same level of performance as a professional interpreter.

Lainaus 60

H7: They [tarkastajat] don't always need a verbatim transcript of what the guy [tarkastuskohde] is saying as long as they can react.

Kääntäjät ovat tarkastajien tavoitettavissa myös ennen ja jälkeen tarkastuskäynnin ja se on myös kielellisen avustamisen etu. Haastateltava 7 kuvaa lainauksessa 61 juuri sitä, miten tarkastaja voi helposti tarkistaa tarkastukseen liittyvän asian mukana olleelta kääntäjältä, jolle voi talon sisäisesti soittaa tai nähdä kasvotustenkin.

Lainaus 61

H7: We can also do other things not just on the mission [...] when they get back to Luxembourg, if they need to consult somebody about a document which is in the language of the mission, then they can just call us or come and visit us in the office.

Lisäksi kuten luvussa 4.1 tuli ilmi, kielelliset avustajat tekevät tulkkauksen lisäksi monia muitakin työtehtäviä tarkastuksen puitteissa. Muutamit tarkastajat tuovat vastauksissaan ilmi, että he saavat kaikki tarkastuksen tekemistä varten tarvittavat kielelliset palvelut samasta paikasta, kuten haastateltavat 3 ja 8 sanovat lainauksissa 62 ja 63.

Lainaus 62

H3: Se on tavallaan semmonen full-service.

Lainaus 63

H8: It's [tarkastus] a process that is not... that has several steps. An interpreter only appears in one step while someone from the house may enter in the process and give support in the entire continuity of the process.

Haastateltava 8 sanoo myös ääneen pitävänsä suurena etuna sitä, että sama henkilö työskentelee yhden tarkastuksen kielellisten asioiden parissa koko prosessin ajan lainauksessa 64. Haastattelussa oli aiemmin puhuttu siitä, että tulkkeihin ei enää tarkastuskäynnin jälkeen voi ottaa yhteyttä. Tulkki ei ole koko prosessissa mukana, vaan häntä käytetään ainoastaan yhdessä vaiheessa. Kielellinen avustaja taas pääsee perehtymään melko syvällisesti yhden tarkastuksen aiheeseen, jos hänet otetaan jo suunnitteluvaiheessa mukaan ja hän jatkaa avustusta tai omia tehtäviään käännösosastolla tarkastuksen oikolukuun ja kääntämiseen asti.

Lainaus 64

H8: So I feel that there's such a big advantage in having someone that is working close to you that that more than compensates the lack of, I would say, technicalities in terms of interpretation.

Kielellistä avustamista käytettäessä on mahdollisuus hyödyntää kaikkia osiossa 4.1 määriteltyjä tehtäviä, kun taas ammattitulkkit tarjoavat vain yhden palvelun. Kun saman henkilön puoleen voi kääntyä projektin kaikissa vaiheissa, hänen on helppo tarttua toimeen, sillä hän etenkin prosessin myöhemmissä vaiheissa tuntee aiheen jo hyvin.

4.2.5 Molemminpuoliset hyödyt

Kääntäjät kokevat kielellisestä avustamisesta olevan myös useita hyötyjä. Moni mainitsi, että kielellisenä avustajana toimimisen jälkeen kertomusten kääntäminen on helpompaa. Nähtyään paikan päällä, mitä tarkastuskäynnillä tapahtuu, kertomuksessa selostetut asiat saavat kontekstin ja tulevat konkreettisimmiksi, jolloin on selkeämpää, mitä tekstissä tarkoitetaan. Haastateltavat 2 ja 6 kertovat tästä lainauksissa 65 ja 66. Mukana tarkastuskäynnillä olleen kääntäjän ei tarvitse pohtia, mitä tarkastuskertomuksessa kerrotuilla asioilla tarkoitetaan, sillä hän oli paikalla näkemässä, mitä tarkastuskäynnillä tarkalleen tapahtui.

Lainaus 65

H2: And when you go away on mission you understand the different relationships that exist between all those entities.

Lainaus 66

H6: [...] helps to put the documents that you translate into context to make them a little bit more vivid.

Haastateltava 3 myös mainitsee lainauksessa 67, että kielellinen avustaminen on hänen mielestään palkitsevaa työtä. Samaa ajatusta jatkaa haastateltava 9 lainauksessa 68, jossa hän kertoo, kuinka tarkastajien osoittama kiinnostus hänen asiantuntijuuttaan kohtaan saa hänet tuntemaan, että hänen työtään arvostetaan.

Lainaus 67

H3: Jos vaan semmonen tarjotaan niin kyllä suosittelen kokeilemaan, että on yleensä mun mielestä hyvin palkitsevaa.

Lainaus 68

H9: I feel respected and honoured when they say “OK, and that stuff there and that stuff there. What do you think about that?” or “Did you hear or see anything that we might not have spotted?” That's great. It feels. You know, you feel appreciated and you're happy to help them out.

Kielellistä avustamista tekevät kääntäjät ovat haastatteluiden perusteella mielestäni motivoituneita tekemään kielellistä avustamista työtä normaalin työnsä ohessa. Muutamat kertovat yksinkertaisesti pitävänsä siitä, kuten haastateltava 7 lainauksessa 69. Haastateltavat 6 ja 9 lainauksissa 70 ja 71 tarkentavat vielä omia syitä, miksi he pitävät kielellisestä avustamisesta. Haastateltava 6 kertoo, että kielellinen avustaminen tuo työhön vaihtelua, mikä ihmistyypistä riippuen voi olla hyvä mutta myös huono ominaisuus. Haastateltava 9 nauttii mahdollisuudesta matkustaa Luxemburgista kotimaahansa ja nähdä siellä perhettä ja ystäviään. Kaikki kielelliset

avustustehtävät eivät tosin sijoitu kielellisten avustajien kotimaahan, joten kaikki eivät saa tarkastusmatkasta sen osalta samaa hyötyä. Haastateltava 3 tuo lainauksessa 72 esiin myös sen, että kielellinen avustaminen on vapaaehtoista, joten voisi olettaa, että ne, jotka lähtevät tekemään kielellistä avustamista, todella haluavat tehdä sitä. Niille, jotka kaipaavat vaihtelua kääntäjän arkeen ja joilla on kiinnostusta kielellisen avustajan tehtäviin, tarkastusmatkalle lähtemisen kielellisen avustajan ominaisuudessa on loistava tilaisuus.

Lainaus 69

H7: I very much enjoy linguistic assistance.

Lainaus 70

H6: It's something that adds variety to the job as well.

Lainaus 71

H9: But on the other hand, you go back to your own country, you can visit your family, you can visit your friends.

Lainaus 72

H3: Kun se on vapaaehtoista, niin myöskin niillä on – talon omilla kääntäjillä – ne on motivoituneita.

Tämän osion alussa selvisi, miten kielellisen avustajan käyttöä pyritään välttämään lähettämällä tarkastusmatkoille mahdollisimman kielitaitoisia tarkastajia. Samoin selvisi, ettei aina ole mahdollista koota tarkastustiimiä, joka pärjäisi ilman kielellistä avustusta. Tutkin myös erilaisia syitä siihen, miksi kielellistä avustamista käytetään ja selvisi, että syitä on paljon ja monet ovat keskenään hyvin erilaisia. Taloudellisista säästöistä aloittaneet haastatellut jatkoivat kehuilla kielellisten avustajien ammattitaidosta. Hyviksi syiksi käyttää kielellistä avustamista paljastuivat myös palvelun joustavuus ja räätälöitävyys tilintarkastustuomioistuimen ja kunkin tarkastustiimin tarpeiden mukaiseksi. Erityisesti tarkastajat arvostavat sitä, että kaikki tarkastusmatkan kannalta tarpeelliset kielelliset palvelut saa samasta paikasta. Kääntäjien mielestä tarkastuskäynneillä kerätty kokemus auttoi heitä myös käännöstyössä ja lisäksi jotkut kääntäjät kertoivat myös nauttivansa kielellisestä avustamisesta etenkin siksi, että se toi vaihtelua heidän työhönsä.

4.3 Kielellisen avustajan rooli (tarkastustiimissä)

Tässä kappaleessa käyn ensin lyhyesti läpi sosiologisen teorian avulla sitä, mitä roolilla yleensä tarkoitetaan. Lisäksi esittelen perinteistä konferenssitulkin roolia erityisesti EU:ssa, johon haastatteluista saamani käsityksen perusteella kääntäjät kielellistä avustusta vertaavat. Sitten

paneudun kielellisen avustajan rooliin haastatteluissa esiin nousseiden teemojen 'puolueellisuus' ja 'toimijuus' kautta.

Jokivuoren ja Vainion (1991) mukaan "roolit ovat objektiivista, yleispätevää, institutionaalitunutta sosiaalista käyttäytymistä". Roolit voivat olla melko pysyviä, kuten isä ja osastopäällikkö, mutta monissa sosiaalisissa tilanteissa ihminen ottaa lyhytaikaisen roolin, kuten asiakas kaupan kassalla. (mt., 21–22.) Tilintarkastustuomioistuimessa kääntäjät ottavat vain lyhytaikaisen kielellisen avustajan roolin kääntäjän roolinsa sijaan silloin, kun he lähtevät tarkastusmatkalle. Kääntäjän rooli taas on pitkäaikainen, sillä se on heidän pääasiallinen työtehtävänsä.

Osa kielellisinä avustajina toimineista kääntäjistä kuvaa kielellisen avustajan roolia ja työnkuvaa sen kautta, mitä se ei heidän mielestään ole: oikeaa tulkkausta tai perinteistä tulkkausta. "Oikealla" ja "perinteisellä" tulkkauksella kääntäjät mielestäni tarkoittavat nimenomaan simultaanista konferenssitulkkausta. Tulin tähän tulokseen kolmesta syystä. Ensinnäkin haastateltava 2 kuvaa lainauksessa 73 mielestäni juuri tulkkikopeissa tapahtuvaa simultaanista konferenssitulkkausta.

Lainaus 73

H2: Like when you're in the cabin – I don't know what it's called – in the booth you know interpreting. It's not the same thing.

Toisekseen jos tarkastusmatkalla ei käytetä kielellisiä avustajia, vaan sinne palkataan tulkkeja, tulkit ovat Euroopan parlamentin omia tulkkeja tai parlamentin akkreditoituja freelance-tulkkeja, jotka työskentelevät konferenssitulkkeina. On loogista, että kääntäjät vertaavat itseään kielellisenä avustajana siihen vaihtoehtoon, jota heidän sijastaan on mahdollista käyttää. Kolmanneksi Hlavac (2017, 198) kirjoittaa Inghilleriin (2005) nojaten, että muiden tulkkien kuin konferenssitulkkien normeihin perustuvaa toimenkuvaa ei välttämättä tunneta eikä ymmärretä. Näin voi olla myös tilintarkastustuomioistuimen kääntäjien keskuudessa, joten he myös sen takia peilaavat omaa toimintaansa kielellisinä avustajina konferenssitulkkeihin.

Zwischenberger ja Bastin (2015) käsittelevät konferenssitulkin roolia AIIC:n eli kansainvälisen konferenssitulkkien liiton jäsenilleen asettamien vaatimusten ja järjestön jäsenille tehdyn kyselyn perusteella. Heidän tutkimuksensa perusteella konferenssitulkin on toimittava puhujan sanoman viestin passiivisena ja tunteettomana välittäjänä. Määritelmä yksinkertaistaa tulkin roolin, ja kyselyyn vastanneiden tulkkien mielestä normissa pysyminen ei ole aina mahdollista tai edes toivottavaa. (mt., 107-108.) Dufloun (2016) etnografisessa tutkimuksessa

konferenssitulkkauksesta EU:ssa painottuu se, että hiljattain akreditoituidut tulkit tarvitsevat vielä paljon kokemusta ja harjoitusta päästäkseen samalle taitotasolle kuin kauemmin työssä olleet kollegansa.

Millainen kielellisen avustajan rooli sitten on? Kuten edellä mainittu, ei ainakaan perinteinen tulkin rooli kuten lainauksista 74 ja 75 käy ilmi, vaikka haastattelujeni perusteella tulkkauksen on merkittävä osa kielellisen avustajan tehtäviä (ks. luku 4.1.1). Molemmat haastateltavat myös haluavat ilmaista tämän ääneen oletettavasti siksi, ettei heiltä sitten odoteta samanlaista työsuoristusta kuin konferenssitulkeilta.

Lainaus 74

H2: I always say it's not like real interpreting.

Lainaus 75

H9: What I do is I always discuss it with the auditors that this is not something like the traditional interpreting.

Kielellisiä avustajia ei myöskään saa kutsua tulkeiksi, kuten ilmenee lainauksesta 76. Haastateltava 1 puhuu kielellisistä avustajista tulkkeina, mutta teki haastattelutilanteessa sormillaan lainausmerkit ilmaan, minkä äänitystä varten sanoin ääneen. Tämä saa haastateltava 1:n toteamaan, että he eivät tosiaan saisi käyttää itsestään tulkki-nimitystä.

Lainaus 76

H1: I think every other interpreter to make things...

Haastattelija: In air quotes.

H1: In air quotes. We're not we're not meant to use that word for ourselves.

Muiltakin kääntäjiltä lipsahti tulkkauksen useaan otteeseen heidän puhuessaan kielellisestä avustamisesta, mikä on ymmärrettävää, sillä tulkkauksen työtehtävänä on merkittävä osa kielellisen avustajan työstä. Nimenomaan työtehtävän tasolla tulkkauksesta voikin puhua.

4.3.1 Puolueellisuus

Haastatteluissa tuli niin kääntäjiltä kuin tarkastajiltakin kommentteja, joista kävi ilmi, että kääntäjät kielellisinä avustajina ovat osa tarkastustiimiä, mikä asettaa heidät siis selvästi vastakkaiselle puolelle tarkastuskohteen kanssa. Ryhmäytyminen tällä tavalla tekee kielellisestä avustajasta puolueellisen tulkkauksitilanteissa. Erityisesti haastateltava 7 puhuu lainauksissa 77, 78 ja

79 erittäin suorasanaisesti ja selkeästi asemastaan tarkastustiimissä. Hän tukee työnantajaansa sen tavoitteiden saavuttamisessa ja ottaa näin kaiken irti siitä, että tulkkeja sitova puolueettomuus ei kielellisiä avustajia koske.

Lainaus 77

H7: I'm actually here working for the court and I'm not afraid to act like it.

Lainaus 78

H7: You're clearly part of the auditors' team, not the auditees'.

Lainaus 79

H7: There's sort of this impartiality which you have as an interpreter doesn't really apply.

Haastateltava 9 täydentää lainauksissa 80 ja 81 haastateltava 7:n ajatuksia kertomalla, että puolueellisen roolinsa johdosta hänen on kerrottava tarkastuskohteelle, että hän ei ole paikalla tulkin ominaisuudessa, vaan hän on tarkastustiimin jäsen. Hän myös sanoo, että vaikka kielelliseltä avustajalta vaadittavat taidot ovat hyvin samanlaiset kuin tulkilta vaadittavat ja vaikka kielellinen avustaja tekee paljon samoja työtehtäviä kuin ammattitulkki, hän on kuitenkin täysin erilaisessa asemassa tarkastajiin ja tarkastuskohteeseen nähden kuin ammattitulkki olisi tarkastuskäynnillä tulkatessaan. Kielellinen avustaja on osa tarkastustiimiä, kun taas tulkki tulisi tilanteeseen mukaan ulkopuolisena ja neutraalina tahona.

Lainaus 80

H9: I always have to make it clear to the authority or the auditees that I'm not there as an independent interpreter. I'm there as a member of the audit team who does not happen to be an auditor but helps with the linguistic issues.

Lainaus 81

H9: You need approximately the same skills as an interpreter. But your position in the processes is completely different.

Kaikki haastateltavat kuvasivat haastatteluissa tiimityötä ja puolueellisuutta enemmän tai vähemmän eksplisiittisesti, mutta on huomionarvoista, että kaikista kääntäjistä nimenomaan eniten kielellistä avustusta tehneet eli haastateltavat 7 ja 9 puhuivat erityisen paljon ja selkeästi omasta puolueellisuudestaan, kuten voi huomata edeltävien lainausten perusteella. Sama trendi jatkuu läpi tämän osion, vaikka, kuten sanottu, muillakin haastateltavilla on samanlaisia ajatuksia, vaikka he eivät niitä yhtä selvästi ilmaisekaan.

Koska kääntäjät työskentelevät tilintarkastustuomioistuimelle, lienee luontevaa, että he ovat tarkastustilanteessa tilintarkastusistuimen puolella ajamassa oman työnantajansa etua. Haastateltava 9 kertoo lainauksessa 82 puolueellisuuden olevan jopa tarpeellista, koska puolueellisena kielellinen avustaja voi auttaa tarkastustiimiä saavuttamaan tavoitteensa tarkastusmatkalla. Haastateltava 7 jatkaa samaa ajatusta lainauksessa 83, mutta myös korostaa, että tarkoitus on nimenomaan saada vastauksia tarkastuskysymyksiin eikä ilkeästi tai painostavasti liittoutua tarkastuskohdetta vastaan. Haastateltava 9 kertoo myös esimerkin avulla lainauksessa 84, millaisessa tilanteessa hänen puolueellisuutensa tarkastustiimin jäsenenä tulisi ilmi. Tästä lainauksesta käy myös selvästi ilmi, että ainakin joissain tapauksissa juuri puolueellisuus johtaa siihen, että kielellinen avustaja kokee tarvetta osallistua aktiivisesti omana itsenään keskusteluun, sillä haastateltava 9 sanoo, että tarkastustiimin jäsenenä hänen on pakko ilmoittaa tarkastajille epäilyttävästä asiasta tarkastuskohteessa.

Lainaus 82

H9: You're biased. [...] And I think you need to be biased because that's how you contribute to the goal of the audit mission.

Lainaus 83

H7: We are a team and we're there to get answers, which is not to say that we're trying to be nasty to the auditee or be argumentative.

Lainaus 84

H9: For example, the auditee tries to mislead you or you... The auditee does something or you notice certain pattern, then I think as a member of the audit team, you are obliged to inform them about things.

Puolueellisuus liittyy myös kääntäjien ja tarkastajien välisiin suhteisiin, jotka voivat olla hyvinkin tuttavalliset riippuen esimerkiksi yhdessä tehtyjen tarkastusmatkojen määrästä ja usein tilintarkastustuomioistuimen saman maalaiset työntekijät tuntevat toisensa jo etukäteen hyvin. Samassa työyhteisössä ja samoissa rakennuksissa työskentelevät muutenkin helposti tutustuvat keskenään. Haastateltavat 1, 2 ja 9 kertovat suhteistaan tarkastajiin lainauksissa 85, 86 ja 87. Haastateltava 9 kertoo myös, että se, että he tarkastusmatkalle lähtevien tarkastajien kanssa tuntevat toisensa etukäteen, on hyvä asia, koska tutuilta tarkastajilta voi aina rennossa ilmapii-rissä kysyä tarkastusmatkaan liittyvistä asioista.

Lainaus 85

H1: I felt like part of the team when I go because we all work together in the same buildings. I normally... More often than not I do know who I'm traveling with already.

Lainaus 86

H2: Most of these [oman maan kansallisuus] people I know from here and they're my friends or good colleagues.

Lainaus 87

H9: But that's the good thing that you can always ask them, invite them for a coffee or else more an informal meeting over lunch. I mean, the good thing is that most of the time it's your compatriots because there's always another [oman maan kansalaisuus] in my case. So we can talk about it over lunch.

Tiimihenkeä luodaan tarkoituksella tai sitä syntyy tarkastusmatkaan liittyvien tapaamisten ansiosta. Jotkut tarkastustiimit ottavat kääntäjät mukaan jo tarkastuksen suunniteluun ja valmisteluun ja näin kääntäjä pääsee tutustumaan tarkastajiin jo ennen kuin tarkastusmatkalle lähdetään yhdessä, kuten haastateltavat 7 ja 8 kertovat lainauksissa 88 ja 89. Haastateltava 8 tuokin ulkopuolisuuden hieman negatiiviseen sävyyn esiin. Lainauksen perusteella haastateltava 8 pitää tiimityöstä ja työskentelystä tuttujen ihmisten kanssa, jotka työskentelevät yhdessä tiimin tavoitteiden saavuttamiseksi.

Lainaus 88

H7: Some of them even try involve us in the mission planning.

Lainaus 89

H8: I would say all this process of preparation creates the feeling of teamwork. They, I feel that they when I take someone from the court is likely the team of the court. When I take an interpreter from outside they are just there as a neutral.

Tarkastustiimi ryhmäytyy helposti tiiviimmin myös tarkastusmatkan aikana, koska tiimi matkustaa yhdessä, asuu samassa hotellissa ja tiimi käy usein yhdessä syömässä työpäivän jälkeen, kuten haastateltavat 4, 6 ja 7 kertovat lainauksissa 90, 91 ja 92. Haastateltavat 6 ja 7 myös kertovat erityisesti siitä, että tarkastajat myös aktiivisesti ottavat kielelliset avustajat osaksi tiimiä.

Lainaus 90

H4: We meet at the airport, we have a flight together, we are in the same hotel [...] so this is also good team building during the mission. We go together for dinner, we go together for lunch and so on.

Lainaus 91

H6: I think they try to make you feel part of the team as much as possible I mean in the evening you'll probably all go out to dinner together. Maybe go for a drink.

Lainaus 92

H7: And also they really do see us as part of the team as well, it's not just like a hired interpreter that's there for the day. We're always with them. We go to the restaurants with them in the evening and sort of you know, decompress and talk about the day.

Tiimihengen ollessa vahva kääntäjät vaikuttavat myös haluavan auttaa tarkastustiimiä tehtävässään laajemmin kuin vain auttamalla kielimuurin ylittämässä, kuten haastateltava 3 sanoo lainauksessa 93. Auttaminen ei siis liity ainoastaan velvollisuudentuntoon työnantajaa kohtaan.

Lainaus 93

H3: Siinä tulee semmonen tiimihenki, niin tottakai sä haluat omalta kohdalta auttaa.

Tilintarkastustuomioistuimen käytäviltä tutut kääntäjät solahtavat siis helposti osaksi tarkastustiimiä ja ennen tarkastuskäyntiä tuntemattomatkin kääntäjät pääsevät tarkastuskäynnin valmistelujen myötä tai viimeistään tarkastusmatkalla osaksi tiimiä.

4.3.2 Toimijuus

Tarkastustiimissä olevat kääntäjät ovat kielellisen avustajan tehtävissä aktiivisia toimijoita. Käsittelem tätä aktiivisuutta toimijuuden (*agency*) käsitteen avulla, jonka Hlavac (2017, 198) määrittelee Inghilleriä (2005) mukaillen tilaksi, jossa voi vapaammin tehdä päätöksiä vuorovaikutuksesta. Toimijuus on mielestäni hyvä termi käsitellä kielellisen avustajan roolia, sillä kielellisen avustajan mahdollisuus itsenäiseen toimintaan on vapaampi kuin perinteisessä tulkin roolissa, kuten tässä osiossa selviää. Kielellisen avustajan työ siis tapahtuu tilassa, jossa hän voi halutessaan ja tilanteen salliessa olla melko aktiivinenkin toimija.

Kääntäjien toimijuus tulee esiin mielestäni kahdella tavalla: he päättävät tulkkauksen tarkkuudesta, ja he puhuvat myös omina itsenään eivätkä ainoastaan välitä muiden puhetta, vaikka se heidän päätehtävänsä onkin (ks. 4.1.1). Wadensjö (1993) listaa tarkkuuksia, joilla tulkki voi tulkata sen, mitä sanotaan. Tulkkaustehtävästä puhuttaessa koin mielekkääksi pohtia tulkkauksen tarkkuutta, vaikka Wadensjö käsittelee nimenomaan tulkkeja eikä sen läheisiä ammattinimikkeitä. Tulkki voi Wadensjön (1993) mukaan tulkata sanotun asian lisäämättä ja poistamatta siitä mitään, jolloin tulke on lähteelleen uskollinen käännös (*close rendition*). Tulkki voi laajentaa sanottua, jolloin se on laajennettu käännös (*expanded rendition*). Hän voi jättää tulkkeesta jotain pois, jolloin kyseessä on pelkistetty käännös (*reduced rendition*). Tulkki voi

korvata jonkin sanotun kohdan, jolloin kyseessä on korvaava käännös (*substituted rendition*) tai joissain tapauksissa tulkki voi tehdä tiivistetyn käännöksen (*summarizing rendition*) tai jättää jonkin asian kokonaan välittämättä, eli käännöstä ei ole ollenkaan (*no rendition*). (mt., 358-364.) Näistä pelkistetyt ja tiivistetyt käännökset ovat haastatteluaineiston perusteella paljon käytössä. Tilanteesta riippuen myös uskollisia käännöksiä tarvitaan, mutta toisaalta aina ei tarvita käännöstä ollenkaan.

Kääntäjien mukaan tulkkauksen tarkastuskäynneillä ei aina tarvitse olla sanatarkkaa, kuten haastateltava 2 sanoo lainauksessa 94. Saman vahvistaa tarkastajana toimiva haastateltava 5 lainauksessa 95. Hänen mukaansa ammattimaisten standardien mukainen tarkka kaiken tulkkaus ei ole tarkastuskäynneillä tarpeen.

Lainaus 94

H2: You don't need to say everything that they're saying.

Lainaus 95

H5: I think they [ammattitulkit] follow as well very strictly to translate everything that is said or reading everything that is written which is not really necessary for us. Sometimes summary is enough.

Sisällön välitys voi olla suurpiirteistä haastattelujen perusteella kolmesta syystä: 1. Tarkastajat osaavat tarkastuskohteen kieltä melko hyvin, joten he eivät tarvitse tulkkausta kaikesta. 2. Se, mitä sanotaan, ei ole kovin tärkeää, joten sen tulkkaamiseen tarkasti ei kannata käyttää liikaa aikaa ja vaivaa. 3. Tarkastuskohde osaa englantia riittävän hyvin, eikä tarkastajien kaikkea sanomista tarvitse kääntää. Pureudun näihin seuraavissa kappaleissa.

1. Tarkastajat osaavat tarkastuskohteen kieltä

Tarkastustiimit pyritään lähtökohtaisesti kokoamaan niin, ettei kielellistä avustusta tai tulkkausta edes tarvittaisi. Tiimiin pyritään siis valitsemaan tarkastajia, joiden äidinkieli on tarkastuskohteen kieli tai he muuten osaavat tarkastuskohteen kieltä mahdollisimman hyvin, kuten haastateltava 4 kertoo lainauksessa 96 kysyttäessä, kuinka usein hänellä on ollut tarkastusmatkalla mukanaan kielellinen avustaja. Haastateltava 8 vahvistaa asian lainauksessa 97.

Lainaus 96

H4: Not very often because there is at least an attempt, tendency to match the linguistic needs with auditors that have the linguistic skills.

Lainaus 97

H8: Normally we try to organize [tarkastuskäynnit] in a way that to avoid the need of linguistic assistance.

Aina ei kuitenkaan ole mahdollista lähettää kielitaitoisia tarkastajia kaikille tarkastuskäynneille, kuten haastateltava 4 kertoo lainauksessa 98. Tarkastuskohteet valitaan tarkastustarpeen eikä tarkastajien kielitaidon mukaan, joten eteen tulee tilanteita, joissa tarvittavaa kielitaitoa tarkastuskäynnille ei tarkastajien joukosta löydy.

Lainaus 98

H4: When we do an audit we have our audit objectives and we try to select the countries to visit in accordance with our audit objectives [...] It can be a mismatch between the need to visit the country and the linguistic skills that you have.

Kuitenkin kun pyrkimyksenä on lähettää tarkastusmatkalle mahdollisimman hyödyllistä kielitaitoa omaavia henkilöitä, on melko yleistä, että ainakin osa tarkastajista ymmärtää jollakin tasolla tarkastuskohteen kieltä. Tämän takia kaiken tulkkaminen ei aina ole välttämätöntä, vaan jotkut tarkastajat esimerkiksi pyytävät vain satunnaisesti tarkennuksia tai tiettyjen kohtien tulkkamista, kuten haastateltavat 1 ja 7 kertovat lainauksissa 99 ja 100. Tällöin kielellisenä avustajana toimiva ei tuota suuresta osasta sanottua tulketta ollenkaan. Tarvittavien kohtien tulkkamisessa kyse voi olla pelkistetystä käännöksestä, eli sanottua ei kokonaisuudessaan tulkata vaan vain tarvittava osa siitä. Haastateltava 1:n kuvaamassa tilanteessa kielellisen avustajan tehtäväksi voi jäädä ainoastaan tulkata tarkastajien kysymykset tarkastuskohteelle.

Lainaus 99

H1: Sometimes you will get an auditor who because of their mother tongue understands most of what's happening. [...] they might tell you that you can take a breather and that they will just ask you to clarify something if they didn't... they consider they didn't quite get it. And then all we're doing is translating their [tarkastajien] questions into [kieli].

Lainaus 100

H7: And sometimes the auditors sort of half understand the language anyway. So they'll sort of like go along with everyone understanding, and if they need something then they'll sort of poke you and sort of say "What's he talking about now?" that he didn't get the point.

Haastateltava 2 kertoo, että tarkastajilta voi saada tulkkauksessa myös apua. Lainauksessa 101 hän kertoo, että kieltä ymmärtävä tarkastaja saattaa selittää tapaamisissa esiin tulleita asioita kollegoilleen myöhemmin tai jopa alkaa tulkata kielellisen avustajan puolesta, kuten

haastateltava 2 kertoo lainauksessa 102. Kontekstista päätellen tämä kuitenkin liittyy enemmän tilanteisiin, joissa keskustelu on vapaamuotoisempaa.

Lainaus 101

H2: Usually the [sen maan kansalaisuus, joka on tarkastuskohteena] auditor helps me a bit and you know sometimes says “Oh I'll explain this in the office”.

Lainaus 102

H2: You need to stay there for lunch so you're working during lunch. You have to be there all the time but that depends if there's one [tarkastuskohteen kansalaisuus] auditor with you if they're also doing a bit of interpreting because sometimes they do.

Lainauksen 103 mukaan tarvittava tulkkauksen määrä vaihtelee kuitenkin merkittävästi tarkastusmatkasta ja -tiimistä riippuen. Haastateltava 1 kuvaa lainauksessa mielestäni pelkistetyn ja uskollisen käännöksen kaltaista toimintaa.

Lainaus 103

H1: They [tarkastajat] just want you to translate their questions into [kieli] and clarify points or it can could be that they understand literally nothing so you have to tell them everything that's said and then translate everything for them.

2. Kaikki sanottava ei ole yhtä tärkeää

Puolissa kääntäjien haastatteluista tuli ilmi, että kielellisenä avustajana toimiessaan he tulkkavat puheenvuoroja pelkistetyksi jos ollenkaan, jos he kokevat, että puheenvuoron sisältö ei ollut tarkastajille merkityksellinen, kuten haastateltavat 2 ja 7 kertovat lainauksissa 104 ja 105.

Lainaus 104

H2: Sometimes I would just tell him [tarkastajalle] “I don't think this is interesting for you, you know”. I didn't... I pretended to interpret so the people didn't feel weird.

Lainaus 105

H7: If you see them [tarkastuskohde] rambling on then you might sort of give them [tarkastajille] an edited summary of what it's about. If you can see that they're clearly not interested the auditors, then you might just be more superficial about it.

Haastateltava 7 perustelee lainauksessa 106 rohkeutta tehdä tällaisia valintoja työkokemuksellaan tilintarkastustuomioistuimessa: hän on ollut paljon tekemisissä tarkastuskertomusten kanssa ja näin ollen tietää, mitä niihin kirjoitetaan eli mikä on tärkeää ja mikä taas vähemmän

tärkeää. Samalla mielellä tuntuu olevan haastateltava 9, joka kertoo lainauksessa 107, miten tilintarkastustuomioistuimen ja sen prosessit hyvin tunteva henkilö voi suodattaa tarpeetonta tietoa.

Lainaus 106

H7: We've had to write reports like this before, and we've got a good idea of what part of the message needs to be conveyed to the auditors more than anything else.

Lainaus 107

H9: [...] doing the like real nitty gritty audit work. Then it's much better to bring somebody who knows the court procedures. Who knows what the court is looking for because. It helps a lot filtering out unnecessary information.

Haastateltava 9 on lainauksen 108 mukaan myös sitä mieltä, että liika yksityiskohtiin keskittyminen vaarantaa pääasian välityksen. Voimavarat on parempi keskittää siihen mikä on tärkeää sen sijaan, että tulkkaisi sanasta sanaan kaiken sanotun. Mielestäni suodattamalla tietoa ja tulkaamalla vain tärkeät osat vältetään turhaa työtä, sillä kun oikeat asiat tulkataan, saavat tarkastajat ihan samat vastaukset kuin silloin, jos kaikki tulkattaisi.

Lainaus 108

H9: Just filter redundancy out of it because in live speech, you always have people repeating themselves or people adding unnecessary redundant information and then I am trying to grab the core because, you know, we always run the risk of... Then you try to convey the whole message, but you mess up something and then the auditor needs to ask for clarification question that you need to interpret.

Lainauksessa 109 haastateltava 9, kertoessaan erään tarkastuskohteen päivittäin toistamasta ”esitelmästä”, tuo esiin myös, että kuvatulainen valikoiva tulkkauksen vaatii sen, että tarkastajat ja kääntäjä luottavat toisiinsa. Tarkastajien on voitava luottaa siihen, että vaikka kaikkea ei tulkata, niin kääntäjä osaa tulkata juuri tärkeät asiat. Lainauksessa 110 haastateltava 8 kuvaa, miten kielellisen avustajan osallistuminen tarkastusmatkan suunnitteluun alusta asti auttaa rakentamaan luottamuksellisen suhteen tarkastajien ja kielellisen avustajan välille, mikä hänen mukaansa auttaa heitä tiiminä selvittämään tarkastuskohteen kanssa asiat, joita varten tarkastusmatkalle lähdettiin.

Lainaus 109

H9: If there's anything new compared to yesterday, I will say it or I will explicitly say it. If not, I'm just going to generally summarize so that we won't lose time. But it needs sort of trust from the auditors side and from my side.

Lainaus 110

H8: If he's involved and engaged in the mission from an early stage and then creating some kind of confidence relation with a team that then helps in the process of identifying and clarifying the doubts that exist between the auditee and the auditor.

Haastateltavat 2 ja 9 myös kertovat lainauksissa 111 ja 112, että kaikki pelkistäminen, tiivistäminen ja tulkkaamatta jättäminen ei tapahdu vain kielellisen avustajan omasta aloitteesta, vaan he ovat sopineet tarkastajien kanssa jotakin, minkä pohjalta kääntäjä tulkatessaan toimii.

Lainaus 111

H2: He was very very nice about the things that he wanted to know and things that he didn't mind not knowing.

Lainaus 112

H9: We agreed with the auditors that we don't have much time. So they really would like to get answers to these questions.

3. Tarkastuskohde osaa ja suostuu puhumaan englantia

Tarkastuskohteella on aina oikeus puhua omaa äidinkieltään ja usein tarkastuskohde on myös ohjeistettu tekemään näin siitä huolimatta, että he saattavat osata englantia erittäinkin hyvin, kuten haastateltava 9 kertoo lainauksessa 113.

Lainaus 113

H9: Mostly all auditees they speak English [...] But according to the [maan] rules or the government issued them some guidelines and they are not supposed to speak any language other than [maan kieli].

Toisinaan he kuitenkin suostuvat puhumaan englantia tarkastajien kanssa. Haastateltava 1 kuvaa lainauksessa 114 virallista tilannetta, missä näin tapahtui, kun taas haastateltava 3:n tilanteessa lainauksessa 115 kyseessä on jutustelu varsinaisten kokousten ulkopuolella, eli englantia saatetaan puhua molemmissa tilanteissa, jos osapuolet näin päättävät.

Lainaus 114

H1: On a mission we had one meeting with one lawyer who said if you want to give an interpreter a break, we can do this in English.

Lainaus 115

H3: Kun tulee se kahvitauko taikka ruokatauko niin sit sanot kun kaikki puhuu hyvin englantia [...] sit sanoa silleen ”Hei, et mä en et puhukaa te [...] antakaa mun nyt syödä ja rauhoittua ja te voitte nyt keskenänne [puhua]”.

Kääntäjien toimijuus tulee ilmi myös niin, että he ottavat puheenvuoroja omina itsenään tarkastustilanteissa, kuten haastateltavat 2 ja 9 kertovat lainauksissa 116 ja 117. Haastateltava 9 kertoo vielä erityisesti, että hän selittää tarkastuskohteille asemansa, jotta he eivät ylläty, jos tulkin tehtäviä hoitanut henkilö yhtäkkiä alkaakin puhua omana itsenään.

Lainaus 116

H2: You also interact with the people and you also ask questions and you also sometimes it happened where I actually just ask questions on my own.

Lainaus 117

H9: I always explain that I'm here to provide linguistic assistance. I'm a member of the audit team. I'm not an auditor. I'm helping my colleagues getting the necessary information and for – how do you call it – breaching the language barrier. And I usually tell them that don't be surprised if I'm asking questions on my behalf. The reason for it is to have my colleagues get the necessary information.

Lainauksissa 118 ja 119 haastateltavat 7 ja 9 erottelevat tarkemmin, millaisissa tilanteissa he saattaisivat puhua ilman että he tulkkaavat jonkun toisen puhetta. Molemmat mainitsevat tilanteen, jossa he tavalla tai toisella toistavat aiemmin kysytyn kysymyksen ja varmistavat, että tarkastuskohde on ymmärtänyt kysymyksen. He eivät itse kysy asioita tarkastuskohteelta, mutta oikovat mutkia, joissa tulkin täytyisi välittää tarkastuskohteen vastaus tarkastajille ja sitten välittää heidän tarkennuksensa tarkastuskohteelle ja tarkentavat alkuperäistä kysymystä itse. Haastateltava 7 myös kertoo lainauksessa 120 pitävänsä tilintarkastustuomioistuinta käsittelevän esityksen tarkastuskohteelle itse sen sijaan että tulkkaisi jotakuta muuta. Tämäkin on sisältöä, joka lähtökohtaisesti tulee tarkastajilta, vaikka hän ei joka kerta sitä uudelleen tulkkaakaan, vaan pitää esitelmän tosiaan itse suoraan tarkastuskohteen kielellä.

Lainaus 118

H7: For example, if one of the auditors asks a question, I relay into the target language and they don't understand, it means that I don't have to translate from the guy. “Oh, I don't understand.” And then relay to the auditor. I can try a bit myself and try and sort of resolve the situation on my own initiative.

Lainaus 119

H9: This government official started speaking and did not answer any of the questions. And before doing the interpreting stuff, I was asking “OK. The question was this. Is your... is what you said the answer to that question? Or was I not clear asking the question?” And I could not do it as an interpreter.

Lainaus 120

H7: I've heard the presentation about the court and what it is and what it does and how it works so many times that if we're getting behind, we'll just generally do that myself without the interpreters I mean without interpreting somebody else.

Kielellinen avustaja on siis puolueellinen hahmo, eikä perinteisen tulkkauksen normeista tuttu ulkopuolinen ja neutraali henkilö. Puolueellisuus johtuu ennen kaikkea kahdesta eri asiasta. Ensimmäiseksi kielellinen avustaja on Euroopan tilintarkastustuomioistuimen työntekijä ja edustaa sitä tarkastusmatkalla ollessaan. Hän on siis samalla puolella niin ikään tilintarkastustuomioistuinta edustavien tarkastajien kanssa. Toisekseen kielellinen avustaja ryhmäytyy helposti henkilökohtaisellakin tasolla tarkastajien kanssa, sillä saman työpaikan ansiosta he voivat tuntea henkilökohtaisesti jo etukäteen, ja jos eivät, niin he tutustuvat tarkastusmatkaa edeltävän suunnittelu- ja valmisteluvaiheen aikana. Tarkastusmatka itsessään on myös tiimihenkeä kohoittava kokemus, kun tarkastustiimi kielellinen avustaja mukaan luettuna viettävät sen aikana paljon aikaa keskenään.

Kielellinen avustaja on myös aktiivinen toimija. Koska tarkastusmatkoilla ei usein edellytetä tarkkaa tulkkausta kaikesta sanotusta, kielellinen avustaja pääsee harjoittamaan toimijuuttaan valitessaan, mitä hän tulkkaa ja miten tarkasti hän sen tulkkaa. Kielelliset avustajat tekevät tähän liittyviä päätöksiä tilintarkastustuomioistuimessa kertyneen työkokemuksen ohjaamina sekä sen mukaan, mitä tarkastajien kanssa on sovittu.

5 Kielellinen avustaja ja muita toimenkuvia tulkkaus kentän reunoilta

Tässä luvussa peilataan kielellisistä avustajista analyysiosuudessa muodostunutta kuvaa sellaisiin ammattiryhmiin, joissa on samoja piirteitä kuin kielellisissä avustajissa. Yritän sijoittaa kielellisiä avustajia kieli-asiantuntijuuden kentälle ja tulkkaus kentälle. Pohdin kielellisten avustajien ammatillisuutta vastaavia ammattiryhmiä kuvaavan tutkimuskirjallisuuden pohjalta. Yritän teorian kautta hahmottaa useiden työtehtävien ja niiden myötä mahdollisesti päällekkäisten roolien ottamista kielellisissä avustustehtävissä. Lisäksi tutustun tulkkausta sisältävissä ammateissa ilmenevaan puolueellisuuteen ja usein puolueellisuudesta kumpuavaan aktiivisuuteen kommunikaatiotilanteissa.

Kielellisille avustajille oli haastavaa löytää viiteryhmää tutkimuksista. Suljin jo tiedonkeruuvaiheessa oman tutkimukseni ulkopuolelle sellaiset lähteet, jotka käsitelivät täysin amatöörien suorittamaa tulkkausta, vaikka etsinkin tietoa tulkin tehtäviä hoitavista henkilöistä, jotka eivät ole tulkkauksen ammatillaisia. Haastattelemanani kääntäjät eivät ole amatöörejä käännös alalla. Heidän tekemänsä tulkkaus tapahtuu heidän työnsä puitteissa ja kääntäjinä he ovat ammatillaisia sanoman välittämisessä kieleltä toiselle. Tiedonhakuni keskittyi enemmän tulkkaus- kuin käännös alan tutkimuksiin, vaikka käännös alan tutkimusten puolelta olisi voinut löytyä viiteryhmä tulkkaaville kääntäjille. Kumpulainen (2015, 25) esimerkiksi listaa tulkkaamisen yhdeksi työtehtäväksi, mitä työsuhteisen kääntäjän työhön saattaa kuulua käännöstöiden lisäksi.

Vaihtoehto vertailukohdaksi löytyi Italiassa terveydenhoitopalveluista, jossa työskentelee kulttuurin välittäjiä (*intercultural mediators*), jotka eivät ole tulkkeja koulutukseltaan eivätkä ammattinimikkeeltään mutta jotka kuitenkin tulkkaavat työkseen (Baraldi & Gavioli, 2016; Pittarello, 2009). Ticcan ja Traverson (2017) kuvaamat sosiaaliset välittäjät, jotka toimivat Ranskassa maahanmuuttajien parissa, ovat toinen ammattiryhmä, jossa on samankaltaisuuksia kielellisten avustajien kanssa. He myös tekevät työnsä puitteissa useita eri työtehtäviä. Kolmas samankaltainen ammattiryhmä ovat mielestäni työelämä tulkit, jotka ovat koulutettuja viittoma kielen tulkkeja ja joiden asiakkaina on työelämässä olevia kuuroja henkilöitä. Työelämä tulkit työskentelevät pitkään saman asiakkaan kanssa ja asiakasta parhaiten palvellakseen heidän on osittain luovuttava puolueettomuudestaan ja neutraaliudesta. Heidän työssään myös yhdistyy tulkkaus ja kuuron henkilön asiantuntija-ala. (Cook, 2004; Dickinson, 2013; Hauser, & Hauser, 2008.) Tässä kappaleessa peilaan kielellisten avustajien asemaa ja roolia edellä mainittuihin ammattinimikkeisiin tulkkaus kentän reunoilla haastatteluissa esiin tulleiden teemojen kautta.

5.1 Ei päteviä tulkkeja, mutta ammattilaisia omassa työssään

Baraldi ja Gavioli (2016) kuvaavat artikkelissaan Italiassa toimivien kulttuurin välittäjien toimintaa. Heidän mukaansa välittäjillä ei välttämättä ole eikä odotetakaan olevan koulutusta tulkkiksi. Sen sijaan he ovat usein maahanmuuttajataustaisia ja näin ollen ymmärtävät oman lähtömaansa kulttuuria ja pystyvät sen ansiosta huomioimaan sen kulttuuriin liittyviä asioita. Cecatelli Gurrieriin (2003) ja Esposito (2011) viitaten he sanovat, että välittäjiä käytetään jopa mieluummin kuin ammattitulkkeja, koska heidän koetaan olevan pätevämpiä juuri tulkkaustilanteisiin, joissa maahanmuuttajataustainen henkilö käyttää terveystalveta Italiassa, ettei kulttuurisista eroista johtuvia väärinymmärryksiä pääsisi syntymään. (mt., 35.) Mielestäni tämä vastaa pitkälti kielellisten avustajien tilannetta verrattuna vaihtoehtona oleviin ammattitulkkeihin. Suurin osa kielellisistä avustajista ei ole päteviä tulkkeja (ks. taulukko 1), mutta heitä käytetään haastatteluaineiston perusteella mieluummin kuin ammattitulkkeja. Osa tarkastusmatkalle lähtevistä kielellisistä avustajista on kotoisin siitä maasta, jonne tarkastusmatka suuntautuu, ja heillä on näin ollen sellaista sisäpiiritietoa kyseisestä maasta, mikä ei olisi muualta kotoisin oleville tarkastustiimin jäsenille ainakaan helposti selvitettävissä tai mitä he eivät välttämättä tulisi edes ajatelleeksi. Kaikki kielelliset avustajat tuntevat tilintarkastustuomioistuimen toimintatavat, työkulttuurin ja tarkastusalan sekä siihen liittyvän sanaston hyvin päivittäisen käännöstyönsä ansiosta. Parhaimmillaan kielellinen avustaja on siis sekä tarkastusmaan kulttuurin että tilintarkastustuomioistuimen työkulttuurin asiantuntija, mistä on työssä merkittävää etua samaan tapaan kuin maahanmuuttajataustainen kulttuurin välittäjä on parhaimmillaan lähtömaansa kulttuurin ja nykyisen asuinmaansa kulttuurin asiantuntija.

Toisaalta Pittarellon (2009, 62) mukaan vaikuttaa siltä, että ammattitulkit ja kulttuurin välittäjät tekevät samaa työtä, mutta heitä erottaa lähinnä etninen tausta. Näen tässäkin samankaltaisuuden kielellisten avustajien kanssa, sillä muutamat kielelliset avustajat kuvasivat työtään periaatteessa tulkin työksi, vaikkei sitä sillä nimellä saakaan kutsua. Etnisyyden sijasta kielellisiä avustajia ja ammattitulkkeja erottaa virallinen pätevyys. Euroopan unionin virkamiestulkki on läpäistävä EPSOn eli Euroopan unionin henkilöstövalintatoimiston tulkkikilpailu työpaikan saadakseen ja sopimustulkki on läpäistävä akkreditointikoe päästäkseen toimielinten yhteiseen luetteloon (Euroopan parlamentti, 2019), josta tulkkeja tarpeen mukaan rekrytoidaan (Euroopan unioni, 2019).

Onko tulkkaus edes sopiva termi kuvaamaan kielellisten avustajien toimintaa? Millaisilla sanoilla toimintaa, joka ei nimellisesti ole tulkkausta, pitäisi kuvata? Hlavac (2017) käyttää

käsitettä *inter-lingual transfer* tulkkauksen sijaan, mikä voisi toimia myös kielellisten avustajien toiminnan kuvaamiseen. Hänen mukaansa *inter-lingual trasferin* eli ”kielenvälityksen” aikana voi tehdä muitakin tehtäviä, ja kaiken samanaikaisen toiminnan kokonaisuutta voidaan joko pitää tai olla pitämättä tulkkauksena. (mt., 199.) Tulkkaustehtävien lisäksi kielellinen avustaja usein avustaa tarkastustiimiä muillakin tavoin ja toisinaan voi olla kyseenalaista nimittää toimintaa tulkkaukseksi, vaikka tietoa kulkeutuukin kieleltä toiselle.

Toinen mahdollinen termi tulkkauksen sijasta voisi olla Koskelan, Koskisen ja Pilkkeen (2017, 466) esittelemä paraprofessionaali tulkkaukseen, jota heidän määritelmänsä mukaan tarjoaa henkilö, joka ei ole kouluttautunut tulkiksi ja jolle ei siitä tehtävästä erikseen makseta, vaan hän ottaa tulkkaustehtävät hoitaakseen muiden ammatillisten tavoitteidensa täyttämiseksi. Koskelan ym. (2017, 472) mukaan paraprofessionaali tulkkaukseen vaatii roolin ottavalta samanlaisia taitoja kuin ammattimainenkkin tulkkaukseen. Tämä voisi hyvinkin kuvata kielellisiä avustajia, sillä he ottavat kielellisen avustajan työn ylimääräisenä tehtävänä kääntäjän työnsä ohessa. Toisaalta Koskelan ym. (mp.) mukaan paraprofessionaalien tulkin roolin ottaminen on aika spontaania, jos roolia kukaan edes ottaa, sillä sitä ei ole osoitettu erityisesti kenellekään. Kielellisen avustajan tapauksessa on aina selvää, että hän on siellä tekemässä tulkkaustehtäviä. Lähimmäs tätä määritelmää tulee kenties haastatteluissa kuvattu tapaus, jossa kääntäjä kertoi erään tarkastajan sanoneen, että hän voi tulkata ja kielellisenä avustajana toiminut voi pitää tauon. Tässä tilanteessa tulkkaustehtävien ottaminen oli spontaania eikä ollut itsestään selvää, että joku muu ottaisi tehtävät hoitaakseen. Termi on kuitenkin vakiintumaton eikä välttämättä niin tiukasti rajattu kuin olen tässä esittänyt, joten se voisi sopia sateenvarjotermiksi, jonka alle kielellinen avustaminenkin on mahdollista sijoittaa.

Millä nimellä kielellisten avustajien ja kulttuurin välittäjien toimintaa halutaankaan kuvata, on selvää, että siihen kuuluu tulkkaukseen, vaikkei toimintaa kokonaisuudessaan voisi tulkkaukseksi kutsua. Oman tutkimukseni ja muiden tutkimusten perusteella ilmeistä, että vaikka suurin osa kielellisistä avustajista ja kulttuurin välittäjistä ei merkittävästi tulkkaukseen sisältyvässä työssään ole muodollisesti pätevä tulkki, heidän ammattitaitoaan ja työpanostaan kuitenkin arvostetaan siinä määrin, että heitä käytetään mieluummin kuin ammattitulkkereita. He ovat oman alansa ammattilaisia.

5.2 Monipuolinen työnkuva

Haastattelujen perusteella monipuoliset työtehtävät ovat yksi kielellistä avustamista määrittelevä tekijä. Haastateltavat kuvasivat tehtäviä, jotka pitkälti ovat samanlaisia kuin tulkin tehtävät, mutta toisaalta myös tarkastukseen liittyvät tehtävät olivat yleisiä. Lisäksi heiltä saatettiin odottaa apua tarkastusmatkan järjestämisessä ja myös suosituksia vapaa-ajan viettoon tarkastusmatkan aikana.

Edellisessä osiossa mainittu kielenvälityksen käsite (*inter-lingual transfer*) kuvaa mielestäni kielellisen avustajan monipuolista tehtävää hyvin, sillä Hlavac (2017, 199) määrittelee termin sen kautta, että siinä tulkkauksen ohella on mahdollista tehdä muitakin tehtäviä. Hlavac (2017, 199–202) erittelee kolme roolia, jotka kielenvälitystä tekevä henkilö voi omaksua riippuen omasta koulutuksestaan ja kokemuksestaan sekä suhteestaan tulkkauksen käyttäjiin: kielirajojen ylittäjä (*language broker*), kaksoisroolin ottava välittäjä (*dual-role mediator*) ja ammattitulkki (*interpreter*). Näistä kielirajojen ylittäjä ei ole tämän tutkimuksen kannalta mielestäni relevantti, sillä se käsittää Hlavacin (2017, 199–200) määritelmän mukaan vain maallikoiden ja usein perheenjäsenten tekemän tulkkauksen. Toisena esitelty kaksi roolia ottava välittäjä on tämän tutkimuksen kannalta rooleista kiinnostavin, sillä siinä tulee esiin juuri se, että sama ihminen saattaa toimia yhdessä tilanteessa kahdessa roolissa. Hlavacin (2017) mukaan kieleen liittyvässä välittäjätehtävässä toimiva saattaa ottaa tai pitää toisenkin normatiivisen roolin välittämisen rinnalla. Kumpaankaan rooliin ei kuulu toisen asioiden hoitaminen hänen puolestaan, mitä kielirajojen ylittäjän roolissa saatetaan tehdä (mt., 200). Hlavac (2017, 200–201) tuo tässä yhteydessä esimerkkinä esiin tulkki/tiedon kerääjä -roolin. Hän ei enempää avaa sitä, mutta se voisi olla hyvä kuvaamaan kielellisten avustajien roolia, kun he tulkkaustehtäviensä lomassa myös etsivät tarkastajille tietoa tarkastuskohteesta erilaisista asiakirjoista. Kääntäjät eivät ole tarkastajia, mutta tarpeen vaatiessa hekin voivat tehdä tarkastukseen liittyviä tehtäviä, jolloin he tekevät kahta avustustehtävää. Toisen roolin ei voi ajatella olevan tarkastaja, mutta toisinaan avustustehtävät liittyvät samassa määrin kieleen kuin tarkastukseenkin. Kielellistä avustusta toisinaan tekevillä tarkastajilla taas tarkastajan ja kielellisen avustajan tuplarooli on ilmeinen.

Kielellisen avustajan kaltaisessa tuplaroolissa työskentelevät esimerkiksi työelämätulkit, sillä Hauserin & Hauserin (2008, 12) mukaan monialaisessa tehtävässä yhdistyvät tulkkaus ja kääntäjä ammattilaisen ala hyvin samalla tavalla kuin kielellisten avustajien tehtäviin kuuluu niin tulkkaus- kuin tarkastustehtäviäkin. Toinen useita tehtäviä hoitava ammattiryhmä ovat Ticcan ja Traverson (2017) kuvaamat sosiaaliset välittäjät (*social mediators*), jotka auttavat Ranskassa

maahanmuuttajataustaisia ihmisiä sosiaali-, terveys- ja oikeuspalveluiden käyttämisessä. Työn puitteissa sosiaaliset välittäjät tarjoavat asiakkaille tietoa palveluista ja niiden saamiseen vaadittavista asiakirjoista sekä kääntävät *prima vistana* maahanmuuttajien asiakirjoja ja tarvittaessa tekevät ei-ammattimaista tulkkausta (*lay interpreting*) (mt., 129). Vastaavasti kielelliset avustajat käyvät läpi tarkastukseen liittyviä asiakirjoja ja kertovat niiden sisällöstä tarkastajille ja tarjoavat ei-ammattilaisina tulkkausta tarkastuksen aikana eri kieliä puhuville osapuolille.

5.3 Puolueellisuus parhaan mahdollisen työsuorituksen vuoksi

Tässä osiossa peilaan kielellistä avustamista ja heidän työssään ilmenevää puolueellisuutta ja aktiivisuutta samankaltaisissa ammateissa ilmenevään puolueellisuuteen ja aktiivisuuteen. Osiossa selviää, että puolueellisuus ja aktiivisuus eivät ole tavattomia tulkkaustoimintaa sisältävissä ammateissa, mutta erityisesti muodollisesti pätevien tulkkien joukossa se aiheuttaa epävarmuutta oman toiminnan eettisyydestä, sillä se ei ole alan eettisten ohjeiden mukaista. Pohdin tässä osiossa myös sitä, että puolueellisuus voi joissakin tapauksissa johtaa aktiivisuuteen, kun tulkin tehtäviä hoitava pyrkii positiivisesti vaikuttamaan asiakkaansa työsuoritukseen.

5.3.1 Tiimihengen muodostuminen johtaa puolueellisuuteen

Baraldin ja Gaviolin (2016, 38) mukaan välittäjien toimenkuva eroaa perinteisten tulkkien (viitaten Wadensjön [1998] määritelmään) toimenkuvasta eritoten siinä, että heitä eivät sido erilaiset säännökset, eettiset ohjeet tai muut vastaavat. Sama käy haastatteluissa ilmi kielellisten avustajien osalta. Bancroft (2005, 18) on tutkinut laajalti maailmalla käytössä olevia eettisiä normeja ja alan standardeja, ja hänen mukaansa käytännössä kaikista löytyy jossain muodossa seuraavat kolme asiaa: vaitiolovelvollisuus, tarkkuus/viestin välittäminen kokonaisuudessaan ja puolueettomuus. Näistä kahta jälkimmäistä vastaan kielelliset avustajat haastatteluaineiston perusteella toimivat, sillä analyysin perusteella he eivät useimmiten tulkkaa kaikkea ja he ovat hyvin selvästi osa tarkastustiimiä eli puolueellisia.

Cook (2004) määrittelee työelämätulkkeja sen mukaan, miten monelle henkilölle he työskentelevät. Hänen mukaansa työelämätulkit työskentelevät vain yhdelle tai ehkä kahdelle henkilölle (mt., 58). Sekä Dickinson (2013, 136) että Hauser & Hauser (2008, 6) kertovat, että suurin erottaja tietylle henkilölle osoitetun työelämätulkin ja sellaisten viittomakielen tulkkien välillä, jotka työskentelevät asioimistulkin ominaisuudessa monille henkilöille, on se, että tietylle henkilölle osoitettu työelämätulkki on osa ammatillista tiimiä, kun taas satunnaisesti tulkkamassa käyvä asioimistulkki on ulkopuolinen. Cook (2004, 65) kertoo kuurojen ammattilaisten ja

heidän tulkkien kuvaavan yhdessä toimimistaan toiminnaksi tiimissä. Hän määrittää tiimissä toimimista Smithiä (1997) lainaten liittolaismallin (*allies model*) kautta, joka keskittyy ihmisten välisiin suhteisiin. Smithin mukaan termiä liittolainen (*ally*) määrittäviä tekijöitä on esimerkiksi yhdessä työskentely yhteisen päämäärän saavuttamiseksi (mt., 62), mikä on lähes sanasta saanaan sama, mikä tuli omista haastatteluissani esiin. Kautta linjan kaikki haastateltavat kertoivat kielellisen avustajan olevan tarkastustiimin jäsen. Hyvin samanlainen jako kuin edellä mainituissa artikkeleissa tulee esiin kielellisten avustajien ja parlamentin kautta hankittujen tulkkien välillä: kielelliset avustajat kuvailevat olevansa osa tarkastustiimiä, kun taas parlamentin tulkit tulevat koko tilintarkastustuomioistuimen ulkopuolelta. Kielelliset avustajat työskentelevät koko ajan tilintarkastustuomioistuimelle ja toisinaan jopa samojen tarkastajien kanssa, kun taas parlamentin tulkit työskentelevät tilintarkastustuomioistuimen kanssa vain harvoin. Toisaalta työntantajien määrän mukaan vain parlamentille yleensä työskentelevät parlamentin virkamies-tulkit vertautuvat tässä asiassa enemmän työelämätulkkien kanssa, kun taas parlamentin kautta palkatut freelance-tulkit rinnastuvat selkeästi asioimistulkkeihin, sillä freelancer tyypillisesti työskentelee monille työntantajille.

Hauserit (2008, 7) sanovat, että työelämätulkkina toimiminen jopa edellyttää tiimin jäsenenä olemista, mikä ei vastaa alalla vallitsevaa normia neutraaliudesta ja ulkopuolella pysymisestä ja voi tämän takia olla tulkeille hankala rooli ottaa. Cookin (2004, 61) tutkimuksen mukaan jotkut tulkit vaikuttivat olevan jopa huolissaan siitä, että heidän toimintaansa ei pidetä eettisenä, sillä heidän toimintansa ei ole henkilökohtaisiksi muodostuneiden suhteiden takia puolueetonta. Esimerkiksi Demers (2005, 204) painottaa ASL-tulkkiensa työtehtävistä puhuessaan, että heidän tehtävänsä on helpottaa viestintätilannetta mutta ei parantaa tai huonontaa sitä kummankaan osapuolen kannalta huomioiden, että kyseessä on muiden ihmisten kanssakäyminen, eikä sellainen, missä hän itse olisi mukana. Tulkki päättyy mielestäni työelämätulkkiksi ryhtyessään hyvin samanlaiseen tilanteeseen, kuin missä kielelliset avustajat ovat puolueettomuuden suhteen, mutta kielellisillä avustajilla samanlaista ristiriitaa ei synny, sillä he eivät ole tulkkeja, joten tulkkiensa eettiset ohjeet eivät koske heitä.

Ryhmäytyminen ja tiimihengen muodostuminen tapahtuvat oman tutkimukseni perusteella pitkälti tiiviin yhteistyön ansiosta. Kielellisten avustajien ja tarkastajien suhde muodostui melko läheiseksi ei vain siksi, että he työskentelevät yhdessä, mutta myös siksi, että tarkastusmatkojen aikana vapaa-aikaakin vietetään usein yhdessä ruuan tai juoman ääressä ja majoituskin on samassa hotellissa. Cook (2004) kertoo haastatteluissaan tulleen esiin hyvin samanlaisia asioita

kuin omissa haastatteluissani. Cookin (2004) haastatellut kertoivat, että tulkit ja kuurot ammattilaiset saattavat viettää aikaa hyvin samankaltaisissa merkeissä ruuan ja juoman ääressä keskenään kuin tarkastajat ja kielelliset avustajat ja mainitsi esimerkin, jossa tulkki oli jopa yöpynyt kuuron ammattilaisen luona työpäivän venyttyä pitkäksi (mt., 60).

Tiimihenki rakensi luottamusta kielellisten avustajien ja tarkastajien välillä sekä lisäsi kielellisten avustajien tahtoa toimia tarkastustiimin tavoitteiden mukaisesti. Cookin (2004) mukaan työelämätulkin ja kuuron ammattilaisen suhde perustuu niin ikään luottamukseen näiden kahden välillä. Lisäksi tulkin on oltava sitoutunut kuuron ammattilaisen työhön. (mt., 58–59.) Cook (2004, 64) lisää, että kuuron ammattilaisen tavoitteista tulee myös tulkin tavoitteita. Luottamuksen osalta Cook (2004, 60) vertaa työelämätulkin työtä valtionpäämiesten ja muiden poliitikkojen neuvottelutilanteissa käyttämiin diplomaattitulkkeihin, jotka niin ikään työskentelevät yksinomaan yhdelle henkilölle ja joihin luotetaan, jotka ovat sitoutuneita ja jotka ovat pitkälle erikoistuneita työssään. Erona niin työelämätulkeilla kuin kielellisillä avustajilla on erityisesti se, että he ovat tilanteessa ainoa tulkki, sillä neuvottelutilanteista poiketen molemmat osapuolet eivät tuo paikalle omaa tulkkia (mt., 59).

5.3.2 Aktiivisuus tiimin tavoitteiden saavuttamiseksi

Dickinsonin (2013, 136) mukaan viittomakielen tulkit alkavat jo koulutuksen tasolla etäännyttämään ajatuksesta, että tulkki ei olisi tulkkaustilanteessa mukana tai aktiivinen, kohti ajatusmallia, että tulkki on aktiivinen henkilö kommunikaatitilanteissa. Työelämätulkki on niin ikään Hauserin ja Hauserin (2008) mukaan dynaaminen ja aktiivinen toimija kuuron ammattilaisen työympäristössä, sillä hänen toimensa vaikuttavat kuuron henkilön työsuoritukseen. Tulkki tuntee kuuron henkilön ja hänen kollegoidensa roolit, työpaikan kulttuurin ja käytetyn ammattikielen. (mt., 5.) Siihen päästäkseen työelämätulkin on heidän mukaansa kuitenkin olla valmis opettelemaan näitä asioita pestissä aloittaessaan (mt., 7). Hauserin ja Hauserin (2008, 5) artikkelissa tulee ilmi myös se, miten helposti työelämätulkki voi kertaluontoisesti palkattuun tulkkiin verrattuna alkaa hoitaa tarvittavia tehtäviä juuri sen ansiosta, että kuuron henkilön työpaikka ja sen ihmiset ovat hänelle jo ennestään tuttuja. Kielellisen avustaja rooli ei toki ole täysin samanlainen kuin työelämätulkin, mutta samankaltaisia piirteitä kyllä löytyy. Tässä mainitut aktiivisuus ja työpaikkakulttuurin ja ammattikielen tuntemus ovat sellaisia piirteitä, jotka tulivat omissakin haastatteluissani ilmi. Kielellisillä avustajilla ammattikielen ja työpaikkakulttuurin tuntemus taas eivät vaadi erikseen opettelua, vaan ne ovat jo pitkälti hallussa, sillä he ovat olleet samassa työpaikassa tarkastajien kanssa yleensä jo melko pitkään ennen kuin he

lähtevät tarkastusmatkalle ja ovat normaalissa käännoistyössään oppineet tarkastusalan sanastoja. Tarkastajat myös kertoivat haastatteluissa, että työelämäntulkien tapaan kielelliset avustajatkin pystyvät helposti ja nopeasti mukautumaan tarkastusmatkalla esiin tulleisiin tehtäviin ja tarkastajien ajatuksenjuoksuun.

Baraldi ja Gavioli (2016) kirjoittavat artikkelissaan välittäjien aktiivisuudesta käyttäen samaa toimijuus-termiä kuin jonka kautta itse päätin asiaa kielellisten avustajien osalta käsitellä. He määrittelevät, että välittäjille toimijuus tarkoittaa sitä, että hän voi valita mahdollisista vaihtoehdoista toimintatavoista haluamansa. He jatkavat, että välittäjien toimijuuden laajuus voi toisinaan poiketa siitä, mitä tulkien yleensä pitäisi tehdä, jolloin vaihtoehtoja toimia on välittäjällä enemmän kuin tulkilla. (mt., 38.) Välittäjien tapauksessa heidän tulkkaustaan käyttävät odottavat ja jopa toivovat aktiivista toimijuutta ja tilanteeseen sopivien toimintatapojen valintaa (mt., 39). Baraldi ja Gavioli (2016) tutkivat välittäjien toimintaa sen kautta, millaisia tulkkeita he tuottavat. Heidän jaottelunsa eroaa itse käyttämästäni Wadensjön (1998) jaottelusta, mutta ajatus siitä, että heidän eivät tulkkaa aina kaikkea tai että he saattavat lisätä tulkkeeseen jotakin, mitä alkuperäisessä puheenvuorossa ei ollut, on heidänkin tutkimuksessaan läsnä. Koskelan ym. (2017) paraprofessionaalien tulkkauksen tutkimuksessa välineenä on myös käytetty erilaisien tulkkeiden lajittelua ja sen kautta tarkasteltu tulkin roolin ottaneiden toimintaa. Heidän materiaalissaan esiintyy uskollisesti toiselle kielelle välitettyjä puheenpätkiä, mutta myös tiivistäviä ja laajentavia puheenvuoroja (mt.). Kielellisten avustajien keskuudessa näistä etenkin tiivistävät käännökset ovat paljon käytössä uskollisten käännoisten ohella.

Paraprofessionaaliosessa tulkkauksessa tulkin roolin ottajalta odotetaan kielitaidon lisäksi kykyä nopeasti käsittää ja uudelleen muotoilla sanotun tärkein sisältö niin, että se palvelee kokouksen tarkoitusta (Koskela ym., 2017, 472). Tämä avaa paraprofessionaaleille tulkeille mahdollisuuden olla aktiivisia ja vaikuttaa kokouksen kulkuun. He päättävät, mitä he tulkkaavat, eli minkä he kokevat olevan olennaisinta ja miten he sen tulkkaavat, eli miten he kokevat, että kokouksen tavoitteita voi edistää. Kuvatussa paraprofessionaaliossa tulkkaustilanteessa on paljon samaa kuin kielellisten avustajien kohtaamisissa tulkkaustilanteissa: he ovat kahdella kielellä hoidettavissa kokouksissa ja voivat vaikuttaa – ja usein vaikuttavatkin – toiminnallaan kokouksen kulkuun ja voivat edistää sitä, että tarkastajien kokoukselle asetetut tavoitteet saavutetaan.

Hausereiden (2008) mukaan työelämäntulkki joutuu usein tilanteisiin, joissa tulkattavaa puhetta on liikaa ja tulkin täytyy valita, mitä hän tulkkaa. Hänellä on oltava tietoa tehdä oikeita valintoja, jotta tärkeät asiat tulevat tulkattua. Tällaista tietoa työelämäntulkkit saavat esimerkiksi

kuurolta ammattilaiselta saamastaan palautteesta. (mt., 9, 16.) Kielellisten avustajien syyt tulkattavan tiedon valintaan eivät ole samat kuin työelämätulkeilla, mutta hekin valikoivat mitä tulkkaavat ja miten tarkasti tulkkaavat. Haastatteluissa kävi myös ilmi, että on tärkeää, että kielellinen avustaja tietää, millainen tieto on tärkeää joko tilintarkastustuomioistuimessa tehdyn työn perusteella tai tarkastajat ovat voineet kertoa hänelle eksplisiittisesti, mitä tietoa he hakevat. Kuuron ammattilaisen on tilanteissa, joissa kaikkea ei tulkata, voitava luottaa siihen, että työelämätulkki tulkkaa tarpeelliset asiat ja että hän tulkkaa ne oikealla tavalla (mt., 9). Mielestäni tämä rinnastuu kielellisen avustajan ja tarkastajien väliseen luottamukseen, sillä kielelliset avustajat eivät tulkkaa kaikkea, mutta tarkastajan on voitava luottaa siihen, että oikeat asiat tulkataan tarvittavalla tarkkuudella. Kielelliset avustajat myös jonkin verran sopivat tarkastajien kanssa siitä, mitä on tarpeellista tulkata, mikä tässä rinnastuu mielestäni kuuron ammattilaisen antamaan palautteeseen, minkä perusteella hänen tulkkinsa tietää, mitä tulkata.

Työelämätulkin on osana kuuron ammattilaisen tiimiä joskus ilmaistava omia mielipiteitään ja huomioitaan parhaan työsuorituksen varmistamiseksi kuurolle henkilölle (Hauser & Hauser, 2008, 17). Tällainen toimijuus ilmenee Cookin (2004, 60) mukaan esimerkiksi niin, että työelämätulkit kertovat kuurolle ammattilaiselle työympäristöstä asioita, joita hän ei muuten olisi voinut tietää, koska ei esimerkiksi ollut tilanteessa paikalla. Tämä rinnastuu haastattelussa kuvattuun tilanteeseen, jossa kielellinen avustaja kertoi kokevansa, että hänen on kerrottava tarkastustiimiläisilleen, jos esimerkiksi tarkastuskohde kertoo asian, jonka kielellinen avustaja tietää olevan valhetta aiemman tiedon perusteella.

6 Lopuksi

Tässä tutkimuksessa selvitettiin, mitä kielellinen avustaminen Euroopan tilintarkastustuomioistuimen tarkastuskäynneillä on. Tietoa kerättiin haastattelemalla kielellistä avustusta tekeviä ja sitä käyttäviä, sillä kirjalliset lähteet aiheesta ovat vähäisiä. Tutkimuksessa selvisi, että kielellinen avustaminen on monipuolinen työ, johon kuuluu tulkkaustehtäviä, laveammin määriteltyä kommunikoinnin helpottamista ja mahdollistamista, asiakirjojen läpikäymistä niin kääntäen kuin tiedon etsimiseksi, konkreettisia tarkastustehtäviä, omaan paikallistuntemukseen perustuvan tiedon jakamista ja keskustelun ylläpitämistä. Kielellisen avustajan koulutusmateriaalissa tarkastustehtävät oli ainoa tehtävä, mitä ei erikseen mainittu ja asiakirjojen prima vista -käännöksiä kerrottiin tehtävän vain ennen ja jälkeen tarkastuskäynnin, mutta ei sen aikana. Koulutusmateriaali antoi siis jokseenkin puutteellisen kuvan siitä, mitä kaikkia tehtäviä kielellinen avustaja saattaa tarkastusmatkan aikana tehdä.

Kielellistä avustusta käytetään vain tarvittaessa, jos tarkastustiimistä ei löydy tarpeeksi kielitaitoa tarkastuksen tekemiseksi. Kielellinen avustaminen on joustava ja räätälöitävä palvelu, joka mukautuu tarkastuskäyntien tarpeisiin. Tarkastustiimi hyötyy kielellisen avustajan asiantuntemuksesta tarkastusalalla ja tilintarkastustuomioistuimen toimintatapojen tuntemuksesta. Kielellistä avustusta tekevät kääntäjät pitävät kielellisestä avustamisesta ja sen tuomasta vaihtelusta normaaliin käännöstyöhön ja hyötyvät kokemuksesta, sillä se tuo käännettäviin teksteihin konkretiaa.

Kielellisen avustajan rooli on puolueellinen, sillä hän edustaa tilintarkastustuomioistuinta ja kuuluu sen tarkastuskäynnille lähettämään tarkastustiimiin. Puolueellisuuteen vaikuttavat myös tarkastajien ja kielellisten avustajien henkilökohtaiset suhteet. Kielelliset avustajat ovat myös aktiivisia toimijoita, jotka voivat vaikuttaa tarkastusmatkan kulkuun tulkkauksipäätöksillään ja yrittävät yleensä toimia tarkastustiimin hyväksi. Toimijuus tulee ilmi siinä, mitä kielelliset avustajat tulkkauvat ja millä tarkkuudella tai mitä he eivät tulkkau. He voivat myös puhua omina itsenään sen sijaan, että he ainoastaan tulkkaisivat, mitä muut sanovat. Usein aktiivisuuden taustalla on kääntäjän työkokemuksen tuoma tieto tai tarkastajien kanssa käytyjen keskustelun kautta saatu tieto siitä, mikä tarkastuksessa on tärkeää.

Tulkkauksentällä ei ole toista aivan samanlaista työnkuvaa kuin kielellinen avustaminen, mutta joissain tulkkaukseen liittyvissä ammateissa on samanlaisia piirteitä kuin kielellisessä avustamisessa. Italian terveydenhuollon kulttuurin välittäjät ovat kielellisten avustajien tapaan

tulkkaustehtäviä tekevä mutta siihen kouluttautumaton ryhmä. He tekevät samanlaisia päätöksiä tulkkauksesta ja sen tarkkuudesta kuin kielelliset avustajat. Ranskassa maahanmuuttajien parissa työskentelevät sosiaaliset välittäjät tekevät kielellisten avustajien tapaan useita työtehtäviä oman toimenkuvansa puitteissa. Työelämätulkit ovat samanlaisessa puolueellisessa asemassa kuin kielelliset avustajat, sillä myös he ryhmäytyvät kuuron ammattilaisen kanssa, joka on heidän asiakkaansa, sekä tulevat osaksi kuuron työntekijän laajempaa työtiimiä. Heidän työnsä vaikuttaa kuuron henkilön työsuoritukseen, ja aktiivisuutena ilmenevän puolueellisuu-den kautta he auttavat kuuroa ammattilaista saavuttamaan parhaan mahdollisen työsuorituksen. Paraprofessionaalit tulkit kielellisten avustajien tapaan tekevät päätöksiä tulkkauksen tarkkuudesta ja pyrkivät niin ikään tekemään sellaista tulkkausta, mikä edistää kokouksen tavoitteita siinä missä kielelliset avustajat pyrkivät edistämään tarkastuskäynnin tavoitteita.

Tässä tutkimuksessa ongelmia aiheutti sopivan viitekehyksen ja teoriapohjan löytäminen. Olin epävarma siitä, millaista teoriaa olisi syytä käsitellä ja millaiseen viitekehykseen voisin kielelliset avustajat laittaa. Haastattelut olisi alusta alkaen voinut suunnitella paremmin, sillä jos haastattelukysymykset olisivat olleet erilaisia, olisin saanut enemmän vastauksia niistä aiheista, joita päädyin tarkastelemaan ja vähemmän tietoa aiheista, joita en lopulta tässä tutkimuksessa tarkastellut. Aineisto oli laaja, mutta kuitenkin se tarjosi moniin teemoihin vain pintaraapaisun. Siitä huolimatta onnistuin mielestäni melko hyvin rajaamaan aiheen ja kuvittamaan moniulotteisen kuvan kielellisten avustajien toiminnasta. Ongelmia tuotti myös aineistolähtöisyys, sillä oli vaikeaa löytää työskentelytapaa, joka parhaalla mahdollisella tavalla edistäisi tutkimusta. Olisi ollut hyödyllistä perehtyä enemmän tutkimuksen tekoa koskevaan kirjallisuuteen ja muihin aineistolähtöisiin tutkimuksiin, niin olisin saanut työskentelystä paremman otteen. Tutkimus itsessään olisi luultavasti hyötynyt katsauksesta asioimistulkkaukseen, sillä luulen, että se on varsinaisista tulkkauksen aloista samanlaisin kielellisen avustamisen kanssa. Tulkkaavia kääntäjiä koskevaa tutkimustietoa olisi myös voinut etsiä ja käsitellä.

Haasteita aiheuttivat myös tietosuoja-asiat etenkin, kun EU:n uusi tietosuoja-asetus tuli voimaan kesken graduprosessin. Jouduin myös moneen kertaan miettimään, miten käsittelen aineistoa työssä niin, että haastateltavien anonymiteetti säilyy. Aivan tutkimuksen alussa sain myös jännittää sitä, saisinko tilintarkastustuomioistuimen pääsihteeriltä edes lupaa kirjoittaa tästä aiheesta. Epäilyksiä hänessä herätti erityisesti se, että yliopiston päättötyöt ovat Suomessa julkisia.

Haastattelututkimuksessa kysytyt kysymykset vaikuttavat aina vastauksiin ja kysymäni kysymykset johdattelivat joiltakin osin haastateltavia esimerkiksi vertaamaan kielellistä avustusta tulkkaukseen. Lisäksi etenkin viimeisiin haastatteluihin mennessä minulle oli alkanut muotoutua kuva kielellisestä avustamisesta ja aloin odottaa tietynlaisia vastauksia. Toisaalta mitä enemmän tiesin kielellisestä avustamisesta, sitä parempia tarkennuksia ja lisäkysymyksiä osasin esittää. Tiedon kertymisestä haastattelujen aikana saattoi siis olla sekä hyötyä että haittaa.

Mielestäni on tärkeää tutustua tulkkaukentän erilaisiin töihin. Tulkkauksen tutkimuksessa erilaiset tulkkauksen lähiammatit ovat nousseet tärkeään asemaan (Antonini ym., 2017). Lisäksi tulkin roolin tutkimus ja alan todellisuuden tarkastelu pelkkien normin ja eettisten ohjeiden valossa on merkittävä tutkimusala (Biagini, Boyd, & Monacelli, 2017).

Koska kielellinen avustaminen tilintarkastustuomioistuimen tarkastuskäynneillä on niin tuntematon ala ja tässä tutkimuksessa vain pyrittiin selvittämään, mitä se on, on aiheen tutkiminen pitemmälle vielä mahdollista monesta eri näkökulmasta. Pelkästään oman haastattelumateriaalin pohjalta olisi mahdollista tutustua tarkemmin esimerkiksi siihen, miten kielelliset avustajat valmistautuvat kielelliseen avustamiseen, millaisia paineita työtehtävä voi aiheuttaa ja miten kielelliset avustajat selviävät haastavista tulkkauksilanteista. Suuremmalla otannalla olisi mahdollista selvittää, miten mahdollinen tulkin koulutus ja tulkkikokemus tai se puuttuminen vaikuttavat kielellisen avustajan tehtävissä ja miten kertynyt kokemus vaikuttaa siihen, millaisen roolin kielellinen avustaja ottaa ja millaisia tehtäviä hän ottaa hoitaakseen tarkastuskäynneillä. Tässä tutkimuksessa saatiin viitteitä siitä, että kokeneet kielelliset avustajat identifioituvat vahvemmin tilintarkastustuomioistuimen edustajiksi ja ottavat aktiivisemmän roolin tarkastuskäynneillä kuin vähemmän kokeneet kielelliset avustajat. Otanta oli kuitenkin niin pieni, ettei sen perusteella voi sanoa, että se olisi vallitseva trendi tilintarkastustuomioistuimessa. Käyttäjien eli tarkastajien näkökulmaa olisi myös ollut haastatteluaineiston pohjalta mahdollista tutkia tarkemmin, mutta päädyin tässä tutkimuksessa keskittymään kääntäjien haastatteluihin ja tarkastajien kommentteilla on enimmäkseen vain täydennetty kääntäjien haastatteluissa esiin tulleita asioita.

Tutkimusta tehdessäni minulle selvisi, että kääntäjien lisäksi tarkastajat myös usein tekevät kielellistä avustusta. Olisi mielenkiintoista selvittää, millainen heidän roolinsa on ja millaisia tehtäviä he tekevät tarkastuskäynneillä ja miten heidän toimintansa eroaa kääntäjistä kielellisinä avustajina. Mielenkiintoista voisi myös olla kielellisten avustajien ja parlamentin tulkkien vertailu tarkastuskäyntien tehtävissä. Erityisesti paraprofessionaalien tulkkauksen taustaa vasten

olisi myös mielenkiintoista perehtyä siihen, miten tarkastuskäynnit ilman kielellistä avustusta toimivat mahdollisten tulkkaustarpeiden kannalta. Jos kielellistä avustusta ei käytetä, oletus on, että matkaan lähteneet tarkastajat selviävät pitkälti tarkastuskohteen kielellä, mutta olisi mielenkiintoista tutkia, millaisia rooleja tiimikaverit ottavat, jos jonkun tiimiläisen kielitaito on heikompi kuin muiden tiimiläisten.

Oma tutkimukseni valottaa osaltaan sitä erilaisten tehtävien kirjoa, mitä kieliasiantuntijuuden alalla voikaan tehdä.

7 Lähteet

- AAR18 2019 = *Annual Activity Report 2018*, Euroopan tilintarkastustuomioistuin. Luxemburg: Euroopan unionin julkaisutoimisto.
- Alonso-Araguás, Iciar. 2018. Interpreting in international organisations (II). research, training and practice in European institutions. *Clina* 4:1. 9–14.
- Antonini, Rachele, Cirillo, Letizia, Rossato, Linda, & Torresi, Ira 2017. *Non-professional interpreting and translation: State of the art and future of an emerging field of research*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Ballardini, Elio 2002. The interpreter/translator in Italian criminal proceedings: Quality of linguistic assistance for non Italian speaking foreigners. In Garzone, Giuliana, Mead, Peter, Viezzi, Maurizio (toim.), *Perspectives on interpreting*. Bologna: Biblioteca della Scuola Superiore di Lingue Moderne per Interpreti e Traduttori, Forlì.
- Bancroft, Marjory 2005. *The interpreter's world tour: An environmental scan*. Los Angeles: The California Endowment.
- Baraldi, Claudio, & Gavioli, Laura 2016. On professional and non-professional interpreting in healthcare services: The case of intercultural mediators. *European Journal of Applied Linguistics* 4:1. 33–55.
- Biagini, Marta; Boyd, Michael, & Monacelli, Claudia 2017. *The changing role of the interpreter: Contextualising norms, ethics and quality standards*. New York: Routledge.
- Bischoff, Alexander, & Hudelson, Patricia 2010. Communicating with foreign Language-Speaking patients: Is access to professional interpreters enough? *Journal of Travel Medicine* 17:1. 15–20.
- Ceccatelli Gurrieri, Giovanna. 2003. *Mediare culture*. Rome: Carocci.
- Cook, Amy 2004. Neutrality? No thanks. Can a biased role be an ethical one? *Journal of Interpretation* 14:1. 57–74.
- Corsellis, Ann 2008. *Public service interpreting: The first steps*. Hampshire and New York: Palgrave Macmillan.
- Czyzewska, Dorota 2014. Challenges of multilingualism in the EU. *The Poznan University of Economics Review* 14:3. 85–95.
- Demers, Hubert 2005. The working interpreter. Teoksessa Janzen, Terry (toim.), *Topics in signed language interpreting: Theory and practice* John Benjamins Publishing 203–230.

- Dickinson, Jules 2013. *One job too many? The challenges facing the workplace interpreter*. Benjamins.
- Duflou, Veerle 2016. *Be(com)ing a conference interpreter : An ethnography of EU interpreters as a professional community*. Amsterdam; Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Eskola, Jari & Suoranta, Juha 1998. *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino.
- Esposito, Maurizio. 2011. La mediazione interculturale: traiettorie sociologiche. Teoksessa Maurizio Esposito & Susanna Vezzadini (toim.), *La mediazione interculturale come intervento sociale*, 17–34. Milan: FrancoAngeli.
- Euroopan komissio 2010. The members of the Barroso Commission (2010-2014). Saatavilla: https://ec.europa.eu/archives/commission_2004-2009/index_en.htm Haettu 25.4.2019
- Euroopan parlamentti 2019. The Interpreter. Saatavilla: <https://www.europarl.europa.eu/interpretation/en/the-interpreter.html> Haettu 13.11.2019
- Euroopan tilintarkastustuomioistuim 2019a. Etusivu. Saatavilla: <https://www.eca.europa.eu/fi/Pages/ecadefault.aspx> Haettu 27.5.2019
- Euroopan tilintarkastustuomioistuim 2019b. Tarkastustoiminta. Saatavilla: <https://www.eca.europa.eu/fi/Pages/AuditingActivities.aspx> Haettu 27.5.2019
- Euroopan tilintarkastustuomioistuim 2019c. Euroopan tilintarkastustuomioistuimen viestintäpolitiikka ja -periaatteet. Saatavilla: <https://www.eca.europa.eu/fi/Pages/PolicyPrinciples.aspx> Haettu 27.5.2019
- Euroopan unioni 2019. Work as a Freelance Interpreter at the EU. Saatavilla: https://europa.eu/interpretation/index_en.html Haettu 13.11.2019
- EUVL 2013 = *Euroopan unionin virallinen lehti* L 158. 10.6.2013. Neuvoston Asetus (EU) N:o 517/2013. 1–71
- EU:n perusoikeuskirja = Euroopan unionin perusoikeuskirja. *Euroopan unionin virallinen lehti* C 202. 7.6.2016. 389–405
- Hauser, Angela & Hauser, Peter 2008. The deaf professional– designated interpreter model. Teoksessa Hauser, Peter, Finch, Karen & Hauser, Angela (toim.), *Deaf professionals and designated interpreters : A new paradigm*. Washington, DC: Gallaudet University Press. 3–21
- Hauser, Peter; Finch, Karen & Hauser, Angela 2008. *Deaf professionals and designated interpreters : A new paradigm*. Washington, DC: Gallaudet University Press.

- Hlavac, Jim 2017. Brokers, dual-role mediators and professional interpreters: A discourse-based examination of mediated speech and the roles that linguistic mediators enact. *The Translator*, 23:2. 197–216.
- Hyvärinen, Matti, Nikander, Pirjo, Ruusuvoori, Johanna, & Aho, Anna Liisa 2017. *Tutkimus-haastattelun käsikirja*. Tampere: Vastapaino.
- Häggman, Johan 2010. Multilingualism and the European Union. *Europäisches Journal für Minderheitenfragen* 2:4. 191–195.
- Inghilleri, M. 2005. Mediating Zones of Uncertainty. Interpreter Agency, the Interpreting Habitus and Political Asylum Adjudication. *The Translator* 11:1. 69–85.
- Isolahti, Nina 2015. Asioimistulkkkaus eilen ja nyt. Teoksessa Aaltonen, Sirkku, Siponkoski, Nestori, Abdallah, Kristiina (toim.) *Käännetyt maailmat : Johdatus kään-ös-viestintään* Helsinki: Gaudeamus. 197–208
- Jokivuori, Pertti, & Vainio, Tuomo 1991. *Sosiologian perusteet*. Helsinki: Kirjayhtymä.
- Koskela, Merja, Koskinen, Kaisa, & Pilke, Nina 2017. Bilingual formal meeting as a context of translatoriality. *Target* 29:3. 464–485.
- Kumpulainen, Minna 2015. Kääntäjä - viestinnän asiantuntija. Teoksessa Aaltonen, Sirkku, Siponkoski, Nestori, Abdallah, Kristiina (toim.), *Käännetyt maailmat : Johdatus kään-ös-viestintään* Helsinki: Gaudeamus. 23–39
- Käännöstoimen pääosasto, Euroopan komissio 2012. *Study on language and translation in international law and EU law : Final report*. Luxembourg: Euroopan unionin julkaisutoimisto.
- Pittarello, Sara 2009. Interpreter mediated medical encounters in north Italy: Expectations, perceptions and practice. *The Interpreters' Newsletter*, 14/2009 59–90.
- Pruszko, Paulina, & Varga, Zsolt (2017). *Translator's guide to linguistic assistance provided to auditors*. Julkaisematon teos.
- Romaine, Suzanne 2013. Politics and policies of promoting multilingualism in the European union. *Language Policy*, 12:2. 115–137.
- Ruusuvuori, Johanna, Nikander, Pirjo, & Hyvärinen, Matti 2010. Haastattelun analyysin vaiheet. Teoksessa Ruusuvoori, Johanna, Nikander, Pirjo, & Hyvärinen, Matti (toim.), *Haastattelun analyysi* Tampere: Vastapaino. 8–29
- Saaranen-Kauppinen, Anita, & Puusniekka, Anna 2006. Aineisto- ja teorialähtöisyys. <https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/viittausohje.html> Haettu 24.4.2020
- SEU = Euroopan unionista tehty sopimus (konsolidoitu toisinto). *Euroopan unionin virallinen lehti* C 202. 7.6.2016. 13–388

- SEUT = Euroopan unionin toiminnasta tehty sopimus (konsolidoitu toisinto). *Euroopan unionin virallinen lehti C 202*. 7.6.2016. 47–200
- Smith, T. B. (1997). The American sign language interpreting school of Seattle newsletter. Saatavilla: www.alis.org/pdf/fall_'97.pdf Haettu 7.6.2003
- Ticca, Anna-Claudia, & Traverso, Véronique 2017. Participation in bilingual interactions: Translating, interpreting and mediating documents in a French social centre. *Journal of Pragmatics*, 107–129.
- Tulkkauksen pääosasto, Euroopan komissio 2018. *Kääntäminen ja tulkkaaminen EU:ssa*. Luxemburg: Euroopan unionin julkaisutoimisto. [esite]
- Wadensjö, Cecilia 1993. The double role of a dialogue interpreter. Teoksessa Pöchhacker, Franz, & Shlesinger, Miriam (toim.), *The interpreting studies reader*. London: Routledge. 355–370
- Wadensjö, Cecilia. 1998. *Interpreting as interaction*. London: Longman.
- Zwischenberger, Cornelia, & Bastin, Georges 2015. Simultaneous conference interpreting and a supernorm that governs it all. *Meta*, 60:1. 90–111.

Liite 1: Haastattelukysymykset kääntäjille

1. Mikä on sukupuolesi?
Which gender are you?
2. Minkä ikäinen olet?
What is your age?
3. Mikä on kansalaisuutesi?
What is your nationality?
4. Mitkä ovat äidinkielesi ja b-työkielesi?
What are your mother tongue and your working languages?
5. Mikä on koulutustaustasi?
What have you studied?
6. Miten kauan olet ollut töissä käänvälalalla? Entä tilintarkastustuomioistuimessa?
How long have you worked in translation? How long have you worked in the European Court of Auditors?
7. Kuinka paljon teet kielellistä avustusta kääntäjän työsi ohessa?
How much linguistic assistance do you do aside your work as a translator?
8. Mistä kielistä mihin kieliin olet tarjonnut kielellistä avustusta?
From which languages to which languages have you provided linguistic assistance?
9. Mitkä ovat olleet tarkastajien ja tarkastuskohteiden äidinkielet? Entä mitä muita kieliä he osasivat ja miten hyvin? Miten heidän kielitaitonsa vaikuttaa kielellisen avustajan tehtävien tekemiseen?
What have been the mother tongues of the auditors and the auditees? What other languages they spoke and how well? How did their language skills affect linguistic assistance?
10. Miksi päätit lähteä tekemään kielellistä avustusta?
Why did you decide to go on missions as a linguistic assistant?
11. Mitä tehtäviä kielelliseen avustamiseen kuuluu? Millaisia odotuksia tarkastajilla on?
What tasks linguistic assistance includes? What do the auditors expect of you?
12. Mitä hyötyä kääntäjän työstä tilintarkastustuomioistuimessa on kielellisen avustajan tehtävissä? Entä mitä haittaa?
How does translation in the Court of Auditors help you in the tasks of a linguistic assistant? Are there any disadvantages?
13. Miten valmistaudut kielellisiin avustustehtäviin?
How do you prepare yourself for linguistic assistance?
14. Saako tarkastajilta apua valmistautumiseen? Millaista apua?
Do the auditors help in preparation? How?
15. Miksi tehtävässä käytetään kääntäjiä, eikä varsinaisia tulkkeja?
Why translators are used in linguistic assistance instead of interpreters?
16. Oletko toiminut tulkkina? (ammattinimike ollut nimenomaan tulkki)
Have you worked as an interpreter?
17. Eroaako kielellinen avustaminen ammattimaisesta tulkkauksilanteesta?
Does linguistic assistance differ from professional interpreting?
18. Onko sinulla mitään lisättävää/kommentteja/ajatuksia?
Do you have anything to add? Comments? Thoughts?

Liite 2: Haastattelukysymykset tarkastajille

1. Mikä on sukupuolesi?
Which gender are you?
2. Minkä ikäinen olet?
What is your age?
3. Mikä on kansalaisuutesi?
What is your nationality?
4. Mikä on äidinkieleni? Entä mitä muita kieliä osaat?
What is your mother tongue? What other languages do you know?
5. Mikä on koulutustaustasi?
What have you studied?
6. Miten kauan olet toiminut tarkastusalalla? Entä tilintarkastustuomioistuimessa?
How long have you worked in audit? How long have you worked in the European Court of Auditors?
7. Miten paljon käytät kielellistä avustusta tarkastuskäynneillä?
How much linguistic assistance do you use on missions?
8. Mistä kielistä mihin kieliin olet käyttänyt kielellistä avustusta?
From which languages to which languages have you used linguistic assistance?
9. Miten kielipari vaikutti kielelliseen avustukseen?
How did the language combination effect on the linguistic assistance?
10. Miten päätetään, tarvitaanko kielellistä avustusta?
How is it decided if linguistic assistance is needed?
11. Millaista apua tarjoat kääntäjille ennen kielellisiä avustustehtäviä? Millaista apua he pyytävät? Pyytävätkö edes?
What kind of help do you offer to translators before linguistic assistance? What kind of help do they ask if they ask for help?
12. Tarvitsevatko kielelliset avustajat sinulta erilaista apua kielellisen avustajan tehtäviin valmistautumisessa kuin ammattitulkit?
Do linguistic assistants from the Court of Auditors need different kind of help when preparing themselves for a linguistic assistance task than professional interpreters?
13. Mitä odotat kielelliseltä avustajalta?
What do you expect from a linguistic assistant?
14. Miksi tehtävässä ei käytetä tulkkeja?
Why interpreters are not used?
15. Mitä hyviä ja huonoja puolia siinä on, että tarkastuskäynneillä käytetään tilintarkastustuomioistuimen kääntäjiä?
What are the pros and cons of using the translators of the Court of Auditors on missions?
16. Miten paljon/millaista apua kielellisestä avustajasta on?
How much and what kind of help linguistic assistants provide?
17. Onko sinulla mitään lisättävää/kommentteja/ajatuksia?
Do you have anything to add? Comments? Thoughts

Liite 3: Haastatteluosuostumuslomake suomeksi

Suostumus haastatteluun

Tekijä ja yhteystiedot

Henna Räisänen
[sähköpostiosoite]
[puhelinnumero]

Kuvaus

Haastattelun aiheena on kielellinen avustaminen (*linguistic assistance*) Euroopan tilintarkastustuomioistuimessa. Haastattelusta saatavaa tietoa on tarkoitus käyttää tutkimusmateriaalina Tampereen yliopiston viestintätieteiden tiedekunnan monikielisen viestinnän ja käännöstieteen maisteriopintoihin tehtävässä pro gradu -tutkielmassa, jonka aihe niin ikään on kielellinen avustaminen Euroopan tilintarkastustuomioistuimessa. Haastattelut äänitetään haastattelijan henkilökohtaiseen puhelimeen ja siirretään haastattelijan salasanalla suojatulle tietokoneelle heti haastattelun jälkeen. Äänitteitä säilytetään pro gradu -tutkielman valmistumiseen asti. Vastauksia säilytetään ja käsitellään työssä niin, ettei vastaajan henkilöllisyys paljastu.

Haastateltavan tiedot

Nimi
Email
Puhelinnumero

Suostumus

Tähän haastatteluun osallistuminen on täysin vapaaehtoista. Työssä käsitellään ainoastaan kielellistä avustamista Euroopan tilintarkastustuomioistuimessa. Työ on valmistumisen jälkeen saatavilla Tampereen yliopiston kirjastossa ja verkossa Tampereen yliopiston kirjaston julkaisualustalla. Haastateltavan toiveen mukaisesti haastatellulle lähetetään ennen työn valmistumista ja julkaisua luettavaksi tutkielman analyysiosio. Tutkielma kirjoitetaan suomen kielellä, mutta siihen kuuluu myös saksankielinen lyhennelmä, jonka voi myös halutessaan saada luettavakseen ennen tutkielman valmistumista ja julkaisua.

Saako haastattelua tai sen osia käyttää tässä pro gradu -tutkielmassa?

Kyllä Ei

haastateltavan allekirjoitus

haastattelijan allekirjoitus

aika ja paikka

Liite 4: Haastatteluostumuslomake englanniksi

Interview consent form

Interviewer and contact details

Henna Räisänen
[sähköpostiosoite]
[puhelinnumero]

Description

The topic of the interview is linguistic assistance in the European Court of Auditors. The information collected in the interviews will be used as material in a master thesis that handles the before mentioned topic. The interviewer writes the thesis as a part of her Master's Degree Program in Multilingual Communication and Translation Studies in the Faculty of Communication Sciences in the University of Tampere. The interviews will be recorded on the interviewer's personal phone and moved to her password secured laptop once the interview is over. The recorded interviews will be kept until the master thesis is finished. The interviews will be saved and handled during the whole writing process in a way that retains the anonymity of the interviewees.

Interviewees contact details

Name
Email
Phone number

Consent

Participation to this interview is voluntary. The master thesis will only handle linguistic assistance in the European Court of Auditors. The thesis will be available in print in the library of University of Tampere and in electronic format on the university's publishing platform. The analysis of the thesis is sent to the interviewees to read before the thesis is finished and published if they wish. The thesis will be written in Finnish, but it includes a summary in German. If the interviewees wish, they can also get to read the summary before the thesis is finished and published.

Can the interview or parts of it be used in this master thesis?

Yes No

Interviewees signature

Interviewers signature

Place and date

Deutsche Kurzfassung

Universität Tampere
Fakultät für Informationstechnologie und Kommunikationswissenschaften
Masterstudiengang Mehrsprachige Kommunikation und Translationswissenschaft (Studienrichtung Übersetzen und Dolmetschen Finnisch–Deutsch)

RÄISÄNEN, HENNA: „Fit for purpose“: Sprachliche Unterstützung während Prüfbesuchen des Europäischen Rechnungshofes

Masterarbeit: 68 Seiten
Anhang: 4 Seiten
Deutsche Kurzfassung
Mai 2020

1 Einleitung

Mein erster Kontakt zum Thema sprachlicher Unterstützung fand in der Zeit des Praktikums beim Europäischen Rechnungshof in Luxemburg statt. Während des Praktikums wurde das Thema meiner Masterarbeit festgelegt. Der für mich sehr neue Bereich der sprachlichen Unterstützung interessierte mich so stark, dass ich ihn als Thema für meine Masterarbeit gewählt habe. Meiner Meinung nach war das Praktikum eine einmalige Gelegenheit Informationen für meine Masterarbeit an einer Institution der Europäischen Union zu sammeln.

Mein Interesse wurde noch mehr geweckt, als ich trotz aufmerksamer Suche keine Literatur zur sprachlichen Unterstützung während Prüfbesuchen des Europäischen Rechnungshofes fand. Deshalb habe ich mir zum Ziel meiner Untersuchung gesetzt, zu klären, was sprachliche Unterstützung bedeutet. Der Begriff sprachliche Unterstützung (*linguistic assistance*), der in dieser Arbeit verwendet wird, findet im Bereich von Strafverfahren und der Gesundheitsversorgung Anwendung (Ballardini, 2002, Bischoff & Hudelson 2010). Die vorliegende Arbeit erforscht einen neuen Kontext, in dem der Begriff verwendet werden kann. Sprachliche Unterstützung besteht in diesem Kontext aus verschiedenen sprachlichen Dienstleistungen. In dieser Untersuchung ist die sprachliche Unterstützung während Prüfbesuchen als Forschungsgegenstand gewählt worden, da dies ein eher unbekanntes Thema ist, zu dem es noch nicht ausreichend Forschung gibt.

Die Methodik dieser Arbeit beruht auf einer Datenerhebung durch Interviews. In einem zweiten Schritt wird auf dieser Datengrundlage eine Theorie entwickelt. Dieser Arbeitsbericht ist dementsprechend datensbasiert aufgebaut. Zu Beginn der Arbeit wird die Mehrsprachigkeit in der

EU und die unterschiedlichen sprachlichen Bedingungen, die in den verschiedenen Institutionen beherrschen, thematisiert. Der Europäische Rechnungshof wird dabei gesondert von den anderen Institutionen betrachtet. Im Anschluss daran wird die Vorgehensweise der Datensammlung, also die Methodik der semistrukturierten Interviews, beleuchtet. Auch die Aufbereitung der Daten für die Analyse sowie die Informanten werden beschrieben. Danach werden die Aufgaben bei der sprachlichen Unterstützung, die Umständen worin Unterstützung stattfindet die Rolle des sprachlichen Unterstützers beschrieben. Die Beschreibungen sind mit Zitaten begründet. Die Merkmale der sprachlichen Unterstützung werden dann noch mit anderen ähnlichen Tätigkeiten verglichen. Zum Schluss wird eine Auswertung sowie ein Vergleich der Ergebnisse mit anderen Forschungsergebnissen erläutert.

2 Mehrsprachigkeit in der Europäischen Union

Die Europäische Union hat 24 offizielle Sprachen, weshalb es eine große Nachfrage für Sprachdienstleistungen gibt. Schon die Europäische Gemeinschaft hat besonderen Wert auf Toleranz gelegt, insbesondere auf Toleranz für die sprachliche Vielfalt in der heutigen Europäischen Union (Hägman 2010, 191). Diese Toleranz für die Mehrsprachigkeit ist auch für die Legitimität der Gesetze wichtig, welche von allen Bürgern der Europäischen Union verstanden werden müssen.

Die Mehrsprachigkeit ist daher auch in Gesetzen wie zum Beispiel der Charta der Grundrechte der Europäischen Union verankert. Diese achtet die Vielfalt der Sprachen und Kulturen (EU:n perusoikeuskirja). Nach dem Vertrag über die Arbeitsweise der Europäischen Union können Bürger die Behörde in allen offiziellen Sprachen kontaktieren (SEUT Art 20 d). Auch bei Prüfungen, dürfen die Geprüften ihre eigene Sprache verwenden.

2.1 Sprachdienstleistungen in den Institutionen der Europäischen Union

Die Europäische Union beschäftigt viele Experten der Sprache. Für Übersetzer und Konferenzdolmetscher ist die Europäische Union der größte Arbeitgeber der Welt. Alle Institutionen haben eine eigene Übersetzungsabteilung. Zusätzlich haben die Kommission, das Parlament und der Gerichtshof auch eine eigene Dolmetscherabteilung. Zudem nehmen alle Institutionen die Hilfe von Freelancern für Übersetzungen und Dolmetscheraufgaben in Anspruch.

2.2 Sprach- und Übersetzungsdienste des Europäischen Rechnungshofes

Der Europäische Rechnungshof wurde im Jahr 1977, als externer Prüfer der Europäischen Union, gegründet. Die Aufgabe des Europäischen Rechnungshofes ist die Überprüfung der Europäischen Union nach ihren Finanzvorschriften sowie ihren Zielen der politischen Programme. Nach seiner Überprüfung gibt der Rechnungshof Handlungsempfehlungen ab. (AAR18, 2019, 4.) Der größte Teil der Prüfungsarbeit wird von den Mitarbeitern in den Räumlichkeiten des Rechnungshofes erledigt, allerdings müssen die Prüfer auch Prüfbesuche vor Ort absolvieren. Die am häufigsten geprüfte Stelle ist die Europäische Kommission, jedoch werden auch andere Instanzen und Behörden sowie begünstigte Mitgliedsstaaten vor Ort geprüft (AAR18, 2019, 13–14).

Die zu überprüfenden Themen werden dabei vom Europäischen Rechnungshof vor der Prüfung festgelegt. Dabei werden die Risiken, das öffentliche Interesse sowie mögliche Auswirkungen der Themen in Erwägung gezogen. Danach wird die Prüfung geplant und durchgeführt. Die festgestellten Sachverhalte werden mit der geprüften Stelle abgeklärt und dann in einem Prüfungsbericht des Rechnungshofes veröffentlicht. Nach der Frist von einigen Jahren wird dann überprüft, ob die Empfehlungen des Rechnungshofes umgesetzt wurden (Euroopan tilintarkastustuomioistuin 2019b).

Der Rechnungshof führt drei verschiedene Prüfungen durch. In der Wirtschaftlichkeitsprüfung wird überprüft, ob die Europäischen Mittel in optimaler Weise verwendet wurden sowie, ob damit die politischen Ziele und Programme umgesetzt werden konnten. Prüfungen zur Rechnungsprüfung konzentrieren sich auf die Korrektheit der Jahresrechnung und in Compliance-Prüfungen wird die Rechtmäßigkeit und Ordnungsmäßigkeit geprüft. (AAR18, 2019, 10)

2.3 Sprachdienstleistungen im Europäischen Rechnungshof

Die Übersetzer³ des Europäischen Rechnungshofes arbeiten unter der Direktion für Übersetzungen, Sprachdienstleistungen und Veröffentlichungen, unter der insgesamt 135 Personen arbeiten (AAR18, 2019, 63). Der Rechnungshof veröffentlicht seine Berichte im Amtsblatt der Europäischen Union, in dem der gesamte Inhalt in allen offiziellen Sprachen der Europäischen

³ In der folgenden Arbeit werden für die Lesbarkeit und für die Anonymität den Befragten ausschließlich die männliche Form verwendet. Sie bezieht Personen beider Geschlechter.

Union vorhanden sein muss. Die Übersetzung dieser Berichte ist die wichtigste Aufgabe der Übersetzer (Euroopan tilintarkastustuomioistuin 2019c).

Zudem unterstützen die Übersetzer die Prüfer beim Schreiben der Berichte und leisten sprachliche Unterstützung während Prüfbesuchen (AAR18, 2019, 63). Diese Unterstützung bei Prüfbesuchen besteht meist aus Konsektivdolmetschen, Kommunaldolmetschen und Chuchotage für die Prüfer und die Vertreter der geprüften Stelle. Die ÜbersetzerInnen sind zudem für die Unterstützung der Kommunikation zwischen den Prüfern und den Vertretern zuständig und, wenn nötig, versorgen die Prüfer mit Informationen über die lokalen Traditionen und Gegebenheiten. Nach dem Prüfbesuch ist oft auch eine sprachliche Unterstützung bei der Erstellung von Urkunden nötig. Während der Prüfbesuche treten die Übersetzer nicht als Dolmetscher, sondern als offizielle Vertreter des Europäischen Rechnungshofes auf und sollen dies so auch nach außen hin kommunizieren. (Pruszko & Varga, 2017, 3, 6, 9–11) Diese besondere Art der sprachlichen Unterstützung gibt es lediglich im Europäischen Rechnungshof, nicht jedoch in anderen Institutionen der Europäischen Union.

3 Forschungsdesign

3.1 Interviews

Da es zu dem gewählten Thema bisher kaum Forschung gab wurden in dieser Studie Interviews mit Experten dieses Themengebietes geführt. Dazu gehören die Übersetzer, die diese Dienstleistungen anbieten, genauso wie die Prüfer, die diese Sprachdienstleistungen nutzen. Im Rahmen dieser Arbeit wurde mit semistrukturierten Interviews gearbeitet, bei denen jedem Interviewteilnehmer die gleichen Fragen gestellt werden, die sie jedoch jeweils individuell antworten können (Eskola & Suoranta 1998, 64). Zudem wurde gelegentlich die Reihenfolge der Interviewfragen geändert sowie zusätzliche Fragen gestellt, so dass die Methodik eher als Leitfadeninterview gilt. (Eskola & Suoranta 1998, 64).

Alle geführten Interviews wurden aufgenommen und anschließend mit Hilfe des Programms Sonix transkribiert. In dieser Arbeit wird mehr Wert auf den Inhalt gelegt als auf die Ausdrucks- und Verhaltensweise der Interviewteilnehmer. In Anlehnung an Ruusuvoori (2010, 356) wurden demnach nicht alle Wortwiederholungen und Verzögerungen dokumentiert, um den transkribierten Text einfacher zu lesen und besser auswertbar zu machen.

3.2 Wahl des Themenschwerpunktes

Nach dem Transkribieren des Interviewmaterials war es wichtig, einen Schwerpunkt für die Forschung im Rahmen dieser Arbeit zu finden. Daher wurden sich wiederholende Themen in den Mittelpunkt gerückt und Schwerpunkte gewählt, die besondere Wichtigkeit für die Forschungsfrage aufwiesen. Der Schwerpunkt liegt demnach auf der Ausarbeitung der Bedeutung und des Tätigkeitsprofil sprachlicher Unterstützung während Prüfbesuchen des Europäischen Rechnungshofes. Die Forschungsfrage kann durch das Abhandlung von Themen Arbeitsumfeld der Übersetzer als sprachliche Unterstützer, die Verhältnisse, wo sie gebraucht werden, sowie durch ihre Rollen beantwortet werden.

3.3 Informanten

Das Material bestand aus neun Interviews mit neun Experten, die zur Zeit der Interviews am Europäischen Rechnungshof arbeiteten. Davon können fünf dem Berufsfeld der Übersetzer zugeordnet werden und vier dem Berufsfeld der Prüfer. Alle interviewten Übersetzer hatten bereits sprachliche Unterstützung geleistet. Zudem war einer der Prüfer zuvor ein Übersetzer und daher von beiden Seiten mit diesem Thema vertraut. Der zeitliche Rahmen der Arbeitserfahrung der Interviewteilnehmer am Europäischen Rechnungshof erstreckte sich dabei von einigen Jahren bis auf mehrere Jahrzehnte. Auch die Erfahrung der Übersetzer als sprachliche Unterstützer reichte von wenigen Prüfbesuchen bis hin zu mehr als zehn Prüfbesuchen.

4 Sprachliche Unterstützung während Prüfbesuchen des Europäischen Rechnungshofes

Dieses Kapitel widmet sich der Analysefragen, welche Aufgaben bei der sprachlichen Unterstützung erledigt werden müssen, unter welchen Umständen die Unterstützung stattfindet und was die Rolle des sprachlichen Unterstützers im Prüfteam ist.

4.1 Aufgaben bei der sprachlichen Unterstützung

Wie in dem Zitat 1 unten erkennbar ist, ist Dolmetschen eine Aufgabe bei der sprachlichen Unterstützung:

Zitat 1

H1: But then when you're on the spot and acting as an interpreter, let's say, you... every agent interprets it slightly differently.

Auch andere Aufgaben nehmen in den Interviewten häufig einen hohen Stellenwert ein. Darüber, wie groß der Teil der Dolmetschen der sprachlichen Unterstützung ist, gibt es verschiedene Erfahrungen. Das kann aus den Zitaten 2 und 3 entnommen werden. Befragte 6 sagt, dass das Dolmetschen die wichtigste Tätigkeit der sprachlichen Unterstützung ist und Befragte 9 meint, dass es nur ein Teil des Ganzen ist. Wie viel Dolmetschen und wie viel andere Tätigkeiten sprachliche Unterstützung enthält, hat viel damit zu tun, wie gut die Geprüften Englisch beherrschen.

Zitat 2

H6: Your main role there is in meetings with the auditees to usually to translate their replies as accurately as possible.

Zitat 3

H9: Usually during these audit missions, only a small part of the work is related to this traditional interpreting.

Übersetzer können den Prüfern bereits vor dem Prüfbesuch mit der Erstellung der Urkunde helfen. Unterstützung bei der Urkundenerstellung ist auch während des Prüfbesuches nötig, da diese auch vor Ort von der zu prüfenden Stelle überprüft werden kann. Nicht immer ist klar festgelegt, ob die Aufgabe der sprachlichen Unterstützung in der Übersetzung oder Prüfung der Urkunde liegt, da Übersetzer nicht nur feststellen, um was für eine Urkunde es sich handelt, sondern darin auch Daten und Informationen suchen können.

Beide befragten Berufsgruppen bestätigen, dass das Erleichtern und die Ermöglichung der Kommunikation Aufgaben der sprachlichen Unterstützung darstellen. Dies wird im Zitat 4 deutlich:

Zitat 4

H6: The main idea is just to get the message across and to help facilitate the meeting.

Eine mögliche Erklärung für diese Formulierung ist, dass das Wort ‚Dolmetschen‘ vermieden werden soll, insbesondere, da das Dolmetschen, das von Übersetzern geleistet wird, nicht als professionell angesehen wird und sich bedeutend von den Tätigkeiten unterscheidet, die in der Europäischen Union als Dolmetschen gelten.

Bei der sprachlichen Unterstützung ist es für die Übersetzer wichtig, mit dem Prüfer zu kommunizieren, um herauszufinden, welche Informationen besonders wichtig sind. Darauf achten

professionelle Dolmetscher weniger, da sie weniger Kontakt mit dem Prüfteam vor eine Prüfbesuch haben.

Übersetzer helfen den Prüfern zudem bei Prüfungsleistungen. Dabei suchen sie gewisse Informationen oder haben andere ganz konkrete Anforderungen, die gefunden werden müssen, wie zum Beispiel im Zitat 5 veranschaulicht wird:

Zitat 5

H9: You look at the paperwork and then sometimes you have to wear rubber boots and like then measure area sizes or sometimes we need to go to farms.

Bei der sprachlichen Unterstützung kann die Urkunde vor und nach dem Prüfbesuch übersetzt werden. Außerdem können weitere Daten darin gesucht werden. Prüfer schätzen diese Dienstleistung sehr, wie aus dem Zitat 6 hervorgeht:

Zitat 6

H8: I found it quite advantageous to have someone from the house inside that can help in the preparation and in the follow up.

Die Ortskenntnis des Übersetzers kann dem Prüfer bereits vor dem Prüfbesuch nützlich sein. Übersetzer können bei der Planung helfen, da sie sich zum Beispiel mit dem lokalen Transportwesen gelegentlich besser auskennen. Zusätzlich verbringen sie oft auch Freizeit mit dem Prüfteam und können dabei gute Restaurants für das Team empfehlen. Dies wurde bei Zitat 7 deutlich:

Zitat 7

H6: Others might expect you to kind of handle transport and hotel arrangements as well. Well, the communication aspects of them and if it's a city you know they might want restaurant recommendations or know where it's good to visit.

Wenn der Übersetzer zusätzlich mit dem Gerichtssystem des entsprechenden Landes vertraut ist, kann dies sehr hilfreich für das Prüfteam sein. In einigen Fällen kann der Übersetzer dem Prüfer auch beim Smalltalk behilflich werden, beispielsweise bei Geschäftsessen.

4.2 Anlass zur sprachlichen Unterstützung

Im Allgemeinen versuchen Prüfer es, nicht auf die Hilfe der sprachlichen Unterstützung durch Übersetzer angewiesen zu sein. Dafür sind die Prüfteams so aufgebaut, dass alle benötigten

Sprachkenntnisse im Team vorhanden sind und sie daher keine sprachliche Unterstützung benötigen. Dies ist jedoch in der Praxis nicht immer realisierbar, weshalb fehlende Sprachkenntnisse oft auch außerhalb des Teams beschafft werden müssen. In den meisten Fällen wird ein Prüfer eines anderen Prüfteams dafür angefordert. Ist dieser nicht verfügbar, wird ein Übersetzer angefordert. Im Fall, dass auch kein Übersetzer zu dieser Zeit verfügbar ist, wird ein Dolmetscher aus dem Europäischen Parlament hinzugezogen.

Warum jedoch wird die sprachliche Unterstützung von Übersetzern der Hilfe professioneller Dolmetscher vorgezogen? Eine der Motive dafür findet sich im Zitat 8:

Zitat 8

H4: [...] because first of all budgetary reasons.

Es ist finanziell vorteilhafter, einen Übersetzer des Rechnungshofes anzufordern, als Dolmetscher vom Parlament kommen zu lassen, da diese immer zu zweit arbeiten. Zudem sind eigene Übersetzer bereits mit der Arbeitsweise und dem Vokabular des Rechnungshofes vertraut. Außerdem ist die Arbeit des Übersetzers als sprachliche Unterstützung etwas flexibler, da für Übersetzer die strengen Vorschriften für Dolmetscher nicht gelten. Des Weiteren ist der bürokratische Aufwand niedriger, einen hausinternen Mitarbeiter für die Prüfung mitzunehmen. Die Übersetzer können auch im ganzen Zyklus der Aufgaben helfen: ab der Planungsphase bis zum Verfassen der Prüfungsberichte. Wie aus Zitat 9 hervorgeht ist die sprachliche Unterstützung ein „full service“:

Zitat 9

H3: Se on tavallaan semmonen full-service.

Auch für Übersetzer gibt es durch die sprachliche Unterstützung einige Vorteile. Beispielsweise ist es für sie einfacher, Berichte zu übersetzen, wenn sie sich bereits vor und während der Prüfung mit dem Materiale vertraut machen konnten. Zudem ist die sprachliche Unterstützung häufig eine willkommene Abwechslung zu ihrer täglichen Tätigkeit als Übersetzer.

4.3 Die Rolle der sprachlichen Unterstützer

Übersetzer distanzieren sich klar von dem Begriff des Dolmetschers und sollten auch nicht Dolmetscher genannt werden. Dies resultiert aus der Tatsache, dass sie im Rahmen der sprachlichen Unterstützung im Gegensatz zu professionellen Dolmetschern nicht vollkommen neutral

sind (Zwischenberger & Bastin, 2015, 107–108). Sowohl Prüfer als auch Übersetzer sind der Meinung, dass Übersetzer bei der sprachlichen Unterstützung die Rolle als Mitglied des Prüfteams einnehmen. Zudem sind Übersetzer bereits Kollegen der Prüfer am Rechnungshof, sie lernen die Prüfer dann spätestens in der Vorbereitungsphase kennen und verbringen während der Prüfung sehr viel Zeit mit dem Prüfteam. Übersetzer fühlen sich in ihrer Rolle wie ein vollwertiges Mitglied des Teams und wollen dieses unterstützen. Gleichzeitig haben Übersetzer auch den gleichen Arbeitgeber wie die Prüfer. Einige Übersetzer sind, wie folgt zu lesen ist in Zitat 10, auch der Meinung, dass es nötig ist, an der Seite des Prüfteams zu arbeiten, um die Ziele des Prüfbesuches zu erreichen:

Zitat 10

H9: You're biased. [...] And I think you need to be biased because that's how you contribute to the goal of the audit mission.

Für die Tätigkeiten der Übersetzer in der sprachlichen Unterstützung legt Hlavac (2017) die Definition von Inghilleri (2005) fest, die besagt, dass der Übersetzer während dieser Tätigkeit Entscheidungen trifft, die Wechselwirkungen verursachen können. Hlavac (2017) benutzt den Begriff *agency* um die Aktivität zu beschreiben. (Hlavac, 2017, 198) Übersetzer dolmetschen nicht nur was die andere sagen, sondern können auch selbst für sich sprechen. Wadensjö (1993) hat eine Einteilung der Arten des Dolmetschens zusammengestellt, die bei der sprachlichen Unterstützung Anwendung findet. Übersetzer können genau das dolmetschen, was gesagt wurde (*close rendition*), sie können Teile des Gesagten weglassen (*reduced rendition*), sie können das Gesagte zusammenfassen (*summarizing rendition*) oder überhaupt nicht dolmetschen (*no rendition*) (Wadensjö 1993, 358-364). In den meisten Fällen muss ein Übersetzer bei der sprachlichen Unterstützung nicht alles dolmetschen. In einigen Fällen verstehen Prüfer auch ohne Hilfe was gesagt wurde und in anderen Fällen ist einiges davon nicht für die Prüfer relevant. Zudem gibt es die Option für den Prüfer, mit dem Vertreter der zu prüfenden Stelle auf Englisch zu kommunizieren.

Übersetzer können auch fernab der Übersetzung eigene Fragen stellen also selbst aktiv sein. Beispielsweise, wenn vorab besprochen wurde, welche Informationen benötigt werden, müssen sie nicht immer nur abwarten, bis sie Fragen der Prüfer übersetzen können. Auch die Fragen des Vertreters an die Prüfer müssen nicht immer gedolmetscht werden, solange sie vom Prüfer selbst verstanden wurden.

5 Sprachliche Unterstützung und weitere Tätigkeiten am Rande des Dolmetschens

Baraldi und Gavioli (2016) berichten von kulturellen Vermittlern, die in der Gesundheitspflege arbeiten und, genauso wie Übersetzer bei der sprachlichen Unterstützung, keine Dolmetscherausbildung absolviert haben. Der Vorteil besteht in der guten Kenntnis der Kultur von beispielsweise Einwanderern, wenn Vermittler und Kunde einen ähnlichen Hintergrund haben. Dabei zitieren Baraldi und Gavioli (2016) Ceccatelli Gurrieri (2003) und Esposito (2011) und weisen darauf hin, dass dieser es vorzieht, kulturelle Vermittler, statt Dolmetscher, zu engagieren, da sie kulturelle Missverständnisse besser vermeiden können, da sie Sachkenntnisse besitzen, die Dolmetscher immer nicht besitzen. (Baraldi & Gavioli, 2016, 35.) Pittarello (2009, 62) sieht jedoch den einzigen Unterschied zwischen Dolmetschern und kulturellen Vermittlern, deren kultureller Hintergrund ist und, dass diese die gleiche Arbeit machen wie Dolmetscher.

Wenn Übersetzer bei der sprachlichen Unterstützung keine Dolmetscher sind, sollen ihre Leistungen dann überhaupt Dolmetschen genannt werden? Hlavac (2017, 199) ersetzt es durch den Begriff *inter-lingual transfer*. Bei interlingualer Übertragung können auch andere Tätigkeiten stattfinden, genauso wie die Übersetzer bei der sprachlichen Unterstützung nicht nur dolmetschen, sondern auch andere Aufgaben übernehmen. Koskela, Koskinen und Pilke (2017, 466) sprechen von paraprofessionellem Dolmetschen, d.h. wenn Menschen die Arbeit eines Dolmetschers in einer professionellen Umgebung ausüben ohne dass sie eine Ausbildung als Dolmetscher absolviert haben. Diese Beschreibung trifft auch auf Übersetzer bei der sprachlichen Unterstützung zu, die dolmetschen, obwohl das nicht ihr gelernter Beruf ist. Daher ist das Dolmetschen von Übersetzern bei der sprachlichen Unterstützung durchaus eine Aktivität, die absolviert wird, sie sollte jedoch in diesem Kontext nicht unbedingt als dolmetschen bezeichnet werden.

Die sprachliche Unterstützung beinhaltet viele unterschiedliche Aufgaben. Hlavac (2017, 199-202) unterscheidet dabei drei Rollen, die eine Person im *inter-lingual transfer* einnehmen kann. Für diese Forschung ist davon die Rolle des Vermittlers, die zwei verschiedene Rollen einnehmen kann (*dual-role mediator*), relevant, da die Übersetzer bei der sprachlichen Unterstützung ebenfalls zwei Rollen einnehmen können, indem sie sowohl mit der Sprache als auch bei der Prüfung helfen. Insbesondere bei Prüfern, die sprachliche Unterstützung leisten, ist diese Doppelrolle ein markantes Merkmal. Auch Gebärdensprachdolmetscher, die taube Personen im Arbeitsleben unterstützen, haben zwei Rollen: sie sind nicht nur als Dolmetscher tätig, sondern

sie gehören auch zum beruflichen Team, in der die taube Person angestellt ist (Hauser & Hauser 2008, 12).

Gebärdensprachdolmetscher sind auch nicht neutral, da sie im gleichen Team mit der tauben Person arbeiten, genauso wie die Übersetzer bei der sprachlichen Unterstützung im Prüfteam mitarbeiten. Daher arbeiten sie intensiv zusammen und werden zu einem eingeschweißten Team. Dadurch werden die Ziele der tauben Person zu den Zielen ihres Dolmetschers, genauso wie die Übersetzer die Ziele ihres Prüfteams erreichen wollen. Kulturelle Vermittler und paraprofessionelle Dolmetscher können die Interaktion beeinflussen. Die kulturellen Vermittler können entscheiden, was und wie sie dolmetschen (Baraldi ja Gavioli 2016), und die Übersetzer können bei der sprachlichen Unterstützung ebenfalls diese Wahl treffen. In einer ähnlichen Weise werden die Ergebnisse einer Versammlung beeinflusst, bei der die Aktivität der paraprofessionellen Dolmetscher (Koskelan ym., 2017). Auch Gebärdensprachdolmetscher übersetzen an der Arbeit nicht immer das gesamte Gesagte, sondern filtern unnötige Dinge, die in der Arbeitswelt häufig vorkommen, in ihrer Übersetzung heraus (Hauser & Hauser, 2008, 9, 16).

6 Fazit

In dieser Arbeit wurden unterschiedliche Merkmale der sprachlichen Unterstützung als Arbeitstätigkeit erläutert. Aspekte zu den Themen der Leistungen, der Umstände sowie der Rollen der Übersetzer im Prüfteam bei der sprachlichen Unterstützung wurden dargestellt. Dabei konnte festgestellt werden, dass Übersetzer im Rahmen dieser Tätigkeit bei den Prüfbesuchen vielfältige Aufgaben übernehmen. Ebenfalls wurde dargelegt, warum Übersetzer für Prüfteams die bessere Wahl darstellen als Dolmetscher. Die Rolle der Übersetzer ist nicht neutral, sondern klar auf die Ziele des Prüfteams ausgerichtet. Zudem können sie eigene Entscheidungen treffen und sind genauso wie ein Dolmetscher in der Lage, eine Rede zu dolmetschen. Wenn Übersetzer eine Entscheidung treffen, evaluieren sie das Thema nach seiner Wichtigkeit für das Prüfteam und danach, was für eine Übersetzung wurde dem Team seine Ziele zu erreichen helfen.

Es gibt mehrere Berufsfelder, die ähnliche Tätigkeiten in sich bergen wie die sprachliche Unterstützung. Beispiele dafür sind kulturelle Vermittler, die keine Dolmetscherausbildung haben, die Gebärdensprachdolmetscher am Arbeitsplatz, die ebenfalls keine neutrale Rolle haben, sowie die als paraprofessionelle Dolmetscher tätigen Personen. Alle diese Berufsgruppen haben häufig die gemeinsame Eigenschaft, vorzuweisen, dass sie durch das Dolmetschen auch die Ziele ihres Teams erreichen.

Die sprachliche Unterstützung ist noch nicht abschließend erforscht worden und es gibt noch viele weitere Wege, sich diesem Thema zu nähern. Ein noch unterforschte Gegenstand wäre zum Beispiel die Untersuchung der Unterschiede zwischen Übersetzern und Prüfern bei der sprachlichen Unterstützung. Zudem wäre interessant, das Dolmetschen im paraprofessionellen Kontext zu untersuchen, was bei Prüfbesuchen ohne Übersetzer als sprachliche Unterstützung stattfindet, mit dem Hintergrund, dass einige Mitglieder des Prüfteams die Sprache besser beherrschen als andere.

Es ist von großer Bedeutung, die unterschiedlichen Tätigkeiten im Dolmetschbereich zu untersuchen – die Randphänomene inklusiv. Dabei sollte die Realität des Bereichs dargestellt und nicht nur die Normen betrachtet werden. Auch für diese Thematik bietet die vorliegende wissenschaftliche Arbeit interessante Gesichtspunkte.